

ВЕСЕЛИН БОЖИКОВ · НИКОЛАЙ ЯНКОВ

КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКИ ЦЕННОСТИ

ПРАВНИ АСПЕКТИ

СФЕРА®

1998

© Веселин Божиков
© Николай Янков
© ИК СФЕРА, 1998 г.
I S B N 954-9803-01-5

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ	7
МЕЖДУНАРОДНИ АНГАЖИМЕНТИ	14
РЕЖИМ	21
ПОНЯТИЯ	23
ОРГАНИ	24
ИЗДИРВАНЕ, ИЗСЛЕДВАНЕ, РАЗКРИВАНЕ	25
СОБСТВЕНОСТ	26
ЮРИДИЧЕСКИ СТАТУТ	28
ОГРАНИЧЕНИЯ	31
ОБЛЕКЧЕНИЯ	33
НАРУШЕНИЯ И САНКЦИИ	34
ПОСЛЕСЛОВ	37
НОРМАТИВНИ АКТОВЕ	38
ЗАКОН ЗА ПАМЕТНИЦИТЕ НА КУЛТУРАТА И МУЗЕИТЕ	38
РЕШЕНИЕ № 5 НА КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД ОТ 1996 Г. ПО КОНСТИТУЦИОННО ДЕЛО № 4 ОТ 1996 Г. ПО ИСКАНЕ ЗА ОБЯВЯВАНЕ ЗА ПРОТИВОКОНСТИТУЦИОННИ РАЗПОРЕДБИТЕ НА ЧЛ.28, АЛ.1 И ЧЛ.30 ОТ ЗАКОНА ЗА ПАМЕТНИЦИТЕ НА КУЛТУРАТА И МУЗЕИТЕ	46
ПРАВИЛНИК ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА ТЕРЕННИ АРХЕОЛОГИЧЕСКИ ПРОУЧВАНИЯ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ	49
ПРАВИЛНИК ЗА УСТРОЙСТВОТО И ЗАДАЧИТЕ НА НАЦИОНАЛНИЯ ИНСТИТУТ ЗА ПАМЕТНИЦИТЕ НА КУЛТУРАТА	60
ПРАВИЛНИК ЗА УСТРОЙСТВОТО И ДЕЙНОСТТА НА НАЦИОНАЛНИЯ ЦЕНТЪР ЗА МУЗЕИ, ГАЛЕРИИ И ИЗОБРАЗИТЕЛНИ ИЗКУСТВА	67
НАРЕДБА № 5 ЗА ОБЯВЯВАНЕ НА НЕДВИЖИМИТЕ ПАМЕТНИЦИ НА КУЛТУРАТА	74

НАРЕДБА № 17 ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ ГРАНИЦИТЕ И РЕЖИМА ЗА ИПОЛЗВАНЕ И ОПАЗВАНЕ НА НЕДВИЖИМИ ПАМЕТНИЦИ НА КУЛТУРАТА ИЗВЪН НАСЕЛЕНИТЕ МЕСТА	81
НАРЕДБА № 26 ЗА РАЗВИТИЕТО, ПОЛЗВАНЕТО И УПРАВЛЕНИЕТО НА АВТОМАТИЗИРАНАТА ИНФОРМАЦИОННА СИСТЕМА “АРХЕОЛОГИЧЕСКА КАРТА НА БЪЛГАРИЯ”	84
НАРЕДБА № 6 ЗА ИЗПОЛЗВАНЕ И ПРЕДСТАВЯНЕ НА НЕДВИЖИМИТЕ ПАМЕТНИЦИ НА КУЛТУРАТА	87
НАРЕДБА № 11 ЗА РЕДА ЗА ПРИЕМАНЕ НА ИЗВЪРШЕНИ КОНСЕРВАЦИОННИ И РЕСТАВРАЦИОННИ РАБОТИ ПО НЕДВИЖИМИ ПАМЕТНИЦИ НА КУЛТУРАТА	97
НАРЕДБА № 16 ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА УВЕЛИЧЕНАТА СТОЙНОСТ И ВПИСВАНЕ НА ЗАКОННА ИПОТЕКА ВЪРХУ НЕДВИЖИМИ ИМОТИ - ПАМЕТНИЦИ НА КУЛТУРАТА	102
НАРЕДБА № 2 ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ ВЪЗНАГРАЖДЕНИЯТА И СТОЙНОСТТА НА ДВИЖИМИ ПАМЕТНИЦИ НА КУЛТУРАТА, ПРЕДОСТАВЕНИ НА МУЗЕИТЕ	105
ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 466 НА МС ОТ 1997 Г. ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ОСНОВНИТЕ ФУНКЦИИ И ЗАДАЧИ НА МИНИСТЕРСТВОТО НА КУЛТУРАТА	108
ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 128 НА МС ОТ 1994 Г. ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ СТАТУТА И ФИНАНСИРАНЕТО НА ДЪРЖАВНИ КУЛТУРНИ ИНСТИТУТИ С НАЦИОНАЛНО ЗНАЧЕНИЕ	111
ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 23 НА МС ОТ 1991 Г. ЗА УСЪВЪРШЕНСТВУВАНЕ ДЕЙНОСТТА НА ОРГАНИЗАЦИИТЕ С НЕСТОПАНСКА ЦЕЛ В ОБЛАСТТА НА КУЛТУРАТА	112
КОНСТИТУЦИЯ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ	115
НАКАЗАТЕЛЕН КОДЕКС	124
ЗАКОН ЗА СОБСТВЕНОСТТА	126
ЗАКОН ЗА ДЪРЖАВНАТА СОБСТВЕНОСТ	127
ЗАКОН ЗА ОБЩИНСКАТА СОБСТВЕНОСТ	128
ЗАКОН ЗА СОБСТВЕНОСТТА И ПОЛЗУВАНЕТО НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ ЗЕМИ	129
ЗАКОН ЗА ГОРИТЕ	129
ЗАКОН ЗА ТЕРИТОРИАЛНО И СЕЛИЩНО УСТРОЙСТВО	130
ЗАКОН ЗА ЗАЩИТА НА ПРИРОДАТА	132
ЗАКОН ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	133

ЗАКОН ЗА ДЪРЖАВНИЯ АРХИВЕН ФОНД	133
ЗАКОН ЗА МЕСТНОТО САМОУПРАВЛЕНИЕ И МЕСТНАТА АДМИНИСТРАЦИЯ	134
ЗАКОН ЗА МИНИСТЕРСТВОТО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ	134
ЗАКОН ЗА МИТНИЦИТЕ	135
ЗАКОН ЗА ЗАЩИТА НА КОНКУРЕНЦИЯТА	136
ЗАКОН ЗА МЕСТНИТЕ ДАНЪЦИ И ТАКСИ	137
ЗАКОН ЗА КОРПОРАТИВНОТО ПОДОХОДНО ОБЛАГАНЕ	139
ЗАКОН ЗА ОБЛАГАНЕ ДОХОДИТЕ НА ФИЗИЧЕСКИТЕ ЛИЦА	139
ЗАКОН ЗА СЧЕТОВОДСТВОТО	141
ПРАВИЛНИК ЗА ПРИЛОЖЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА СОБСТВЕНОСТТА НА ГРАЖДАНИТЕ	141
ПРАВИЛНИК ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ЗАКОНА ЗА СОБСТВЕНОСТТА И ПОЛЗВАНЕТО НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ ЗЕМИ	142
ПРАВИЛНИК ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ЗАКОНА ЗА ГОРИТЕ	144
ПРАВИЛНИК ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ЗАКОНА ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА СОБСТВЕНОСТТА ВЪРХУ ГОРИТЕ И ЗЕМИТЕ ОТ ГОРСКИЯ ФОНД	145
ПРАВИЛНИК ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ЗАКОНА ЗА ТЕРИТОРИАЛНОТО И СЕЛИЩНО УСТРОЙСТВО	146
ПРАВИЛНИК ЗА ПРИЛОЖЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА ЗАЩИТА НА ПРИРОДАТА	149
ПРАВИЛНИК ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ЗАКОНА ЗА ЕДИННИЯ КАДАСТЪР НА НАРОДНА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ	149
ПРАВИЛНИК ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ЗАКОНА ЗА КОНЦЕСИИТЕ	149
ПРАВИЛНИК ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ЗАКОНА ЗА МОРСКИТЕ ПРОСТРАНСТВА НА НАРОДНА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ	150
НАРЕДБА ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ЧЛ.5, АЛ.2 ОТ ЗАКОНА ЗА АМНИСТИЯ И ВРЪЩАНЕ НА ОТНЕТИ ИМУЩЕСТВА	152
НАРЕДБА ЗА РЕДА ЗА ПОДАВАНЕ НА ЗАЯВЛЕНИЯ ЗА ОБЕЗЩЕТАВАНЕ ЧРЕЗ ИНВЕСТИЦИОННИ БОНОВЕ ОТ ЛИЦАТА ПО § 6, АЛ.3 ОТ ПРЕХОДНИТЕ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИТЕ РАЗПОРЕДБИ НА ЗАКОНА ЗА ПРЕОБРАЗУВАНЕ И ПРИВАТИЗАЦИЯ НА ДЪРЖАВНИ И ОБЩИНСКИ ПРЕДПРИЯТИЯ	153
НАРЕДБА ЗА ОЦЕНКА НА ОБЕКТИТЕ, ПОДЛЕЖАЩИ НА ПРИВАТИЗАЦИЯ	154

ПРАВИЛА И НОРМАТИВИ ЗА ПЛАНИРАНЕ НА НАСЕЛЕНИТЕ МЕСТА	155
НАРЕДБА № 5 ЗА ПРАВИЛА И НОРМИ ПО ТЕРИТОРИАЛНО И СЕЛИЩНО УСТРОЙСТВО	156
НАРЕДБА № 1 ЗА ОБНОВЯВАНЕ НА ЖИЛИЩАТА И ЖИЛИЩНИТЕ СТРУКТУРНИ ЕДИНИЦИ	157
НАРЕДБА № 1 ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА ТЪРГОВЕ В СТРОИТЕЛСТВОТО	158
НАРЕДБА № 6 ЗА ДЪРЖАВНО ПРИЕМАНЕ И РАЗРЕШАВАНЕ ПОЛЗВАНЕТО НА СТРОЕЖИТЕ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ	159
НАРЕДБА № 1 ЗА ОБЩЕСТВЕНАТА ОЦЕНКА НА ПРОГРАМИТЕ, ПЛАНОВЕТЕ И ПРОЕКТИТЕ ЗА ИЗГРАЖДАНЕ И БЛАГОУСТРОЯВАНЕ НА СЕЛИЩАТА И ИЗВЪНСЕЛИЩНИТЕ ТЕРИТОРИИ	161
НАРЕДБА № 1 ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ, СЪГЛАСУВАНЕ И УТВЪРЖДАВАНЕ ТРАСЕТА И ТЕРЕНИ ЗА ЛИНЕЙНИ ОБЕКТИ СЪГЛАСНО ИЗИСКВАНИЯТА НА ЗАКОНА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОБРАБОТВАЕМАТА ЗЕМЯ И ПАСИЩАТА	161
НАРЕДБА № 1 ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОЗЕЛЕНЕНИТЕ ПЛОЩИ И ДЕКОРАТИВНАТА РАСТИТЕЛНОСТ	162
НАРЕДБА № 4 ЗА ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА	163
НАРЕДБА ЗА ИЗНОС И ВНОС НА ВАЛУТНИ ЦЕННОСТИ	165
НАРЕДБА ЗА УСЛОВИЯТА И РЕДА ЗА РЕГИСТРИРАНЕ И РАЗРЕШАВАНЕ НА ИЗНОСА И ВНОСА НА СТОКИ	166
НАРЕДБА ЗА КОНТРОЛ ВЪРХУ ЗЛАТНИТЕ И СРЕБЪРНИТЕ ИЗДЕЛИЯ	166
ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 236 НА МС ОТ 1991 Г. ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ ОСНОВНИТЕ ФУНКЦИИ НА МИНИСТЕРСТВОТО НА РЕГИОНАЛНОТО РАЗВИТИЕ И БЛАГОУСТРОЙСТВОТО	167
ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 335 НА МС ОТ 1997 Г. ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ОСНОВНИТЕ ФУНКЦИИ И ЗАДАЧИ НА МИНИСТЕРСТВОТО НА ВЪНШНИТЕ РАБОТИ	168
ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 431 НА МС ОТ 1997 Г. ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ОСНОВНИТЕ ФУНКЦИИ, СТРУКТУРАТА И ЧИСЛЕННОСТТА НА ОБЛАСТНАТА АДМИНИСТРАЦИЯ	168
ЛИТЕРАТУРА	170

ВЪВЕДЕНИЕ

Нашата култура, чието ценно достояние са културно-историческите ценности, се отличава от тези на съседните народи с ред характерни особености. Важни нейни отлики са богатото и разнообразно културно наследство и дълбоките културни слоеве върху които израства.

Поради особеното си географско положение нашата земя от паметни века е кръстовище за много народи. Върху нея възникват едни от най-старите култури в Европа и света.

В дълбока древност земите ни владеят траките. През VII-VI в. пр.н.е. елините колонизират Егейския и Понтийския бряг. През III в. пр.н.е. на Балканския полуостров се вихрят келти и македонци. През I в. пр.н.е. тук са римляните. Те утвърждават господството си и властват в продължение на четири века. През III в. на полуострова нахлуват готите, през V в. - хуните, през VI-VII в. - аварите и славяните, а в края на VII в. - прабългарите. Прадедите ни успяват да създадат своя държава и да се противопоставят на Византия, която още от края на IV в. владее тези земи. Следват непрекъснати войни до признаването на Българската държава. Така България се утвърждава в териториите, където съществува и днес.

Близостта със земи, в които се развиват стари култури, превръща нашата в арена на влиянието им. От югоизток проникват Вавилонската и Хетската култура, от югозапад - културата на Елада, от запад - на Рим, а през Черно море - на Персия и Арабския свят .

Нашата земя става мост между Изтока и Запада, възел между два континента и три морета, а нашата култура - посредница между културите на древни и високоразвити народи.

Всичко това предопределя голямото значение на културно-историческите ни ценности не само за родната, но и за световната култура.

Първооткриватели на богатото ни културно-историческо наследство са прекосяващите страната чужденци - учени и пътешественици. Още

през XV-XVIII в. те обръщат внимание на множеството старини осеяли малката ни страна. Принос в откриването им за света имат: Берtrandен де ла Брокиер, Феликс Петанчич, Бенедикт Курепешич, Ханс Дерншвам, Йожен Гислен де Бусбек, Соломон Швайгер, Стефан Герлах, Мелхиор Безолт, Адам Венер, Евлия Челеби, Християн Валсдорф, Павел Тефернер, Рико, Пол Люкас, Герард Дриш, Монтею, Карстен Нибур, Фариер дьо Совебьоф, Луиджи Марсили и много други.

През XIX в. интересът на европейския свят към България се повишава и утвърждава. За това допринасят пътеписите на Жером-Адолф Бланки и видния геолог и естествоизпитател Ами Буе.

Начало на сериозното изследване на българските старини поставя унгарският пътешественик - географ, етнограф и художник Феликс Каниц. Той пръв проявява научен интерес и се опитва да изясни произхода на някои от тях. Делото му е продължено от чехите Константин Иричек и Карел Шкорпил. Иричек разглежда старините предимно като историк, а Шкорпил ги разкрива като археолог. Заслугите на последните трима са големи, техните изследвания са етап в развитието на историческите науки.

Турските властници също проявяват засилен интерес и... сричат много могили, долмени и древни градежи.

С подчертан интерес към старините ни са и немалко чужденци, намиращи се в страната. Известни са разработките на Де Роси, Берти, Шампоазо и др. Някои от находките на последния са в Лувъра, между които е и прочутата статуя на Нике от Самотраки.

По време на освободителните войни, заедно с руските войски, по нашите земи бродят техни археоложки мисии. През 1828-1829 г. една такава мисия обхожда поречието на Дунав и черноморското ни крайбрежие и извършва щателни теренни проучвания. По-късно през 1877-1879 г. такива мисии освен проучвания предприемат множество разкопки на могили и останки от древни градежи. Открити са ценни находки, включително и от благородни метали. По-късно част от намереното постъпва в Ермитажа.

След Освобождението земите ни стават арена на небивала треска за злато. Начената от някои хайдути и продължена от техните наследници, манията скоро широко се разпростира. Големите преселнически вълни, по време и след войните, причиняват допълнително разрастване на треската. В смутните времена хората често скривали семейното богатство в изоставяните имоти, около

ханищата и дори по друмищата. Записките и преданията за това, десетки години по-късно, карат наследниците им да бродят по страната с надеждата да открият семейните скъпоценности.

През нашия век се наблюдават бумове в златната треска, редуващи се през около 30 години, обхващащи целия Балкански полуостров. При тази обстановка много старини се рушат и унищожават. Причина за това е изкривената представа, обзела съзнанието на хората, че едва ли не навсякъде има злато.

Явлението е масово и обхваща не само низините. Тук се откриват имената и на мнозина наши известни учени, общественици, политици и дори държавници.

Наред с всичко това се наблюдава и активизиране на изследователите, посветили се на историческите науки. Сред заслужилите особена признателност относно разкриването на старините ни до 1944 г. са: Карел Шкорпил, Гаврил Кацаров, Васил Златарски, Рафаил Попов, Йордан Иванов, Вацлав Добруски, Георги Баласчев, Петър Мутафчиев, Димитър Дечев, Янко Тодоров, Васил Миков, Иван Велков, Кръстю Миятев, Йордан Господинов, Йордан Попгеоргиев, Васил Атанасов, Георги Попаянов, Асен Василев, Димитър Цончев, Никола Мавродинов и др. Някои от тях полагат големи усилия за ограничаването на безразборните разкопки. Плод на труда им са Законът за издирване на старини и за спомагане на научни и книжовни предприятия, Законът за старините, Наредбата-закон за запазване на старинните постройки в населените места и други актове.

Вследствие взетите мерки стихийното рушене на старините затихва.

След 09.09.1944 г. започва жестоко преследване на “враговете народни”. Кървавият въртоп поглъща много учени, общественици и политици. Притежаваното от тях се изземва в полза на новата власт, но е всеизвестно, че ценностите са потъвали в нечий лични каси. Нещо повече, има много случаи на саморазправи с фатален край точно с такава цел. “Героите” прибират предимно предметите от благородни метали, а останалото съсипват...

През следващите години новата власт е заета с укрепването си. Следва национализацията. Със Закона за отменяне на всички стари закони са отменени и тези за старините.

В тази обстановка голяма роля за опазване на културно-историческото ни наследство имат: Иван Велков, Кръстю Миятев, Васил Миков, Димитър Цончев, Асен Василев, Никола Мавродинов и

други, които продължават да работят. В тяхна помощ са младите изследователи Димитър Димитров, Станчо Ваклинов, Димитър Ангелов, Велизар Велков, Стамен Михайлов, Атанас Милчев, Иван Венедиков и др.

През 1952 г. са обнародвани Постановление № 1608 на МС “относно мерките, които трябва да се вземат за запазване паметниците на културата и развитието на музейното дело в страната” и Инструкцията за приложението му, но те както и последвалите ги Постановление № 165 на МС “за опазване паметниците на културата и развитието на музейното дело у нас”, Правилникът за приложението му, Законът за паметниците на културата и музеите (ЗПКМ) и другите нормативни актове са плод на новата идеология - културно-историческите ценности да бъдат национализирани, а историята контролирана.

Приетите актове са изцяло подчинени на целите и интересите на управляващите. Някои от последните, като закleti ценители на старините, подготвят нормите да са достатъчно мъгляви. Показателно е, че основното правно понятие “паметник на културата” не е точно формулирано и остава такова в продължение на повече от 35 години.

Приложението на тази правна мътилка е изцяло в ръцете на властимащите. Практиката им е нееднозначна... Има осъдени за по няколко ръждиви железа и множество случаи, касаещи значителни ценности, недостигнали съдебна зала.

При така наложените двойни стандарти правоимащите трупат уникални колекции, а останалите са принудени да се простят дори със семейните реликви или да ги укрят и тънат в страх...

Спецслужбите изцяло контролират наложения монопол. Над 90% от циркулиращите ценности са в средите на номенклатурата и немалко от тях напускат безпрепятствено страната. На световноизвестните уникати са изработени копия... Така нечий хранилища се пълнят със съдържание, а в главите на хората се наливат празни понятия...

През тези години музейните фондове са претърпени с над 5 000 000 единици. Отбелязваме фондовете, защото експозициите са заети с тематични изложби - “БКП”, “Димитров”, “Коминтерна” и т.н. На практика изконните собственици са лишени не само от безценните си реликви, но и от възможността да ги видят изложени. Ненужното на идеологията се унищожава... Културно-историческото ни наследство е впрегнато в кравана на социализма и подкарано от партията към светлото бъдеще...

Естествено, при този режим намаляват набезите върху старините, но за сметка на това немалко величия предприемат грандиозни по мащабите си частни проучвания... Често в служба на интересите им са науката и военните ресурси...

Въпреки всичко това не можем да пренебрегнем успехите на нашите учени относно разкриването, реставрирането и експонирането на старините ни. За съжаление и тяхната работа бе подчинена на партийните повели, често налагащи им насоки, противоречащи на основните научни принципи. Това предопредели кампанийността и ограничеността на изследванията им и бе пречка за развитието на историческите науки.

След края на 1989 г. сме свидетели на прехода от тоталитаризъм към демокрация и от планова към пазарна икономика. Още в първите дни Народното събрание прие редица неотложни промени в законодателството. Последваха нова Конституция, нови закони и подзаконовни актове, и редица промени в наследената нормативна база.

Немотията отприщи вълна от посегателства върху културно-историческите ценности. Явлението особено се разрасна след 1991 г. и обхвана цялата страна. Последваха кръпки в НК и ЗПКМ, но това не реши проблема. Стихийните набези постепенно станаха организирани и целенасочени. Обект на посегателства станаха могилите и некрополите.

Наред с всичко това станахме свидетели на мащабни по размерите си, но спорни по качество и научна стойност разкопки, предприети от археолозите в цялата страна. Показателен е фактът, че през лятото на 1995 г. само в района на Казанлък бяха разринати няколко десетки надгробни могили. Методите на учените задминаваха тези на иманярите. В арсенала им имаше багери, фадроми и самосвали. Гледката след тези “изследвания” бе покъртителна. Някои журналисти писаха за това. Въпросът бе отнесен и до парламента, но уви, работата продължи с още по-голям замах и следващото лято. В научните среди и сред обществеността тръгна мълва за така наречената “тракийска мафия”, ползваща се с протекциите на хора от научния и държавния елит...

В последно време треската за злато постепенно утихва.

През 1995 г. бяха предприети сериозни промени в ЗПКМ. Проектът за това бе подложен на обществено обсъждане. В разразилия се спор се откроиха две страни. Консервативно настроените целяха запазването

на старите порядки и съществуващия държавен монопол. Те отстояваха това под благовидния предлог, че само така може да се съхрани културно-историческото ни наследство. Слава богу, надделя здравият разум. С приетите промени реформаторите ориентираха законодателството ни към това на развитите страни. Едва сега след повече от 35 години бе точно формулирано понятието “паметник на културата”, бе дадена свобода на колекционерите и премахнат държавния монопол от музейното дело.

Пазарът на културно-исторически ценности постепенно започна да излиза на светло. Наройлите се в началото антиквариати оредяха, но оцелелите придобиха европейски вид. Последваха първите аукциони. За съжаление този процес протича бавно, възпрепятстван от консерваторите в научните, културните и политическите среди. Пречка за по нататъшното развитие е и остарялата нормативна база. Въпреки последните изменения тя не отговаря на новите реалности. Все още немалко текстове от ЗПКМ си противоречат и обезсмислят други от заварените нормативни актове.

Надяваме се политиките да са разбрали, че най-доброто решение на изложените проблеми е либерализацията на режима. Необходима е нова нормативна база, отговаряща на изискванията на новото време, конституцията, международните ни ангажменти и в унисон със законодателствата на развитите страни.

А как е там ? Там е невъзможно спецслужбите да нахлуят в дома ти и да ти отмъкнат колекцията, немислимо е археолозите да разровят имота ти без твое позволение, а конфискуването на семейни реликви е просто безумие. Там културното наследство е държавен приоритет, но в основата стои неприкосновеността на частната собственост.

Оказва се, че държавите с най-либерален режим са и най-големите пазари на културни ценности в света. Своевременно те са намерили начин да съхранят и обогатят културното си наследство. Създали са точен и ясен регламент, и компетентни институции. За ценностите с висока културна и историческа стойност е предвиден специален статут и режим - такива със световно и национално значение не могат да напускат страната без разрешение. Търговията е свободна. На търговете могат да участват и чужденци. При наддаването предимство имат музеите. Ако няма конкуренция помежду им, те могат да закупят всеки предмет по първоначалната цена.

Не по-лоши са условията и за любителите на старините. Търсенето

на монети и реликви е широко разпространено хоби. Търсенето на съкровища е високорисков, но и високодоходен бизнес. Множество компании са основани точно с такава цел. В световен мащаб инвестициите в тази сфера са милиарди долари.

Държавата подпомага музеите. Последните, независимо от собствеността си, се състезават за средствата. За притежателите на културни ценности са предвидени множество облекчения.

Сега нека се върнем в нашата реалност. Горчивият опит от близкото минало опроверга теорията за монопола на държавата по отношение на старините. Създаденото от прадедите ни несъмнено принадлежи на техните наследници. Никаква културна необходимост не оправдава и не налага одържавяването на културното ни наследство и превръщането му в складови наличности. То е за нас и трябва да е сред нас. Няма нищо по-важно за една нация от културната приемственост и връзките с миналото.

Сега след промяната никъде другаде не е тъй необходимо да се изслушат повече мнения, преди да се формират окончателни становища. Моментът е такъв, че прибързването е толкова вредно, колкото и безкрайното протакане...

МЕЖДУНАРОДНИ АНГАЖИМЕНТИ

С приемането на Конституцията от 1991 г. международните договорни задължения на България бяха провъзгласени за част от вътрешното ни право. Това налага доброто познаване не само на вътрешната нормативна база, но и на международните актове, по които България е страна.

За да внесем яснота ще започнем с някои от основните насоки на международното право.

Като международни се определят договорите, сключени между субектите на международното право (държави, междуправителствени организации, нации борещи се за самоопределение и др.). Международните договори се регулират от международното право, независимо от тяхното наименование, поместване в един или повече документи и от държавният орган, изразил съгласието на страната за включване в споразумението.

Тези основни норми са закрепени във Виенската конвенция за правото на договорите (1969 г.) и във Виенската конвенция за правото на договорите между държави и международни организации или между международни организации (1986 г.).

Международните договори пораждаат задължения за държавите чрез изричната воля за обвързване с тях. Всеки договор създава правни норми, респективно права и задължения за страните.

Конституционният ред и вътрешното законодателство определят само механизмите за обвързване, но не и правната сила на тези договори. При спорове между държавите относно тълкуването и прилагането на договорите, международните съдебни институции не уважават позоваването на националното право.

От гледна точка на международното право начинът на приложение на тези договори не влияе на тяхната сила. Без значение е дали договорът е инкорпориран като част от вътрешното право или е трансформиран в отделни закони и подзаконови актове.

Не всички международни договори са част от вътрешното ни право. За да станат част от него съгласно чл.5, ал.4 от Конституцията, трябва да са изпълнени три кумулативни условия.

Първото е международните договори да са ратифицирани по конституционен ред. С решение № 7 от 1992 г. Конституционният съд прие, че действието на чл.5, ал.4 се разпростира и по отношение на договорите ратифицирани по действащия към момента на подписването им конституционен ред преди приемане на новата конституция.

Второто условие е обнародването на международните договори. Според същото решение на Конституционния съд под обнародване следва да се разбира публикуването на ратифицираните договори в “Държавен вестник”. Несъмнено, трябва да се имат предвид и ратифицираните договори, обнародвани във в. “Известия на президиума на Народното събрание”.

Третото условие е ратифицираните и обнародвани договори да са в сила за Република България.

Тези три условия са императивни и очертават кръга на международните договори, които са част от вътрешното право на страната.

Значителна част от ратифицираните договори не са обнародвани и това ги поставя извън вътрешното ни право. Последните нямат предимство по смисъла на чл.5, ал.4 от Конституцията пред нормите на вътрешното законодателство.

Макар ратифицирани и обнародвани някои договори не са влезли в сила или са излезли от сила, поради което също са извън приложното поле на чл.5, ал.4.

Не са част от вътрешното право и договорите, с които държавата се е обвързала посредством различна от ратификация форма, независимо от това, че някои от тях са обнародвани.

За редица особено значими международноправни актове не са изпълнени трите условия (това се отнася дори за Устава на ООН) и така остават извън вътрешното ни право.

Имайки предвид изложеното можем да класифицираме международните договори, по които България е страна, и са в сила, в две категории.

Първата е на тези, за които са изпълнени условията на чл.5, ал.4 от Конституцията. Те са част от вътрешното право и имат предимство пред законите при колизия. Такива актове относно културно-

историческите ценности са:

- Конвенцията за защита на културните ценности в случай на въоръжен конфликт;

- Европейската културна конвенция;

- Конвенцията за защита на архитектурното наследство на Европа.

Към тази категория доскоро бе и Европейската конвенция за опазване на археологическото наследство, но със закон от 01.04.1993 г. Народното събрание я денонсира. Въпреки че със същия закон бе ратифицирана нова редакция на конвенцията със същото име, тя не е обнародвана и е извън полето на чл.5, ал.4 от Конституцията.

Към втората категория са всички останали международни договори, ратифицирани и влезли в сила. По тях България е страна и е длъжна да ги изпълнява, но те не са част от вътрешното право и нямат предимство пред него. Такива относно културно-историческите ценности са:

- Конвенцията за учредяване на организацията на обединените нации за образование, наука и култура (ЮНЕСКО);

- Уставът на международния център за изследване на запазването и реставрирането на културни ценности;

- Конвенцията относно мерките за забрана и предотвратяване на незаконния внос, износ и прехвърляне правото на собственост на културни ценности;

- Конвенцията за опазване на Световното културно и природно наследство;

- Европейската конвенция за опазване на археологическото наследство.

Република България е обвързана с международноправни актове относно опазването на културно-историческото наследство, като такова с европейско значение - в рамките на Съвета за Европа и като такова със световно значение - в рамките на ЮНЕСКО.

Актовете на ЮНЕСКО са по-обхватни и универсални, затова ще разгледаме първо тях.

Още с учредяването на тази организация и бе вменена, като основна дейност, защитата и запазването на Световното културно наследство. Естествено, тези задачи не могат да се решат без необходимата правна база, както международна така и национална.

В ЮНЕСКО международните конвенции се изработват след щателно проучване на основните научни, технически и юридически аспекти на

проблемите, които засягат. Резултатът от проучването се проверява от Изпълнителния съвет на ЮНЕСКО. Той решава дали да се включи в дневния ред на Генералната конференция предложение за международна регламентация на въпросите. Генералната конференция обсъжда необходимостта от регламентация и формата и (конвенция или препоръка), и взема решение. После възлага на генералния директор изработването на предварителен доклад. Всички държави-членки се поканват да представят своите забележки. Съобразявайки се с тях, генералният директор подготвя окончателен доклад и проект/проекти за конвенция или препоръка. Те се внасят за обсъждане в Генералната конференция. Ако е необходимо това става след обсъждане от специален комитет от експерти. Генералната конференция проучва, обсъжда и приема документа. За приемане на препоръките се изисква обикновено мнозинство, а за конвенциите - две трети от гласовете на страните-членки.

През 1954 г. в Хага е приета Конвенцията за защита на културните ценности в случай на въоръжен конфликт и Правилник за изпълнението и. Те са придружени от Протокол за договореностите на страните, приели конвенцията. Значението на тази първа международна конвенция за опазването на културното наследство е изключително. Всички знаем какви поражения нанасят военните действия на културните ценности. Конвенцията е ратифицирана от над 70 страни.

През 1970 г. в Париж е приета Конвенцията относно мерките за забрана и предотвратяване на незаконния внос, износ и прехвърляне правото на собственост на културни ценности. Основните цели на тази конвенция са предмет на сериозни дискусии. При обсъждането изпъкват различните становища на страните с развит пазар и другите, където такъв не съществува. В крайна сметка е приет компромисен вариант. Конвенцията е ратифицирана от над 50 страни.

През 1972 г. в Париж е приета Конвенцията за опазване на Световното културно и природно наследство. Тя има най-широк обхват и засяга цялата планета, тъй като повърхността е осеяна с природни и културни ценности.

Още преди появата и, ЮНЕСКО осъществява големи кампании за спасяването на застрашени културни ценности с изключителна стойност. Началото е през шестдесетте години с акцията за спасяване на паметниците в зоната на язовира Асуан. Двамата каменни храма на Абу Симбел, датиращи от 3200 години са разединени на 1050 блока и

отново сглобени върху по-висока площадка на 960 фута от брега. Операцията се извършва в продължение на почти 5 години и струва повече от 36 млн. долара. Абу Симбел от чудо на древността става чудо на новото време.

Конвенцията за Световното наследство съчетава два основни принципа.

Първият е, че държавите които са я приели или ратифицирали признават за свое задължение да опазват паметниците от Световното културно и природно наследство, намиращи се на тяхна територия.

Вторият е, че тези държави приемат като задължение към международната общност да съдействат за запазване на наследството с “универсална стойност от гледна точка на историята, изкуството, науката и естетиката”.

Образуван е специален фонд. Средствата се осигуряват главно от вноски на страните-членки и се използват за реставрация и консервация на ценностите влизачи в Световното наследство.

Страните-членки сами трябва да определят обектите на Световното наследство. Това не е еднократен акт, а продължителна и трудна дейност. Процесът се осъществява от Комитета за Световно културно и природно наследство с участието на Секретариата на ЮНЕСКО и някои международни неправителствени организации, и международни институти. Списъкът на световните ценности се съставя въз основа предложенията на страните-членки. Всяка страна представя свои ценности, които по преценка на нейните специалисти отговарят на определенията от конвенцията и утвърдените от Комитета за Световно наследство критерии. Стремешт е да се обхванат разнородните прояви на човешкото творчество и природата, а подборът представлява ефикасен филтър, за да се включват само ценности с универсална стойност.

В списъка са включени около 300 обекта. България е включена с девет. Седем са културни - Казанлъшката гробница, Мадарският конник, Боянската черква, Ивановските скални черкви, Старият Несебър, Рилският манастир и гробницата в Свещари, останалите са Националният парк Пирин и резерватът Сребърна.

Задълженията, които международната общност поема към световните ценности и дават права да следи за състоянието им. Когато се извършват действия, нарушаващи автентичността на ценностите, комитетът изпраща запитвания до съответните правителства, които са

длъжни да дадат обяснения. Като крайна мярка е предвидено изключване на обекта от списъка на Световното културно и природно наследство.

Конвенцията за опазване на Световното културно и природно наследство е ратифицирана от над 100 страни.

Препоръките са други документи на ЮНЕСКО. Те обикновено засягат по-конкретни въпроси и се отнасят за страните-членки.

През 1956 г. в Делхи е приета Препоръка, определяща международните принципи, които трябва да се прилагат при археологически разкопки. Основната цел е да се помогне на страните да се предпазят от незаконно разкопаване и разграбване на археологическите им богатства и да се регламентира търговията със старини.

През 1960 г. е приета Препоръката относно ефикасните средства за да се направят музеите достъпни за всички. Изхожда се от принципа музеите да служат всекому. Препоръчва се установяването на връзки с образователните институции, профсъюзите и др. Набляга се на улесняването и стимулирането на достъпа до музеите.

През 1964 г. е приета Препоръката за забрана и възпрепятстване на незаконния внос, износ и прехвърляне на собствеността на културни ценности. По-късно ЮНЕСКО осъзнава необходимостта от по-обвързващ документ и приема съответна конвенция.

През 1968 г. е приета Препоръката за опазване на културните ценности, поставени в опасност от обществено или частно строителство. Основната идея е да се осигури запазване в естествената среда и само в краен случай да се стига до пълно изследване и документиране преди преместване на ценностите на друго място.

През 1972 г. едновременно с подготовката на Конвенцията за Световно наследство е приета Препоръката за запазване в национален план на културното и природното наследство.

През 1976 г. в Найроби е приета Препоръката за международна размяна на културни ценности. Тя поощрява всяка законна размяна в интерес на взаимното опознаване на народите и контактите между културните институти. Засегнати са даренията и други въпроси.

През същата година е приета Препоръката за запазване на историческите и традиционните ансамбли и за тяхната роля в съвременния живот. Тя е в защита на недвижимото наследство. Изтъква се опасността от обезличаване и разрушаване на историческото

наследство.

През 1978 г. е приета Препоръката за защита на движимите културни ценности. Разглеждат се проблемите на музейните, частните и храмовите сбирки и се предлагат мерки за разрешаването им.

Съветът на Европа, като структура на страните-членки от нашия континент, също е приел конвенции и редица препоръки.

През 1954 г. в Париж е приета Европейската културна конвенция. Тя поставя основите на културното единение, изтъква необходимостта от опазване на културното наследство и поощрява развитието на изкуствата

През 1969 г. е приета Европейската конвенция за опазване на археологическото наследство. През 1993 г. е приета нова редакция със същото название. Целите на конвенцията са да се осигури опазването на неразкритите археологически обекти, реставрирането и съхранението на разкритите, научното документиране и популяризирането им. Засягат се и проблемите за незаконните разкопки, незаконните действия при официални разкопки и необходимата подкрепа за реформата на пазара на археологически предмети.

През 1985 г. е приета Конвенцията за защита на архитектурното наследство на Европа. Този документ е обхванен и засяга всички важни проблеми относно опазването, реставрирането, реконструирането, изследването, документирането, съхраняването и популяризирането на Европейското архитектурно наследство. Особено внимание се отделя на контрола на тези дейности и правната регламентация.

Завършвайки трябва да упоменем, че и други международноправни актове засягат проблемите на културното наследство, но те са предимно двустранни договори и не са предмет на това изложение.

РЕЖИМ

Още след освобождението опазването на старините е поставено като проблем пред властите от учени и общественици. Само пет години по-късно са издадени окръжни наредби, целящи да се ограничи рушенето на културно-историческите ценности и износа им в чужбина.

През 1888 г. са приети Временни правила за научни и книжовни предприятия, регламентиращи реда за издирване и опазване на веществените извори на историята ни.

През 1890 г. последва Законът за издирване на старини и за спомагане на научни и книжовни предприятия. През следващите години Министерството на народното просвещение в редица окръжни разяснява мерките, които трябва да се предприемат за изпълнение на закона.

Тези първи законодателни актове, макар и да не са на необходимата висота, изиграват съществена роля и поставят основите на защитата и опазването на културно-историческото ни наследство.

През 1911 г., след дългогодишна подготовка, влиза в сила Законът за старините. В него по-ясно и систематизирано са определени мерките за опазване на старините и институциите, натоварени с изпълнението им.

Поради пропуски относно старините в населените места и средствата за консервация и реставрация, през 1936 г. е издадена Наредбата-закон за запазване на старинните постройки в населените места. Вече са взети мерки за опазването на цели улици, площади, градища, крепости, манастири, църкви и т.н.

Макар и несъвършени тези актове са в основата на една голяма дейност, осъществявана от страна на държавата в лицето на Народния археологически музей, Комисията за старините и другите държавни музеи, и от страна на обществеността - чрез археологическите и историческите дружества.

След 09.09.1944 г. тази дейност замира. Приоритетите на новата

власт са известни...

До 1952 г. не са приети никакви нормативни актове относно културното ни наследство, а старите са отменени със Закона за отменяне на всички стари закони. Много старини са разрушени и унищожени при одържавяването на земите и големите строежи.

Едва с Постановление № 1608 на МС “относно мерките, които трябва да се вземат за запазване паметниците на културата и развитието на музейното дело в страната” и Инструкцията за приложението му новата власт обръща внимание на културно-историческото наследство. По-късно с Постановление № 165 на МС “за опазване паметниците на културата и развитието на музейното дело у нас” и Правилника за приложението му се въвежда строг режим по издирването, изучаването, изследването, реставрирането и експонирането на културното ни наследство. На практика е наложен тотален държавен монопол, съчетан със силов контрол на всички нива. Културно-историческите ценности “доброволно” се предават на властите. Дръзналите да запазят нещо рано или късно изпитват репресивната мощ на системата.

В изпълнение на партийната политика са приети Законът за паметниците на културата (ЗПКМ) и множество други нормативни актове. Всички те утвърждават въвеждания режим на национализация на културно-историческите ценности. В повечето актове целенасочено не са дефинирани основните правни понятия, което води до избиращелното им тълкуване и прилагане. Няма сериозен юрист, който коментирайки ги, многократно да не е изтъквал тяхната неяснота и непълнота, водеща в редица случаи до правни абсурди.

Всичко това не е случайно. Немалко от правоимащите имаха трайни нееднозначни интереси относно културно-историческите ни ценности и се бяха погрижили за комфорта си.

След 10.11.1989 г. нормативната база остана почти непокътната. Измененията и допълненията в ЗПКМ и НК целяха обуздаването на отприщилата се разрушителна стихия, но не промениха действащия режим.

Едва през 1995 г. последваха по-значителни промени в ЗПКМ и режимът бе либерализиран. Направеното заслужава адмирации.

Целейки по-лесното възприемане на материята, ще разгледаме действащия режим чрез опростено представяне на по-съществените моменти, важни за читателя.

ПОНЯТИЯ

За да очертаем границите на културно-историческото ни наследство, неминуемо трябва да се опрем на понятията старини, исторически ценности, културни ценности и съкровища. Поради липсата на правно дефиниране ще се обърнем към съдържанието, което е вложило в тях обществото.

Старините са обекти, носещи белези от човешко развитие, отразяващи съответната епоха.

Ценностите са обекти, имащи качеството ценен. То е относимо към различни обособености (ценен за...), но обичайната му употреба е свързана с висока материална стойност.

Съкровищата са съвкупност от ценности (скъпоценности). Последните са изработени от благородни метали и ценни минерали (скъпоценни камъни). Стойността им се определя от вложения материал и степента и качеството на обработката.

Историческите ценности са обекти ценни за историята. Важно е да отбележим, че не всички старини са такива.

Културните ценности са обекти ценни за културата (родова, местна, национална, световна).

Културно-историческите ценности са обекти ценни за историята и културата. С течение на времето културните ценности добиват историческа стойност и стават културно-исторически.

“Археологически обекти”, според Правилника за теренни археологически проучвания, са всички движими и недвижими материални следи от човешка дейност от минали епохи, намиращи се в земните пластове, на повърхността им, на сушата и във водните басейни.

“Паметник на културата” (ПК) е правен термин, който до неотдавна не бе точно формулиран. Порочната практика от близкото минало насади в съзнанието на хората погрешната представа, че всички културни и исторически ценности са паметници на културата. Според последните промени в ЗПКМ това е юридически статут, който придобиват стойностните културно-исторически ценности. За движимите това става с инвентарирането им в музей, а за недвижимите

- с обявяване в Държавен вестник и вписването им в Националния регистър за недвижимите паметници на културата.

За резервати се обявяват населените места, комплекси от паметници на културата и историческите места, имащи особено историческо, археологическо, етнографско, архитектурно и музейно значение.

На тази база вече не е трудно да определим рамките на понятието културно-историческо наследство. То включва всички обекти от разгледаните категории, които са ценни за историята и културата ни. Понятието е наистина обширно. Честото му използване е довело до редуциране на названието и употребата на “културно наследство”.

ОРГАНИ

По издирването, разкриването, изследването, консервирането, реставрирането, експонирането, популяризирането и опазването на културното ни наследство работят редица органи. Дейността им се ръководи и контролира от Министерството на културата (МК). Неговите разпореждания по въпросите, засягащи паметниците на културата, са задължителни за всички учреждения, организации и граждани.

Общинските съвети (ОС) ръководят и контролират на местно ниво издирването, изучаването, опазването и популяризирането на паметниците на културата.

Археологическият институт с музей (АИМ) при БАН издирва, разкрива, изследва, консервира, реставрира и експонира археологически обекти. Институтът поддържа автоматизирана информационна система “Археологическа карта на България”. АИМ разрешава и контролира теренните археологически проучвания (издирване, сондажи и разкопки) на територията на цялата страна.

Националният институт за паметниците на културата (НИПК) е специализиран в областта на недвижимите паметници на културата. Той осъществява, ръководи и контролира дейностите по издирването, изследването, документирането, консервирането, реставрирането, експонирането и популяризирането им. В НИПК е Националният научно-документален архив (ННДА) на недвижимото културно-историческо наследство. Архивът включва Националния регистър на недвижимите паметници на културата, списъците на декларираните

обекти и всички други документи, свързани с недвижимите културно-исторически ценности. НИПК идентифицира, декларира, категоризира и регистрира недвижимите ПК.

Националният център за музеи, галерии и изобразителни изкуства (НЦМГИИ) е специализиран в областта на движимите паметници на културата. Той е в структурата на МК и осъществява държавната политика в сферата на музейното и галерийното дело. НЦМГИИ организира, осъществява и контролира дейностите по проучването, опазването, експонирането и популяризирането на движимите ПК. Центърът поддържа Национална автоматизирана информационна система за музейните и галерийните фондове. НЦМГИИ разпределя държавните субсидии за: нови експозиции; консервация и реставрация; изследователски и концептуални изложби; регистрация и научно описание на движими ПК; откупуване на особено ценни експонати; научни програми с музейен и изкуствоведски характер.

Музеите са научни и културно-просветни институти. Те издирват, събират, придобиват, изучават, документират, съхраняват, експонират и популяризират движими паметници на културата. Музеите са собственост на държавата, общините, юридически и физически лица. Министерският съвет определя обхвата на дейността и методическите им функции. В зависимост от това музеите на бюджетна издръжка са национални, регионални и местни. Те се ръководят методически от НЦМГИИ, в научноизследователската дейност от БАН, а административно от ОС.

ИЗДИРВАНЕ, ИЗСЛЕДВАНЕ, РАЗКРИВАНЕ

Съгласно ЗПКМ и другите нормативни актове издирването, изследването и разкриването на археологически обекти се извършва от АИМ при БАН.

В Правилника за теренни археологически проучвания точно са дефинирани термините “археологически обект” и “археологическо изследване”. Въведен е разрешителен режим за издирването на археологически обекти, сондажи и разкопки. Разрешенията се дават от Съвета за теренни проучвания при БАН само на професионални археолози, български граждани, имащи необходимото образование и

квалификация. Определени са редът за провеждане, организацията, документацията и мерките за контрол.

Изследването и разкриването на недвижими паметници на културата се извършва от НИПК, с разрешение от АИМ.

Музеите могат да издирват, изследват и разкриват археологически обекти с разрешение от АИМ.

Упоменатите до тук могат да осъществяват и съвместни разработки.

Когато теренът на разработката е собственост на частно лице е необходимо съгласието му.

В нормативната база има противоречия и непълноти, тя е далеч от съвременните изисквания наложени от развитието на науката, техниката и обществените отношения. Въпреки това в момента няма пречки такива разработки да се извършват и от частни лица, но при условие, че теренът няма специален статут и има съгласие от собственика му.

СОБСТВЕНОСТ

Конституцията постановява, че частната собственост е неприкосновена и това право се гарантира и защитава от закона. Постановява също, че подземните богатства; крайбрежната плажна ивица; републиканските пътища; водите, горите и парковете с национално значение; природните и археологическите резервати, определени със закон са изключителна държавна собственост.

Широко разпространено е погрешното разбиране, че всичко което се намира в земята е подземно богатство. По смисъла на чл.18, ал.1 от Конституцията такива могат да бъдат само материалните обособености, които са подземни по произход и местонахождение. Тази категория не включва продуктите от човешка дейност, намиращи се под земната повърхност.

Законът за собствеността постановява, че собственост на граждани и юридически лица могат да бъдат всички вещи с изключение на тези, които са изключителна държавна собственост. Забрана да се притежават определени вещи от юридически и физически лица може да се налага само със закон.

Според чл.91 на същия закон заровените, зазиданите или скрити

по друг начин вещи, собственикът на които не може да бъде открит, стават собственост на държавата, а лицето което ги е намерило има право на възнаграждение в размер на 25% от стойността. Този текст е приложим само за вещи намерени в терен, който е държавна или общинска собственост. Несъмнено когато такива се открият в терен, който е собственост на частно лице, принадлежат на последното.

Законът за собствеността и ползването на земеделските земи (ЗСПЗЗ) постановява, че не се възстановява собствеността върху земеделски земи, включени в резервати, определени по реда на Закона за защита на природата, както и другите защитени природни територии с национално и международно природоохранно значение, включително и земите под и върху които се намират неотделими от тях археологически обекти и паметници на културата.

Тази разпоредба, в частта си относно археологическите обекти, противоречи на Конституцията. При подобен казус Конституционният съд с решение № 5 от 1996 г. обяви за противоконституционни разпоредбите на чл.28, ал.1 и чл.30 от ЗПКМ. Така отпаднаха ограниченията при продажба, замяна и дарение на недвижими паметници на културата между собственици и физически, и юридически лица, както и възможността да бъдат отчуждавани.

ЗПКМ постановява, че паметниците на културата, открити при археологически разкопки са собственост на държавата.

Важно е да изясним, че при разкриването на каквито и да е културно-исторически ценности, където и да е, при каквито и да е обстоятелства, те не са паметници на културата, защото не са придобили съответния юридически статут. Това е видно и от чл.24, ал.3 на Правилника за провеждане на теренни археологически проучвания - “Даването на юридически статут (деклариране и обявяване в Държавен вестник) на издирените археологически обекти, които притежават качества на паметници на културата се извършва по реда на ЗПКМ”.

Съгласно ЗПКМ собствеността върху паметници на културата може да бъде държавна, общинска, на юридически и физически лица. Същото важи и за собствеността върху музеите.

След промените от 1995 г. физически и юридически лица могат да създават музеи и колекции от произведения на изкуството, предмети с научна и художествена стойност и природни образци. Предметите, имащи качества на паметници на културата попадат под защитата на ЗПКМ, ако бъдат декларирани по установен от министъра на културата

ред. Собствениците им могат да кандидатстват за помощ по реда, определен за държавните и общинските музеи.

От изложеното до тук следва, че няма ограничения на собствеността върху културно-историческите ценности и в частност паметниците на културата.

ЮРИДИЧЕСКИ СТАТУТ

Културните и историческите ценности, имащи научно, историческо и художествено значение, могат да придобият юридически статут “паметник на културата” по реда на ЗПКМ. Съгласно чл.12 на последния за движимите това става с инвентарирането им в музей или музейна сбирка, а за недвижимите - с обявяването им в Държавен вестник.

Според културно-историческата им стойност паметниците на културата попадат в една от следните категории:

- световно значение - обекти с общочовешка стойност според критериите утвърдени от Конвенцията за опазване на Световното културно и природно наследство;

- национално значение - обекти с изключителна стойност за българската история и култура;

- местно значение - обекти, свързани с местната история и култура;

- ансамблово значение - недвижими обекти с относително ниска индивидуална културно-историческа стойност, поддържащи пространствената характеристика на груповия паметник, към който принадлежат;

- за сведение - обекти с ниска индивидуална културно-историческа стойност, носещи информация за научната и културната област, към която се отнасят.

Движимите паметници на културата са обект на дейността на музеите. Паметниците с национално значение се включват в Националния музеен фонд, чийто регистър се води от Националния център за музеи, галерии и изобразителни изкуства.

Недвижимите паметници на културата са обект на дейността на Националния институт за паметниците на културата. Процедурата по обявяването им включва идентифициране, деклариране,

категоризиране, утвърждаване, обнародване и регистриране, по реда определен със ЗПКМ и Наредба № 5 на МК “за обявяване на недвижимите паметници на културата”.

Идентифицирането на недвижимите културно-исторически ценности се осъществява чрез:

- системни теренни обхождания и сондажи;
 - цели (тематични), научни експедиции;
 - аеро и подводни проучвания;
 - други научноизследователски, неструктивни методи и средства.
- Резултатите се отразяват в идентификационна карта.

Видът на обектите се определя в зависимост от:

- принадлежността им към определен исторически период;
- пространствената им структура и териториалния им обхват;
- научната и културната област към която се отнасят;
- местоположението им.

Идентифицираните културно-исторически ценности се декларират от НИПК, след предварителна оценка на стойността и значимостта им. С акта на деклариране се определят:

- предварителната видова характеристика;
- предварителната категория;
- временният режим за опазване.

Декларираните обекти са под временна защита, като недвижими паметници на културата, до окончателното доказване на културно-историческата стойност и обществената им значимост. Те се вписват в декларационни списъци и се утвърждават от директора на НИПК. Копия от списъците се изпращат на общините, районите и кметствата, които са длъжни да нанесат декларираните обекти в данъчните регистри и кадастъра и да уведомят всички заинтересувани лица. Последните могат да правят предложения и възражения относно процедурата по декларирането (вписване и отписване в декларационните списъци).

Декларираните обекти подлежат на заключителна комплексна оценка, изясняваща стойността и значимостта им. Оценката се извършва според следните критерии:

- автентичност и степен на съхраненост;
- научна и художествена стойност;
- взаимодействие със средата;
- взаимодействие с обществото.

Въз основа на резултатите от оценката НИПК определя видовата

характеристика, категорията и режима за опазването им, след което ги предлага за утвърждаване от органите по чл.4 от ЗПКМ.

Режимът по опазване на обектите е комплекс от правила и норми, включващи:

- териториален обхват;
- а) граници на обекта и съставните му елементи;
- б) граници на охранителната му зона;
- предписания за опазване на обекта и неговата среда.

Специален режим на опазване - “резерват” се определя за някои групови обекти или части от тях, имащи категория “национално значение”.

Ако се установи, че декларираните обекти не отговарят на критериите за придобиване на статут “паметник на културата”, те се отписват от декларационните списъци. Временният режим за опазването им се сменя, за което НИПК уведомява общините, районите и кметствата, които са длъжни да уведомят заинтересуваните лица и да нанесат поправка в кадастъра.

Списъците на декларираните обекти, предложени от НИПК за придобиване на юридически статут “паметник на културата” по смисъла на чл.12 от ЗПКМ, се утвърждават както следва:

- паметниците на културата от “световно значение” - от Комитета за Световно наследство към ЮНЕСКО, чрез Националната комисия на ЮНЕСКО, по предложение на министъра на културата;
- паметниците на културата с режим “резерват” - от Министерския съвет, по предложение на министъра на културата и министъра на регионалното развитие и благоустройството;
- всички останали паметници - от министъра на културата.

Списъците на утвърдените паметници на културата се обнародват в Държавен вестник. Така обнародваните паметници се вписват в Националния регистър на недвижимите паметници на културата. Той е част от Националния архивен фонд, който включва и:

- списъците на декларираните обекти;
- досиетата на декларираните и регистрираните обекти;
- нормативните документи в областта на опазването на недвижимото културно-историческо наследство и ратифицираните международни такива;
- научни разработки; научно-мотивирани предложения; научни теми; директивни планове и концепции; опорни планове и

териториалноустройствени схеми; копия от действащи застроителни и регулационни планове; архивни планове и кадастри; фототека, видеотека и други, относно защитаваните обекти.

Националният архивен фонд е част от Националния научно-документален архив, в който се съхраняват всички документи относно недвижимото културно-историческо наследство на страната. НИПК поддържа към ННДА автоматизирана информационна система.

Специализираните органи по опазването на недвижимите паметници на културата към общините, районите и кметствата водят местен архив.

Недвижимите паметници на културата се отписват и прекатегоризират по реда на тяхното утвърждаване. Промените се обнародват в Държавен вестник.

ОГРАНИЧЕНИЯ

Конституцията постановява, че държавата се грижи за опазването на националното историческо и културно наследство и всеки има право да се ползва от националните и общочовешките културни ценности. Това налага освен под ограниченията на валутния, митническият и други режими културно-историческите ценности да попадат и под тези установени със ЗПКМ.

Лицата, открили или намерили обекти, имащи качества на паметници на културата, са длъжни в седмичен срок да съобщят за това в съответната община, кметството или най-близките музеи (отбелязваме - да съобщят...).

При извършване на строителни, благоустройствени или селскостопански работи, ако се открият находки, имащи признаци на паметници на културата, работата временно се спира. Собствениците на обекта и ръководителите са длъжни да вземат мерки за запазване на откритото и незабавно да уведомят общината или най-близкия музей. Специализираните органи са длъжни в едномесечен срок да уведомят собствениците и ръководителите, дали находката е паметник на културата и да дадат съответни указания. Когато са необходими допълнителни средства за проучването и запазването на паметника на културата, Министерството на финансите осигурява кредити. Ако

собственикът на обекта е гражданин, средствата се осигуряват от общината.

Проучвания и разкопки за издирване на паметници на културата могат да се извършват в имоти - собственост на организации и граждани, и без да се отчуждават. За нанесените щети собствениците получават обезщетение от органа, извършил разкопките.

Собствениците на недвижими ПК са длъжни при писмено нареждане на компетентните органи да ги допускат да извършват археологически сондажи и разкопки. За претърпените вреди те имат право на обезщетение.

Средствата, изразходвани за издирване, изследване, проучване, проектиране, укрепителни, възстановителни и консервационни работи по недвижимите ПК, собственост на граждани, са за сметка на държавата. В нейна полза се вписва законна ипотека върху имота, но не повече от увеличената стойност, по реда определен с Наредба № 16 на МК “за определяне на увеличената стойност и вписване на законна ипотека върху недвижими имоти - паметници на културата”.

Използването, стопанисването, представянето и опазването на недвижимите паметници на културата, съгласно конкретните указания за това, са задължения на собствениците, ползвателите, НИПК и общинските съвети. Редът за това е определен с Наредба № 6 на МК “за използване и представяне на недвижимите паметници на културата”.

Изследването, консервацията, реставрацията и всички други работи по недвижимите паметници на културата се извършват от НИПК. Органите му при ремонт и ново строителство засягащи ПК и тяхната обстановка имат право да спрат работата, ако са нарушени разпоредбите на закона.

При промяна на собствеността на недвижими ПК, собственост на частни лица, последните трябва да уведомят НИПК.

Собствениците на паметници на културата са длъжни да ги поддържат в добро състояние, да уведомяват специализираните органи за повреди и незаконни действия спрямо тях и им осигуряват необходимия достъп.

Изработването на копия на паметниците на културата и документирането им чрез графични, фото, видео и др. подобни начини, и разпространението на изображенията или ползването им за рекламни и търговски цели, се извършва със съгласие на собственика.

Консервацията и реставрацията на движимите паметници на културата се извършва от специалисти, лицензирани от Министерството на културата.

Износът на паметници на културата в чужбина е забранен. Министърът на културата може да разреши износа им само за определен срок, по установен от него ред.

Министерството на културата може да нареди прехвърляне на движими паметници на културата от държавни, общински и ведомствени музейни сбирки във фондове на държавни и общински музеи и между последните, при неправилно стопанисване, невъзможност за опазване и закриване на музейна сбирка или музей.

Министерството може да нареди предоставянето на движими ПК, включени в Националния музейен фонд, на друг музей за временно ползване или за участие в изложби. Получателят е длъжен да остави копие, изработено за негова сметка. За разликата между стойностите на копието и оригинала се заплаща обезщетение.

Музеите могат да обменят паметници на културата, включени в Националния музейен фонд, само по взаимно споразумение, след съгласуване с Министерството на културата.

При промяна на собствеността на движими паметници на културата, собственост на частни лица, последните трябва да уведомят музея, в който са регистрирани.

Делба на движими и недвижими ПК се допуска след разрешение на Министерството на културата, само ако са поделяеми и това не вреди на опазването им.

ОБЛЕКЧЕНИЯ

Законът за местните данъци и такси постановява, че се освобождават от данък върху недвижимите имоти сградите - паметници на културата, а от данък при придобиване на имущества - фондовете за опазване и възстановяване на исторически и културни паметници.

Законът за паметниците на културата и музеите постановява, че продажбите, замените, даренията и завещанията на движими и недвижими паметници на културата и други културни ценности в полза на министерства, други ведомства, държавни и обществени

организации се извършва без заплащане на държавни такси. Дарителите и завещателите могат да се предлагат за морални и материални награди. При даряване на паметници на културата и други културни ценности получени в наследство, дарителите се освобождават от данък наследство за дареното, а ако данъкът е платен се връща.

Средствата, отпуснати или дарени от частни лица или организации за изследване, консервиране, опазване и охрана на паметници на културата, се приспадат от облагаемия доход. Същото важи и за средствата, използвани за закупуване на паметници на културата за деклариранни лични колекции или музейни фондове.

Физическите и юридическите лица, дарили средства за възстановяване и опазване на исторически и културни паметници, ползват данъчни облекчения по Закона за облагане доходите на физическите лица и Закона за корпоративното и подоходно облагане.

Лицата, предали на музеите движими паметници на културата или съобщили ценна информация за тях, се възнаграждават по реда определен с Наредба № 2 на МК “за определяне възнагражденията и стойността на движими паметници на културата, предоставени на музеите”. Лицата, открили или съобщили за намерени паметници на културата или предотвратили повредата на такива, се възнаграждават по същия ред.

За съжаление максималните стойности на възнагражденията са ниски. Това демотивира хората и ги принуждава да търсят алтернативни купувачи...

НАРУШЕНИЯ И САНКЦИИ

Изложеният режим осигурява защитата на културно-историческото наследство. За нарушителите са предвидени наказания, налагани по административен и съдебен ред.

Наказателните разпоредби на ЗПКМ постановяват глоба от 10 000 до 100 000 лв. за лицата:

- извършили разкопки за издирване на старини и съкровища без разрешение;
- несъобщили в седмичен срок за намерени предмети, имащи качества на паметници на културата;

- невърнали, без уважителни причини в определения срок, паметници на културата, изнесени с разрешение за временен износ;
- изработили отливки, копия и изображения на паметници на културата, наредили изработването им или разпространили ги в нарушение на закона;
- нарушили разпоредбите за отдаване под наем на помещения в сгради - паметници на културата;
- нарушили наложените забрани за строеж или преустройство на паметниците на културата;
- продали, дарили или заменили паметници на културата, без да уведомят съответния музей за движимите и НИПК за недвижимите;
- изпълнили разпорежданията за извършване на укрепителни, възстановителни и други работи по опазването на паметниците на културата.

Постановена е глоба до 20 000 лв. за:

- собствениците или наемателите, попречили на гражданите да посещават недвижимите паметници на културата, съобразно установения ред;
- собствениците или наемателите, попречили на органите по опазването на паметниците на културата да изпълнят задълженията си;
- наследниците на починали видни дейци на културата, науката и изкуството, непредставили пълен опис на техните архиви и имущество на Министерството на културата, въпреки поискването му.

Нарушенията на ЗПКМ се установяват с актове, съставени от органите на Министерството на културата, местното самоуправление или изпълнителната власт в общините. Повредените паметници на културата се възстановяват за сметка на нарушителите.

Нарушенията, които са особено опасни, са криминализирани в чл.278, чл.278а и чл.278б от Наказателния кодекс (НК). Постановени са следните наказания:

- лишаване от свобода до три години или глоба до 30 000 лв., както и обществено порицание за който унищожи, разруши или повреди паметник на културата или архивен материал от държавния архив;
- лишаване от свобода до пет години или глоба до 50 000 лв. за който даде разрешение за унищожаване, разрушаване, повреждане или видоизменение на паметник на културата, в нарушение на закона;
- лишаване от свобода до пет години или глоба до 50 000 лв. за

който изнесе извън границите на страната паметник на културата или архивен материал от държавния архив, без надлежно разрешение; предметът на престъплението се отнема в полза на държавата;

- лишаване от свобода до две години или глоба до 20 000 лв. за който отчужди паметник на културата или архивен материал от държавния архив, като знае че може да бъде изнесен извън границите на страната; предметът на престъплението се отнема в полза на държавата;

(за особено тежките случаи са предвидени завишени наказания)

- лишаване от свобода до една година или глоба от 2 000 до 20 000 лв. за който в продължение на две седмици съзнателно не съобщи на властта за открит от него паметник на културата или друга ценна историческа находка (ако паметникът на културата има особено висока научна или художествена стойност е предвидено завишено наказание);

- лишаване от свобода до шест години и глоба до 30 000 лв. за който извършва археологически разкопки, теренни, геофизични и подводни проучвания на паметници на културата, като за целта използва технически средства, без надлежно разрешение.

С отношение към темата са и престъпленията по чл.208. Наказанията са:

- глоба от 2 000 до 20 000 за който в продължение на две седмици не съобщи на властта за открито от него съкровище;

- лишаване от свобода до две години или глоба от 5 000 до 50 000 за който в продължение на две седмици не съобщи на властта за открито, търсено от него съкровище;

(ако съкровището е в особено големи размери са предвидени завишени наказания).

Завършвайки трябва да отбележим, че в разпоредбите на НК е употребен терминът “паметник на културата” (т.е. наказателните норми са бланкетни), което налага внимателната преценка и на съответните разпоредби от ЗПКМ и другите специални нормативни актове.

ПОСЛЕСЛОВ

Множеството противоречия и непълноти в нормативната база ни принудиха да избягваме обширните им коментари, които макар и изтъкващи пропуските не биха подобрили с нищо действащия режим.

Написаното изяснява основните въпроси, но трябва да признаем, че повдига немалко други. Особено важни са тези от тях, отнасящи се до произвола на службите...

В такива ситуации Ви съветваме да избягвате излишната конфронтация, в противен случай сериозно ще пострадате! Незабавно се възползвайте от адвокат и отстоявайте правата си! Запазете самообладание и отърсете съзнанието си от сипещите се заплахи! Не позволявайте да ви склонят към “доброволно” дарение (предаване)...! Ако допуснете това нямате шанс да си върнете отнетото. При изземване настоявайте всичко да се опише и опакова!

Повечето от случаите на отнемане на културно-исторически ценности са абсолютно незаконни и немалък процент от собствениците им в последствие не могат да ги открият...

Когато става въпрос за ценности не всички ... са винаги това, което трябва...!

Желаем ви късмет!

НОРМАТИВНИ АКТОВЕ

ЗАКОН ЗА ПАМЕТНИЦИТЕ НА КУЛТУРАТА И МУЗЕИТЕ

Обн., ДВ, бр.29 от 1969 г., изм., бр.29 от 1973 г., бр.36 от 1979 г., бр.87 от 1980 г., бр.102 от 1981 г., бр.45 от 1984 г., бр.45 от 1989 г., бр.10 и 14 от 1990 г., бр.112 от 1995 г., бр.31 и 44 от 1996 г., бр.117 от 1997 г.

Глава първа

ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл.1. Този закон урежда развитието на музейното дело, издирването, изучаването, опазването и популяризирането на паметниците на културата, които се намират на територията на Република България, с цел да съдействува за възпитанието на гражданите в патриотичен и интернационален дух и за обогатяване на културното наследство.

Чл.2. Паметниците на културата са общонародно достояние и се намират под закрилата на държавата. Собствеността върху тях може да бъде държавна, общинска, на юридически и физически лица.

Глава втора

ПАМЕТНИЦИ НА КУЛТУРАТА

Чл.3. Паметници на културата са произведения на човешката дейност, които документират материалната и духовната култура и имат научно, художествено и историческо значение или са свързани с историческите и революционните борби и събития, с живота и дейността на видни обществени, културни и научни дейци като:

- а) селища, квартали, улици, сгради, съоръжения;
- б) археологически обекти;
- в) култови постройки и съоръжения;
- г) надгробни паметници;
- д) предмети с научна и художествена стойност;
- е) архивни документи и паметници, носещи информация за важни исторически събития и процеси и за живота на изтъкнати личности;
- ж) съвременни произведения на изкуството след включването им в музейни фондове.

Чл.4. Министерството на културата обявява паметниците на културата по

предложение на Националния институт за паметниците на културата, след като задължително се вземе мнението на кмета на общината, на територията на която се намира съответният паметник на културата.

Населените места, комплекси от паметници на културата и исторически места, които имат особено историческо, археологическо, етнографско, архитектурно и музейно значение, се обявяват за резервати от Министерския съвет по предложение на министъра на културата и министъра на строителството, архитектурата и благоустройството.

Министерството на културата упражнява върховен надзор върху резерватите по предходната алинея. Всички задания за проектиране, конкурсни програми, градоустройствени планове, проекти за ново строителство и ремонти, даване на строителни разрешения и други в резерватите задължително се съгласуват от Националния институт за паметници на културата.

Националния институт за паметници на културата със съгласие на Министерството на строителството, архитектурата и благоустройството може да изработва общи и подробни градоустройствени планове за населени места с историческо, археологическо, етнографско и архитектурно-музейно значение или за части от такива населени места.

За населени и исторически места и за други обекти по ал.2, които имат изключително значение за страната, министърът на културата и министърът на строителството, архитектурата и благоустройството издават съвместно наредби, които са задължителни за държавните органи, за обществените организации и гражданите.

Глава трета

РЪКОВОДСТВО И НАДЗОР ПО ИЗДИРВАНЕ, ИЗУЧАВАНЕ И ОПАЗВАНЕ ПАМЕТНИЦИТЕ НА КУЛТУРАТА

Чл.5. Министерството на културата упражнява ръководство и надзор по издирването, изучаването и опазването на паметниците на културата и по музейното дело. Неговите разпореждания по въпросите, които засягат паметниците на културата и музейното дело, са задължителни за всички учреждения, организации и граждани.

Министерството на културата осъществява тази дейност чрез своите органи, органите на местно самоуправление и органите на изпълнителната власт в общините и другите държавни и обществени органи, предвидени в този закон.

Общинските съвети, кметовете на общини и кметовете на райони и кметства осъществяват по места ръководство и надзор по издирване, изучаване, опазване и популяризиране на паметниците на културата чрез специализираните структури в общинската администрация и чрез държавните музеи.

Дейността по териториално-устройственото и градоустройствено проучване и проектиране за опазване на недвижимите паметници на културата се осъществява съвместно от Министерството на културата и Министерството на териториалното развитие и строителството.

Устройството и задачите на Националния институт за паметниците на културата се установяват с правилник, утвърден от Министерския съвет.

Чл.6. Средствата от държавния бюджет за дейността по опазването на паметниците на културата се разпределят от министъра на културата по установен от него ред.

Чл.7. Музеите в Република България са научни и културно-просветни институти, които издирват, изучават, събират, придобиват, съхраняват, документират и популяризират паметници на културата и природни образци.

Музеите са национални, регионални и местни. Териториалният обхват на дейност и методическите функции на музеите се определят от Министерския съвет.

Музеите могат да бъдат държавни, общински, на физически и на юридически лица.

Държавните и общинските музеи са юридически лица на бюджетна издръжка. Държавата и общините им осигуряват необходимия за тяхната дейност сграден фонд.

Дейността на държавните и общинските музеи се определя с правилници и наредби на министъра на културата.

Музеите се създават и закриват: националните - с решение на Министерския съвет по предложение на министъра на културата или на други държавни органи съгласувано с него; общинските музеи и музеите на други юридически лица - с решение на ръководните им органи след съгласуване с министъра на културата. Към държавните и общинските музеи могат да се създават и закриват филиали по ред, определен от министъра на културата.

Частните музеи се създават, преобразуват и закриват по ред, определен от министъра на културата.

Чл.8. При националните музеи има научноизследователски групи, а при другите музеи такива групи могат да се създават по установения ред.

Чл.9. Музеите се ръководят:

- а) методически - от Министерството на културата;
- б) в научноизследователската дейност - от Българската академия на науките и съответните ведомствени научноизследователски институти и учреждения;
- в) в административно-организационно отношение - от кмета на общината и ведомството, към които се числят.

Чл.10. (Отм. - ДВ, бр.112 от 1995 г.)

Чл.11. Юридически и физически лица могат да създават музеи, музейни сбирки и колекции от произведения на изкуството, предмети с научна и художествена стойност и природни образци.

Редът за създаване и закриване на музейни сбирки, устройството и дейността им се определят с наредба на министъра на културата.

Предмети, имащи качество на паметници на културата, собственост на юридически и физически лица, попадат под защитата на този закон след декларирането им по установен от министъра на културата ред.

Собствениците на предмети, движими паметници на културата, след тяхното деклариране могат да кандидатстват за помощ в дейността си по реда, определен за държавните и общинските музеи.

Изработването на копия на паметници на културата, документирането им чрез графични, фотографски, видео- и други подобни начини, както и разпространяването на техни изображения или използването им за рекламни или търговски цели се извършва със съгласието на собствениците им и по установен от министъра на

културата ред.

Глава четвърта
ИЗДИРВАНЕ, РЕГИСТРИРАНЕ И ИЗУЧАВАНЕ ПАМЕТНИЦИТЕ НА
КУЛТУРАТА

Чл.12. Статут на паметник на културата придобиват:

- а) обявените по реда на чл.4, ал.1 недвижими паметници на културата;
- б) инвентирани в музеите и музейните сбирки предмети.

Чл.13. (Отм. - ДВ, бр.112 от 1995 г.)

Чл.14. Лицата, които са открили или намерили паметници на културата, са длъжни в седмичен срок да съобщят за това в съответната община или кметство или на най-близките музеи.

Лица, предали на музеите движими паметници на културата или съобщили ценна информация за тях, се възнаграждават по ред, установен от министъра на културата.

Укритите паметници на културата се изземват в полза на държавата.

Чл.15. Археологически разкопки, сондажи, подводни проучвания, геофизически и други изследвания на паметниците на културата на територията на Република България се извършват с разрешение на Археологическия институт с музей при Българската академия на науките съгласувано с Министерството на културата, а когато в тях участват чуждестранни институти или специалисти - с разрешение на Министерския съвет. Условието за провеждане на всякакъв вид изследвания по предходното изречение се определят с правилник, издаден от министъра на културата по предложение на Археологическия институт с музей към Българската академия на науките.

Ако при провеждане на изследванията по ал.1 се нанасят вреди или се създава опасност за целостта и състоянието на паметниците на културата, те могат да бъдат прекратени със заповед на министъра на културата или на оправомощени от него длъжностни лица.

Провеждането на изследвания от всякакъв вид по ал.1 задължително се съгласува със собственика на обекта или паметника.

Министерството на културата упражнява контрол върху състоянието, консервацията и реставрацията на движимите паметници на културата.

Дейностите по консервация и реставрация на движимите паметници на културата се извършват само от специалисти, които са лицензирани от Министерството на културата.

Условията за извършването на консервационно-реставрационни работи по движимите паметници на културата се определят с наредба на министъра на културата.

Чл.16. Всички паметници на културата, открити при археологически разкопки, са собственост на държавата.

Министърът на културата определя мястото на съхраняването на паметниците на културата по ал.1.

Чл.17. Проучвания и разкопки за издирване паметници на културата могат да се

извършват в имоти, собственост на обществена или кооперативна организация и граждани, и без да бъдат отчуждени имотите. За нанесените щети на собствениците се заплаща обезщетение от органа, извършил разкопките.

Чл.18. Когато при извършване на строителни и благоустройствени или селскостопански работи се открият находки, които имат признаци на паметници на културата, работата временно се спира. Собствениците и ръководителите на строежа са длъжни да вземат мерки за запазване на откритата находка и да уведомят незабавно общината или най-близкия музей.

Органите по издирване, изучаване и опазване паметниците на културата, най-късно в едномесечен срок са длъжни да уведомят собствениците на имотите и ръководителите на строежа дали находката представлява паметник на културата и дават указание за мерките, които трябва да бъдат взети за проучването и за запазването му.

Министерството на финансите да осигурява кредити за проучване и запазване на паметниците на културата, открити при извършване на строителство, когато са необходими повече средства, които не могат да се вземат от средствата за обекта.

Ако собственикът на строителния обект е гражданин, средствата се осигуряват от общината.

Чл.19. Паметниците на културата - движими и недвижими - в зависимост от тяхното научно-историческо, архитектурно-градоустройствено и художествено значение се степенуват като:

- а) паметници от световно значение;
- б) паметници от национално значение;
- в) паметници от местно значение;
- г) паметници за сведение.

Класификацията на паметниците на културата се извършва от централните органи на опазването им.

Глава пета

ОПАЗВАНЕ НА ПАМЕТНИЦИТЕ НА КУЛТУРАТА

Чл.20. Всички собственици на паметници на културата са длъжни да ги поддържат в добро състояние и да уведомяват специализираните държавни и общински органи за повреди по тях или за действия спрямо тях, които нарушават закона.

Всички собственици на паметници на културата са длъжни да осигуряват достъп до тях на служители от специализираните органи на държавата и общините.

Наследниците на починали видни дейци на културата, науката и изкуството предоставят по искане на Министерството на културата пълен опис на техните архиви и имущество.

Ремонти и изменения на недвижими паметници на културата могат да се извършват само след съгласуване с Националния институт за паметниците на културата.

Разходите за аварийни ремонти и поддържане на недвижими паметници на културата, ако не могат да бъдат осигурени от техните собственици, се поемат от общината или държавата срещу ипотека на имота.

Чл.21. Проучването, проектирането и извършването на укрепителните, възстановителните, консервационните и други работи по недвижимите паметници на културата става под ръководството на Националния институт за паметниците на културата. Неговите органи имат право при ново строителство и ремонт, които засягат паметниците на културата и тяхната обстановка, да спират всеки строеж при нарушаване разпоредбите на закона. Построеното в нарушение на закона подлежи на събаряне.

Средствата, изразходвани за издирване и изучаване, проучване, проектиране и извършване на укрепителни, възстановителни и консервационни работи по недвижимите паметници на културата, собственост на граждани, са за сметка на държавата. Държавата вписва в своя полза законна ипотека върху имота, за който тези средства са изразходвани, но не повече от увеличената стойност.

Чл.22. Който узнае за повреждане или разрушаване на паметник на културата, е длъжен да съобщи в 3-дневен срок на съответната община или кметство или на най-близкия музей.

На лицата, предотвратили повреда на ценни паметници на културата, се дава възнаграждение съгласно чл.14.

Чл.23. Паметници на културата, които произхождат от българските земи или са свързани с националната ни история, култура и бит и се намират в чужбина, се водят по списък при централните органи за опазване паметниците на културата.

Глава шеста

СТОПАНИСВАНЕ И ПОПУЛЯРИЗИРАНЕ НА ПАМЕТНИЦИТЕ НА КУЛТУРАТА

Чл.24. Недвижимите паметници на културата могат да се използват според предназначението си за практически нужди по ред и условия, определени от Националния институт за паметниците на културата.

Чл.25. Помещения в сгради - недвижими паметници на културата, могат да се дават под наем по ред и условия, определени от Министерството на културата.

Чл.26. Музеите стопанисват паметниците на културата, съхранявани в техните фондове, съгласно нормативните актове, издадени от министъра на културата.

Движимите паметници на културата от национално значение се включват в Националния музеен фонд. Статутът на фонда се определя с наредба на министъра на културата, а регистърът му се води от Националния център за музеи, галерии и изобразителни изкуства.

Министерството на културата може да нареди прехвърляне на движими паметници на културата от държавни, общински и ведомствени музейни сбирки във фондове на държавни и общински музеи, както и между музеи, при неправилно стопанисване, при невъзможност за добро стопанисване и при закриване на музейна сбирка или музей.

Министерството на културата може да нареди предоставянето на движими паметници на културата, включени в Националния музеен фонд от музея, в който са инвентирани, за временно ползване от друг музей или за участие в изложби. В тези

случаи музеите ползват компенсация по ред, установен от министъра на културата.

Получателят е задължен да остави копие, изработено за своя сметка. За разликата между стойността на копието и стойността на оригинала се заплаща обезщетение на музея или на музейната сбирка, откъдето е иззет, по ред, определен от Министерството на културата.

Музеите могат да обменят помежду си паметници на културата от Националния музейен фонд само по взаимно споразумение и след съгласуване с Министерството на културата.

Чл.27. Промяна на собствеността на регистрирани по реда на чл.11 движими паметници на културата може да се извършва само с писмено уведомяване на музея, в който са регистрирани.

Чл.28. (Ал.1 обявена за противоконституционна - ДВ, бр.31 от 1996 г.) Покупка, продажба, замяна и дарение на извършва със съгласие на националния институт за паметниците на културата за паметници от световно и национално значение и на съответния общински съвет за останалите паметници.

Делба на движими и недвижими паметници на културата се допуска, ако са поделени и това не вреди за опазването им като паметници на културата, с разрешение на Министерството на културата.

Чл.29. Продажбата, замяната, дарението и завещанието на движими и недвижими паметници на културата и други културни ценности в полза на министерства, други ведомства, държавни и обществени организации се извършва без заплащане на държавни такси. Когато се подаряват движими или недвижими паметници на културата и други културни ценности, получени в наследство, наследниците-дарители се освобождават от данък върху наследство за тях, а ако данъкът е платен, той се връща. Средствата, отпуснати или дарени от частни лица или организации за извършване на изследвания, консервационни дейности, опазване и охрана на паметници на културата, се приспадат от облагаемия доход. Същото се отнася и за средствата, употребени за закупуване на паметници на културата, за декларирани лични колекции или музейни фондове. Граждани, които са направили дарения или завещания на паметници на културата или на други културни ценности, могат да се предлагат за морални и материални награди.

Чл.30. (Обявен за противоконституционен - ДВ, бр.31 от 1996 г.).

Недвижими паметници на културата, собственост на физически или юридически лица, ако имат голяма стойност като исторически паметници или голямо значение за националното културно развитие, могат да бъдат отчуждавани. отчуждаването става по предложение на министъра на културата по установения ред за отчуждаване на имоти за държавни и обществени нужди.

Чл.31. Изнасянето на паметници на културата в чужбина се забранява.

Министърът на културата може да разрешава износа на движими паметници на културата само за определен срок по установен от него ред.

Чл.32. Паметниците на културата имат познавателно и възпитателно значение.

Граждани, обществени и други организации, които са собственици или ползват недвижими паметници на културата, осигуряват достъп за показването им по ред, установен от Министерство на културата.

Чл.33. (Отм. - ДВ, бр.112 от 1995 г.)

Глава седма

НАКАЗАТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

Чл.34. Наказва се с глоба от 10 000 до 100 000 лв., ако не подлежи на по-тежко наказание:

а) който без разрешение извършва разкопки, за да търси старини, съкровища и други предмети, обект на защита по този закон или не съобщи в срока по чл.14, ал.1 за намерени предмети, които имат качества на паметници на културата;

б) който изнесе паметници на културата с разрешение за временен износ, но в определен срок не ги върне без уважителни причини;

в) който изработи или нареди да се изработят отливки, копия и изображения на паметници на културата или ги разпространява в нарушение на чл.11, ал.5;

г) длъжностни лица и граждани, които нарушават:
разпоредбите за отдаване под наем на помещения в сгради - недвижими паметници на културата;

наложените забрани за строеж или преустройство на паметниците на културата;

д) който продава, дарява или заменя движими паметници на културата без знанието на държавните музеи и Министерството на културата както и недвижими паметници без съгласието на Националния институт, или не съобщава за промяната на собствениците им;

е) който не изпълни разпорежданията за извършване на укрепителни и възстановителни работи и работи по опазването на паметниците на културата.

Чл.35. (1) Наказва се с глоба до 20 000 лв., който като собственик или наемател пречи на гражданите да посещават съобразно установения ред недвижимите паметници на културата и на органите по опазване паметниците на културата да проверяват състоянието и да извършват други действия по опазването им.

Който не изпълни искане на Министерството на културата по чл.20, ал.3, се наказва с глобата по ал.1, ако не подлежи на по-тежко наказание.

Чл.36. Повредите на паметниците на културата вследствие на нарушения по чл.34 и 35 на този закон се възстановяват за сметка на нарушителите.

Чл.37. Нарушенията на закона се установяват с актове, съставени от органите по чл.5, ал.2 и 3. Въз основа на съставените актове министърът на културата и кметът на общината издават наказателни постановления.

Актовете се съставят и наказателните постановления се издават и обжалват по реда на Закона за административните нарушения и наказания.

С наказателните постановления се постановява и изземване на намерените и укритите паметници на културата и на материалите и инструментите, свързани с нарушението.

Чл.38. Този закон отменя чл.75а и 75б от Закона за планово изграждане на населените места.

Изпълнението на закона се възлага на министъра на културата.

ДОПЪЛНИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. Държавните и общинските художествени галерии са със статут на съответните музеи.

РЕШЕНИЕ № 5 НА КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД ОТ 1996 Г. ПО КОНСТИТУЦИОННО ДЕЛО № 4 ОТ 1996 Г. ПО ИСКАНЕ ЗА ОБЯВЯВАНЕ ЗА ПРОТИВОКОНСТИТУЦИОННИ РАЗПОРЕДБИТЕ НА ЧЛ.28, АЛ.1 И ЧЛ.30 ОТ ЗАКОНА ЗА ПАМЕТНИЦИТЕ НА КУЛТУРАТА И МУЗЕИТЕ
Обн., ДВ, бр.31 от 1996 г.

За да се произнесе по искането, Конституционният съд взе предвид следното:

I. По чл.28, ал.1 ЗПКМ

Разпоредбата на чл.28, ал.1 е създадена с първоначалния Закон за паметниците на културата и музеите (ДВ, бр.29 от 1969 г.) и има следното съдържание: “Прехвърляне, замяна и дарение на недвижими паметници на културата между граждани се извършват със съгласие на Националния институт - за паметници от световно и национално значение, и на изпълнителния комитет на съответния окръжен народен съвет - за останалите паметници.” Този текст е изменен и допълван три пъти - ДВ, бр.45 от 1989 г., бр.10 от 1990 г. и бр.112 от 1995 г. В последната редакция чл.28, ал.1 се изменя така: “28. Покупка, продажба, замяна и дарение на недвижими паметници на културата между собственици и физически или юридически лица се извършват със съгласие на Националния институт за паметниците на културата за паметници от световно и национално значение и на съответния общински съвет за останалите паметници.” Основното съдържание на текста е от времето, когато тоталитарната държава с планова и дирижирана от държавата икономика се намесваше в оборота между граждани. С последната промяна се разширява неговото приложно поле и “между собственици и физически или юридически лица”.

Член 28, ал.1 ЗПКМ противоречи на разпоредбите на чл.17, ал.1 и 3 от Конституцията на Република България. Ограничаването на едно от основните правомощия на собственика - да се разпорежда със своето право на собственост, е по същество намаляване обема на това право. Разпоредбите на чл.17, ал.1 и 3 от Конституцията са в глава първа на основния закон - “Основни начала”. Те издигат във върховен принцип правата на личността, нейното достойнство и сигурност и са гаранция, че правото на собственост се защитава от закона и че частната собственост е неприкосновено. Съгласно тези начала собственикът - физическо лице, не може да бъде ограничаван в правото му да се разпорежда със своя имот по начин и при условия, каквито той намери за добре. При условията на пазарна икономика и гражданско

общество, регламентирани и гарантирани от Конституцията, държавата в лицето на свои институции или общините не могат да се намесват в гражданския оборот и да диктуват условията на една сделка, включително и това, с кого тя да бъде сключена. С даването на такива правомощия на НИПК или общините държавата фактически противоконституционно се намесва в неприкосновеността на частната собственост, включително и в правото на даден гражданин свободно да се разпорежда със свой недвижим имот, представляващ паметник на културата, дори и в полза на най-близките си роднини. Неоснователен е аргументът, че с тази намеса държавата спомага за опазване и съхраняване на паметниците на културата, каквото задължение, разбира се, тя има. И собственикът, и приобретателят могат да бъдат добри или лоши стопани. Нито Националният институт за паметниците на културата, нито общините могат да знаят и да предвидят дали един приобретател на паметник на културата ще бъде по-добър стопанин от друг.

II. По чл.30 ЗПКМ

Текстът на чл.30 ЗПКМ е създаден с първоначалния Закон за паметниците на културата и музеите (ДВ, бр.29 от 1969 г.) и има следното съдържание: “Недвижими паметници на културата, собственост на граждани, ако имат голяма стойност за нашето историческо и културно развитие, могат да бъдат отчуждавани за държавна и обществена нужда. Отчуждаването става по предложение на Комитета за изкуство и култура по установения ред за отчуждаване на имоти за държавна и обществена нужда.” Тази разпоредба е изменена с § 18 от Закона за изменение и допълнение на Закона за паметниците на културата и музеите (ЗИДЗПКМ) (ДВ, бр.112 от 1995 г.) и в настоящия текст чл.30 има следното съдържание:

“30. Недвижими паметници на културата, собственост на физически или юридически лица, ако имат голяма стойност като исторически паметници или голямо значение за националното културно развитие, могат да бъдат отчуждавани. Отчуждаването става по предложение на министъра на културата по установения ред за отчуждаване на имоти за държавни и обществени нужди.”

Разпоредбата на чл.30 ЗПКМ както в първоначалния му текст, така и с изменението от 1995 г. е в нарушение и противоречи на разпоредбата на чл.17, ал.5 от Конституцията на Република България, т. е. нормата е противоконституционна.

Първото съображение за това е, че конституционният законодател допуска принудително отчуждаване на частна собственост само за държавни и общински нужди. Никъде в Конституцията не е регламентирано и следователно не е позволено принудително отчуждаване на частна собственост за обществени нужди. Приемане на противното от страна на парламента с текста на чл.30 ЗПКМ по същество представлява допълване на конституционен текст (чл.17, ал.5), което е недопустимо. Очевидно е, че предвидената в този текст възможност за принудително отчуждаване на един паметник на културата, собственост на физически или юридически лица, за обществени нужди е извън дадената конституционна възможност за отчуждаване. Разпоредбата на чл.17, ал.5 от Конституцията на Република България не може да бъде нарушавана и приложното ѝ поле разширявано със закон или с ратификация на

една конвенция. Оттук следва категоричният извод, че принудително отчуждаване на частна собственост може да стане само за държавни и общински нужди, и то при наличието на две условия: тези нужди да не могат да бъдат задоволени по друг начин и собствениците да бъдат предварително и равностойно обезщетени - чл.17, ал.5 от основния закон. Тези две условия липсват в Закона за паметниците на културата и музеите.

Позоваването на Конвенцията за защита на архитектурното наследство на Европа - чл.4, ратифицирана от Република България през 1991 г., в подкрепа на тезата, че разпоредбата на чл.30 ЗПКМ е конституционносъобразна, е неправилно. На първо място, за да попадне в обхвата на тази конвенция, като историческа ценност даден обект трябва да има историческо за Европа значение. В преамбюла на конвенцията е посочена необходимостта за постигане по-голямо единство между членовете на Съвета на Европа с оглед съхраняване и реализиране на идеалите и принципите, които са тяхно общо наследство. Признава се също така, че “архитектурното наследство представлява незаменим израз на богатството и разнообразието на културното наследство на Европа, неопенимо свидетелство за нашето минало и общо благо за всички европейци”. Оттук следва изводът, че конвенцията не би могла да се прилага за една историческа само за дадена нация или държава ценност. По-същественото обаче е друго - действително чл.4, ал.2, буква “д” от Конвенцията допуска възможността да бъде експроприирано защитавано от конвенцията имущество, но само тогава, когато с това се предотвратява обезобразяването, рушенето или разрушаването на защитените имущества. Разпоредбата на чл.30 ЗПКМ не внася такива уточнения, а говори изобщо за отчуждаване на собственост на физически или юридически лица, което е не само противоконституционно, но е и недопустимо според самата конвенция. Защитниците на обратната теза не интерпретират правилно цитираната конвенция, защото духът и текстът на същата са изцяло в подкрепа на приетото от Конституционния съд.

Разбира се, съгласно разпоредбата на чл.54, ал.1 от Конституцията на Република България всеки български гражданин има право да се ползва от националните и общочовешките културни ценности - и то е признато, защитено и се гарантира от закона, но това право не може да се осъществява в нарушение на основни начала на Конституцията - правото на защитената от закона частна собственост и нейната неприкосновеност.

По тези съображения Конституционният съд на основание чл.149, ал.1, т.2 от Конституцията

РЕШИ:

Обявява за противоконституционна разпоредбата на чл.28, ал.1 от Закона за паметниците на културата и музеите.

Обявява за противоконституционна разпоредбата на чл.30 от Закона за паметниците на културата и музеите (обн., ДВ, бр.29 от 1969 г.; изм. и доп., ДВ, бр.45 от 1989 г., бр.10 от 1990 г. и бр.112 от 1995 г.).

Съдиите Младен Данайлов и Тодор Тодоров са подписали решението с особено мнение по чл.30 от Закона за паметниците на културата и музеите, което е приложено към делото.

ПРАВИЛНИК ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА ТЕРЕННИ АРХЕОЛОГИЧЕСКИ ПРОУЧВАНИЯ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Обн., ДВ, бр.12 от 1997 г.

Глава първа ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл.1. С този правилник се регламентират организацията и редът за провеждане на теренни проучвания на археологически обекти в Република България.

Чл.2. Археологически обекти са всички движими и недвижими материални следи от човешка дейност от миналите епохи, намиращи се в земните пластове, на тяхната повърхност, на сушата и във водните басейни.

Чл.3. Основни цели на теренните археологически проучвания са:

1. издирване, установяване, анализ и опазване на археологическите обекти;
2. изясняване на културно-историческите процеси и техния палеоекологически контекст;
3. провеждане на научно-популяризаторска и възпитателна дейност за разпространение на знанията за историята и културата.

Глава втора АРХЕОЛОГИЧЕСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ

Чл.4. (1) Цялостният процес на археологическото изследване се състои от следните последователно осъществявани методически отделни етапи:

1. теренно проучване;
2. обработка и анализ на откритите в терена материали, данни и наблюдения;
3. интерпретация на резултатите;
4. публикация на изследването.

(2) Интердисциплинният подход се прилага при всички етапи на археологическите изследвания.

(3) Теренното проучване се провежда при разрешителен режим.

Чл.5. (1) При археологическите теренни проучвания обектите се изследват в контекста на заобикалящата ги среда като свързани комплекси от археологически структури.

(2) Археологическите структури са групи от пространствено организирани и взаимосвързани предмети (архитектурни елементи, съдове, сечива, оръжия, предмети на изкуството, облекло, костни останки и др.) и други останки от древна човешка дейност (следи от рудодобив, от обработка на земята, от различни производства, от огнища, от погребения, религиозни практики и др., вкл. следи само от човешко

присъствие, изразяващи се единствено в характерни особености на химическия състав или физическия строеж на средата).

(3) Теренното проучване има за цел извличане на максимална информация за археологическите структури. То се осъществява чрез методично разкриване и/или демонтиране на археологически структури-изследователски методи, които са необратими и потенциално деструктивни.

Чл.6. (1) В методическо отношение теренните археологически проучвания са три вида:

1. издирвания на археологически обекти;
2. археологически сондажи;
3. археологически разкопки.

(2) Теренните археологически проучвания са на сушата и подводни.

(3) В организационно-програмно отношение проучванията са:

1. планирани-според разработени от Археологическия институт и музей при Българската академия на науките (АИМ при БАН) перспективни програми;
2. спасителни, когато археологическите обекти са застрашени от унищожение или са частично разрушени във връзка със строителна или друга стопанска дейност;
3. аварийни, вследствие на природни бедствия, иманярска дейност и други обстоятелства, изискващи неотложна намеса.

Глава трета

ОРГАНИЗАЦИЯ НА ТЕРЕННИТЕ ПРОУЧВАНИЯ

Чл.7. Археологическият институт и музей при БАН организира, координира и контролира археологическите изследвания в Република България.

Чл.8. Археологическият институт и музей при БАН разработва и съгласува с Министерството на културата перспективни програми за археологически изследвания. Ежегодните планирани теренни проучвания са част от изпълнението на перспективните програми.

Чл.9. (1) Теренните археологически проучвания се извършват с разрешение за теренно археологическо проучване, издавано от съвет за теренни проучвания към АИМ при БАН.

(2) По изключение при необходимост от спасителни или аварийни теренни проучвания разрешението се издава от директора на АИМ при БАН въз основа на решение на комисия, назначена от министъра на културата или директора на Националния институт за паметниците на културата (НИПК), или на мотивирано предложение от директора на съответния музей.

Чл.10. (1) Съветът за теренни проучвания към АИМ при БАН се състои от членовете на специализирания директорски съвет на АИМ, представител на Националния център за музеи, галерии и изобразително изкуство (НЦМГИИ), представител на Националния център за недвижими паметници на културата (НЦНПК) в Министерството на културата и представител на НИПК, назначени със заповед на министъра на културата.

(2) Съветът по теренни проучвания се председателства от директора на АИМ при БАН.

(3) Съветът приема правилник за своята дейност.

Чл.11. (1) Съветът за теренни проучвания взема решение на основата на мненията на секциите на АИМ при БАН.

(2) При възникване на спорове за основа на решенията на съвета се взема:

1. мнението на научния съвет на АИМ по проблеми от научен характер;
2. мнението на експертния съвет на НИПК по проблеми на опазването на недвижимите паметници;

3. мнението на НЦМГИИ по проблеми на движимите находки.

(3) Регистрация на разрешенията се води в научния архив на АИМ при БАН.

Чл.12. Копия от разрешенията за теренни археологически проучвания служебно се изпращат до НИПК, регионалният музей, общината и кметството, на чиято територия се намира археологическият паметник. Научният ръководител на проучването е длъжен лично да представи оригинала на разрешението на местните власти преди започване на работата в терена.

Чл.13. (1) В разрешението за теренни археологически проучвания се посочват:

1. лицето, утвърдено за научен ръководител;
2. лицата, утвърдени за негови заместници (ако има такива);
3. мястото на проучванията - област, община, кметство и район, местност и обект (обекти);
4. характерът на археологическия обект, който ще бъде изследван;
5. епохата или периодът, които са основен предмет на проучването;
6. основните научни цели на проучването;
7. характерът на проучването - издирване, сондажно проучване, разкопки;
8. намерението да се използва земекопна техника при проучването и начинът на работа с нея.

(2) Срокът на действие на разрешението е в рамките на текущата календарна година.

Чл.14. (1) Разрешения за теренни археологически проучвания се издават само на професионални археолози, български граждани или с постоянно пребиваване в България, които имат висше университетско образование по археология или специализация в областта на археологията и двугодишна практическа специализация като теренни изследователи.

(2) Предложенията за теренни археологически проучвания се придружават от работна програма и съгласувателно писмо от собственика на земята, в която е разположен обектът.

Чл.15. Разрешение за теренни археологически проучвания се издава:

1. на заинтересованите изследователи на основание на писмени предложения, изготвени лично от тях;

2. на професионални археолози, определени от АИМ при БАН по предложения от кметове на общини въз основа на експертна оценка за обекта от АИМ при БАН и

НИПК;

3. при необходимост от спасителни и аварийни проучвания, по предложение на заинтересовани изследователи или на научни ръководители, определени от съвета за теренни проучвания към АИМ при БАН.

Чл.16. (1) Археологът, на който е издадено разрешение за теренно проучване, получава статут “научен ръководител на теренното проучване”. Той носи персонална отговорност за:

1. научно-методическото равнище на проучването;
2. реализацията на целогодишната изследователска програма;
3. осъществяване на всички етапи на археологическото изследване, вкл. публикацията на резултатите;
4. целостта и състоянието на археологическия обект по време на теренното проучване.

(2) Един научен ръководител не може едновременно да провежда теренни проучвания на два или повече археологически обекти.

(3) При временно служебно отсъствие на научния ръководител (до 3 дни) неговите отговорности на терена се поемат от заместник научния ръководител.

Чл.17. Научният ръководител единствено има право да публикува обстоятелствата на разкриване на археологически обекти, структури и предмети и техния контекст за срок 10 години. Този срок започва да тече от момента на разкритието.

Чл.18. (1) За реализация на по-значими археологически проучвания се формира научен колектив. За ръководител на такива проучвания се утвърждава изследовател с научно звание в областта на археологията. Съставът на научния колектив се предлага от научния ръководител и се одобрява от съвета за теренни проучвания към АИМ при БАН.

(2) Членовете на научния колектив, които пряко участват в теренното проучване, имат статут на “специалисти-теренни изследователи” и се включват в разрешителния режим по смисъла на чл.15, ал.1 ЗПКМ.

(3) Членовете на научния колектив, ангажирани в други части на археологическото изследване, независимо от мястото на провеждането им, нямат статут на “специалисти-теренни изследователи” и не се включват в разрешителния режим по смисъла на чл.15, ал.1 ЗПКМ.

(4) Помощно-технически персонал, стажанти, студенти и др. имат статут на “сътрудници-изпълнители” и не се включват в разрешителния режим по смисъла на чл.15, ал.1 ЗПКМ.

Чл.19. (1) Полевата охрана, временните и аварийните мерки за опазване на археологическия обект в процеса на теренно проучване е задължение на научния ръководител и местните органи на изпълнителната власт.

(2) Дейностите по консервация, реставрация и експониране на археологическите обекти се извършват по реда на ЗПКМ.

Чл.20. Археологическият институт и музей при БАН осъществява и координира международни изследователски проекти с чуждестранни институти, организации и

физически лица в областта на археологическите и свързаните с тях интердисциплинни изследвания.

Чл.21. (1) Научни ръководители на теренни археологически проучвания с международно участие могат да бъдат само лицата по чл.14 и 18.

(2) Чуждестранни изследователи могат да придобиват авторски права само върху резултатите от археологически изследвания, в които са участвали.

(3) Чуждестранни институти, организации и физически лица могат да инвестират, финансират и подпомагат археологически изследвания в България и дейностите по опазването на паметниците на културата в съответствие с действащите законови разпоредби.

Чл.22. (1) Международните научноизследователски проекти, включващи теренни археологически проучвания в Република България, се обсъждат в съответните секции на АИМ при БАН и се одобряват от научния съвет на АИМ при БАН.

(2) Одобрените от АИМ при БАН проекти се съгласуват с Министерството на културата.

(3) Разрешение за реализация на проектите по ал.1 се издава от Министерския съвет по предложение на министъра на културата.

(4) Взаимоотношенията на страните при реализация на тези проекти се регламентират с договори, утвърдени от съвета по теренни проучвания.

(5) На основание влезлия в сила договор съветът по теренни проучвания ежегодно издава разрешения за теренни археологически проучвания.

Глава четвърта

ИЗДИРВАНЕ НА АРХЕОЛОГИЧЕСКИ ОБЕКТИ

Чл.23. Издирването на археологически обекти е теренно археологическо проучване, което представлява начален етап в цялостните археологически изследвания на даден район.

Чл.24. (1) Основните задачи на издирването са:

1. установяване наличието или липсата на археологически обекти в даден район;
2. установяване най-точното местоположение на археологическите обекти (с географски координати, спрямо държавната триангулационна система, спрямо най-малко два други постоянни и характерни ориентира, а също и в териториално-административно отношение);

3. събирането при непосредствен оглед на конкретни данни за геоморфологията, педологията, геологията, хидрографията, флората и пр. на района;

4. изготвянето на точно и пълно описание на видимите части на обектите и на свързаните с тях антропогенни промени в местността;

5. събирането на повърхността на находки или фрагменти от тях за получаване на данни за хронологията и вида на обекта;

6. изготвяне на въстъпително археологическо определяне на откритите обекти.

(2) Информацията от теренните издирвания следва да отговаря на изискванията на Наредба № 26 от 1996 г. за развитието, ползването и управлението на автоматизираната информационна система “Археологическа карта на България” (ДВ,

бр.34 от 1996 г.).

(3) Даването на юридически статут (деклариране и обявяване в “Държавен вестник”) на издирените археологически обекти, които притежават качества на паметници на културата, се извършва по реда на ЗПКМ.

Чл.25. (1) При издирване на археологически обекти е допустимо само събиране на образци от подвижни, свободно достъпни върху съвременна повърхност находки, без вкопаване. С предимство се ползват съвременни недеструктивни и дистанционни методи (геофизически, аеро и спътникови и пр.).

(2) При откриване на находки с особено голяма материална, художествена и научна стойност се съставя протокол, подписан от научния ръководител и двама свидетели.

Глава пета

АРХЕОЛОГИЧЕСКИ СОНДАЖИ

Чл.26. Археологическите сондажи са етап в теренно проучване, следващ издирването.

Чл.27. Чрез минимално проникване в културните отложения с археологическите сондажи се цели да се:

1. установи наличието или липсата на археологически обект;
2. получат данни за вертикалната и хоризонталната стратиграфия на обекта;
3. изясни хронологията на обекта;
4. получи по-пълна характеристика на обекта;
5. установи целесъобразността за провеждане на археологически разкопки;
6. изготви методически план за следващия етап на проучването.

Чл.28. Сондажните проучвания се извършват с методи и средства, които минимално увреждат целостта на археологическия обект и осигуряват в най-голяма степен съхраняването на комплекса от археологическите структури. Съществуващи разкрития на културните отложения се обхващат от сондажите или се съобразяват с тях. Когато при сондажните проучвания е неизбежен демонтажът на археологически структури, той се осъществява само ръчно.

Чл.29. Площта на отделен археологически сондаж не може да превишава 30 кв. м, а общият обем на сондажите - 5% от пространството на обекта.

Чл.30. При археологическите сондажи задължително:

1. отложенията се снемат на тънки механични пластове с прецизни инструменти;
2. се използват с предимство недеструктивни методи на изследване;
3. откритите археологически структури и находки се локализируют с точни триизмерни координати от хоризонтална и вертикална квадратна мрежа;
4. прецизно се изработва научната документация.

Чл.31. (1) Откритите при сондажните проучвания археологически находки и взетите проби от пластове и материали се документират и подлагат на въвеждана полева обработка.

(2) При откриване на находки с особено голяма научна, художествена и материална стойност се съставя протокол.

Чл.32. При разкриване на части от археологически структури, продължаващи в профилите на сондажните изкопи, до организирането на по-широкомасабни проучвания, се предприема консервация чрез засипване, като границите на сондажите се маркират по подходящ начин.

Глава шеста

АРХЕОЛОГИЧЕСКИ РАЗКОПКИ

Чл.33. Археологическите разкопки са завършващ етап на теренните археологически проучвания.

Чл.34. Цел на археологическите разкопки е да се проучи възможно най-пълно археологическият обект чрез последователно методично разкриване и изследване на образуващите го структури на голяма площ.

Чл.35. Планираните археологически разкопки на нови обекти задължително се предхождат от издирвания, сондажни проучвания и археометрични изследвания.

Чл.36. Разкопките се провеждат, след като пространството, заемано от изследвания обект, се обхване от триизмерна координатна система, състояща се от хоризонтална квадратна мрежа и вертикални репери, която се привързва към държавната триангулационна система.

Чл.37. Координатната система се използва за цялостно заснемане на изследвания обект. Елементите на археологическите структури, всички видове находки и пробите от културните пластове се ориентират в пространството чрез триизмерно локализиране.

Чл.38. (1) Археологическите разкопки се извършват с помощта на подходящи инструменти, съоръжения и апаратури.

(2) Основните операции при разкопките - разкриването и демонтажът на археологическите структури, се осъществяват ръчно. Земекопна техника и механизация може да се използва само със съгласието на съвета по теренни проучвания, отразено в разрешението за теренни проучвания. Освободените при разкопките земни маси могат да се отстраняват без ограничения с механизирани средства.

Чл.39. Разкопките на паметници с многослойни културни отложения се извършват последователно, от повърхността, в дълбочина до достигане на стерилен пласт. Проникване в по-ниско лежащ пласт се допуска след окончателното завършване на изследването, документирането и демонтирането на археологическите структури в по-горния пласт.

Чл.40. При разкриване на археологически структури или елементи, които е целесъобразно да бъдат запазени на място, се вземат мерки за тяхното временно укрепване. Дейностите за трайното им опазване се предприемат съгласно изискванията

на ЗПКМ, като се съобразяват със становището на научния ръководител на археологическото проучване.

Чл.41. (1) Всички движими находки и материали се подлагат на обработка в терена, включваща задължително:

1. временно етикетирание;
2. временно укрепване и консервиране;
3. трайно индивидуално етикетирание;
4. подходяща опаковка.

(2) При откриване на находки с по-голяма научна, художествена и материална стойност се изготвя протокол.

Глава седма

НАУЧНА ДОКУМЕНТАЦИЯ

Чл.42. Научната документация е задължителен елемент за всеки етап на теренното проучване. Тя следва да отговаря на съвременните стандарти, установени в археологията.

Чл.43. Научната документация е:

1. описателна (дневник, стратиграфски опис);
2. графична (планове, топографски скици, рисунки, скици на стратиграфските пластовете);
3. фотодокументация (черно-бели и цветни негативи, цветни диапозитиви);
4. полеви каталог на находките (полева инвентарна книга).

Чл.44. (1) Дневникът е задължителен документ за всеки вид теренно археологическо проучване. Води се от научния ръководител в процеса на работа на обекта, последователно за всеки работен ден. Текстът в дневника се илюстрира с окомерни скици и рисунки.

(2) Когато се работи едновременно в различни сектори, участващи или сондажи на обекта, на всеки от тях се води отделен дневник от правоспособен и упълномощен асистент на научния ръководител. В такива случаи последният води координационен дневник.

(3) Дневникът съдържа синтезирана информация за:

1. последователността на изследователския процес;
2. стратиграфията на културните пластовете;
3. обстоятелствата, свързани с разкриването и демонтажа на всяка археологическа структура и връзката със съседните структури;
4. връзката със и между останалите видове документация;
5. организационно-техническата страна на проучването.

Чл.45. (1) Полевият каталог на находките (полева инвентарна книга) е задължителен документ за археологическите сондажи и разкопки.

(2) Непосредствено в процеса на работата в каталога се нанасят следните данни:

1. пореден номер на находката;
2. дата на откриването;

3. място на откриването (в отделни графи - сектор, сондаж, квадрат, гроб, помещение и т.н.);

4. дълбочина спрямо реперите и/или от повърхността;

5. две координати спрямо хоризонталната квадратна мрежа;

6. означение на пласта, съгласувано със стратиграфския опис;

7. вид на находката или кратко описание;

8. бележки и други данни.

(3) Отделни каталози на находките могат да се водят за различните сектори, участъци или сондажи от обекта.

(4) Полевите каталози може да се разширят с по-подробни такива за отделни групи находки, когато те са в голямо количество (керамични изделия, метални предмети, каменни артефакти, предмети на изкуството, монети и др.).

Чл.46. (1) При проучване на многослойни паметници задължителен елемент на описателната документация са стратиграфските описи.

(2) Стратиграфските описи съдържат информацията относно:

1. последователността на пластовете;

2. точните граници на обособените литостратиграфски единици и на културните пластове;

3. седиментологическата и педологическата характеристика;

4. колористичната характеристика;

5. характера на геологическата подложка и геоморфологическите особености на района;

6. встъпителна интерпретация на седиментационната динамика, синхронизацията и периодизацията на пластовете.

Чл.47. (1) Графичната документация се изготвя съгласно изискванията, установени в картографията и техническото чертане.

(2) Всеки документ от графичната документация се привързва точно към триизмерната координатна система на обекта, с означение на посоките на света, на мащаба, името на изпълнителя, датата на изготвяне на черновата, формулировка на съдържанието и заглавното название на изследвания обект.

(3) Когато документационните единици са по-голям брой, те се номерират и завеждат в отделен каталог.

(4) Задължителни елементи на графичната документация са:

1. плановете и рисунките на видимите над повърхността на отложенията части на обектите;

2. топографските скици, извлечение от кадастрални плановете и едромасштабни географски и топографски карти на района, общият план на обекта с означение на неговото положение и мястото на археологическите проучвания;

3. подробният план на обекта и на всички негови по-съществени части;

4. скиците, плановете, рисунките и разрезите, илюстриращи последователно всички фази на разкриването и демонтажа на археологическите структури;

5. скиците на стратиграфските разрези с номерация и означение на пластовете според стратиграфския опис.

Чл.48. (1) Целият процес на археологическото проучване възможно най-пълно и

подробно се фотодокументира.

(2) Всеки фотодокумент задължително включва мащаба, ориентацията на обекта, на връзката му с координатната система и на неговия характер.

(3) Документационните единици (филми, кадри, фотоси, плаки и др.) задължително се завеждат във фотодневника на обекта с поредни номера (филм, поза), дати на заснемането, данни за заснетите обекти и евентуално данни от технически характер.

Чл.49. Фотодневникът на теренните проучвания включва следните задължителни елементи:

1. черно-бели фотодокументи, дублиращи графичните от същата гледна точка и в същия мащаб, когато това е технически възможно;

2. черно-бели фотодокументи, допълващи графичните (от други гледни точки, увличения, детайли и пр.);

3. цветни фотодокументи, дублиращи и допълващи черно-белите, във всички случаи, когато колористичната характеристика е от значение за интерпретацията;

4. черно-бели и цветни фотодокументи-изгледи.

Глава осма

КОНТРОЛ НА ТЕРЕННИТЕ ПРОУЧВАНИЯ

Чл.50. (1) Оперативният контрол на теренните археологически проучвания се осъществява от контролна теренна комисия, избирана от научния съвет на АИМ при БАН. Комисията осъществява контролни инспекции по собствена програма или след обосноваване сезиране.

(2) При проверка на място се съставя констативен протокол, който се подписва от инспектиращите. Научният ръководител на теренното проучване се запознава със съдържанието му и има право да отрази в него собствено становище.

Чл.51. Ако при провеждане на теренното проучване се нанасят вреди или се създава опасност за целостта и състоянието на археологически паметник на културата, министърът на културата назначава комисия, която разглежда възникналите проблеми и при констатирано нарушение дава предложение за прилагането на разпоредбите на чл.15, ал.2 ЗПКМ.

Глава девета

ОТЧЕТ НА ТЕРЕННИТЕ ПРОУЧВАНИЯ

Чл.52. (1) След завършване на теренните археологически проучвания за годината научният ръководител по опис и срещу разписка предава събраната колекция от находки на съхранение във фондовете на съответните музеи.

(2) В петгодишен срок от предаването на колекцията единствено научният ръководител има право да я получава и ползва за изследване и публикуване.

(3) Особено ценни предмети се проучват в музейните фондове, а ако се налагат специални изследвания, могат да бъдат изнасяни от фондовете с писмено разрешение от директора на музея.

Чл.53. (1) Комплект от задължителната научна документация на теренното

проучване и разписката по чл.51, ал.1 се предават в научния архив на АИМ при БАН.

(2) Срокът за предаване на научната документация от всяка година е 1.V следващата година.

(3) Документацията се предава и съхранява по ред, определен с решение на научния съвет на АИМ при БАН.

(4) За срок 10 години след депозирането и документацията може да се ползва само с разрешение на нейните автори.

(5) Право на достъп до документацията имат членовете на контролната теренна комисия.

Чл.54. (1) Научният ръководител представя в съответната секция на АИМ при БАН до 1.V следващата календарна година отчет на теренното проучване с резюме по стандартите на изданието "Археологически открития и разкопки".

(2) Отчетът се представя в печатна форма и съдържа следните данни:

1. ръководител и състав на научния колектив и основни задачи според изследователската програма;

2. резултати от проучването;

3. въстъпителна интерпретация на резултатите;

4. мястото на съхранение на откритите при проучването находки;

5. необходимост от консервационно-реставрационни работи по откритите недвижими паметници; когато провеждането на такива дейности е неотложно, копие от отчета се изпраща в НИПК;

6. други данни за проучването по преценка на научния ръководител.

(3) Заедно с отчета на секцията се представя пълен комплект на документацията на проучването.

(4) Отчетът се онагледява с диапозитиви, планове, постери и др.

Чл.55. Секцията обсъжда отчета и дава оценка за методиката на проучването в протокола от заседанието. Положителната оценка на секцията е основание за получаване на разрешение за ръководство за бъдещи проучвания.

Чл.56. Разрешение за теренни археологически проучвания не се издава на научни ръководители, които:

1. не са представили отчета и научната документация за проучването в определените от чл.53 и 54 срокове;

2. са нарушили или са допринесли за нарушаване на установените в правилника научно-методически стандарти.

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

Параграф единствен. Този правилник се издава на основание чл.15, ал.1 ЗПКМ (обн., ДВ, бр.29 от 1969 г.; изм. и доп., бр.29 от 1973 г., бр.36 от 1979 г., бр.87 от 1980 г., бр.102 от 1981 г., бр.45 от 1984 г., бр.45 от 1989 г., бр.10 и 14 от 1990 г., бр.112 от 1995 г.).

ПРАВИЛНИК ЗА УСТРОЙСТВОТО И ЗАДАЧИТЕ НА НАЦИОНАЛНИЯ ИНСТИТУТ ЗА ПАМЕТНИЦИТЕ НА КУЛТУРАТА

Обн., ДВ, бр.102 от 1976 г., изм., бр.47 от 1978 г., бр.47 и 73 от 1979 г., бр.16, 45 и 95 от 1991 г.

Глава първа

ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл.1. (1) Недвижимите паметници на културата и тяхната среда са обект на държавната политика в съответствие със законодателството по опазване паметниците на културата.

(2) Политиката за опазване се осъществява от Министерството на културата чрез Националния институт за паметниците на културата (НИПК) и юридически лица, специализирани в опазването на паметниците на културата.

(3) Националният институт за паметниците на културата е юридическо лице на бюджетна издръжка със седалище София на пряко подчинение на Министерството на културата и под методическото ръководство на Министерството на строителството, архитектурата и благоустройството и с предмет на дейност: изучаване, регистрация, документиране, научен архив, контрол, инспекторат и експертна дейност в областта на опазването на недвижимите паметници на културата.

(4) Юридически лица, специализирани по опазването на паметниците на културата по ал.2, са:

1. организации с нестопанска цел в областта на културата: Центърът за консервация и реставрация на художествени ценности и Централната изследователска лаборатория;

2. търговски дружества за проучване, проектиране и изпълнение на консервационно-реставрационни работи по недвижими паметници на културата и тяхната среда.

Чл.2. Разпорежданията на НИПК в кръга на предоставената му компетентност от Закона за паметниците на културата и музеите (ЗПКМ) и от този правилник са задължителни за всички ведомства, учреждения, стопански, обществени и други организации и граждани.

Чл.3. Всички физически и юридически лица, които притежават или използват недвижими паметници на културата, могат да възлагат проучването, проектирането и изпълнението на консервационни, реставрационни и други дейности на физически и юридически лица, специализирани по опазването на паметниците на културата, по ред, установен от Министерството на културата.

Чл.4. Юридически лица, специализирани в опазването на паметниците на културата, могат да извършват проучвателни, проектантски, консервационни и реставрационни работи на български паметници на културата в чужбина, както и да възлага при нужда на чуждестранни специалисти изпълнението на подобни работи у нас, с разрешение на Министерството на културата съгласувано с Министерството на финансите.

Чл.5. Недвижимите паметници на културата съгласно чл.12 ЗПКМ се декларират

пред НИПК от учрежденията, научните институти, организацияте и гражданите и се регистрират по ред, определен от Министерството на културата.

При оспорване дали даден обект притежава качествата на паметник на културата, заключение се дава от НИПК.

Чл.6. Назначените специалисти - архитекти, инженери, художници, консерватори, реставратори и др., към съветите за култура при окръжните и общинските (районните) народни съвети и в селищата със значителен брой паметници на културата, които се грижат за опазване на недвижимите паметници на културата се ръководят методически от НИПК.

Чл.7. (Отм. - ДВ, бр.95 от 1991 г.)

Глава втора УСТРОЙСТВО И УПРАВЛЕНИЕ

Чл.8. (1) Структурата и щатното разписание на Националния институт за паметниците на културата се утвърждават ежегодно от министъра на културата.

(2) Националният институт за паметниците на културата и юридическите лица, специализирани в опазването на паметниците на културата, могат да създават експертни съвети.

(3) Ръководителят на Националния институт за паметниците на културата и организацияте по чл.1, ал.4, точка 1 се назначава от министъра на културата.

Чл.9. (1) Към Министерството на културата се създава Национален съвет за опазване на паметниците на културата. Устройството и дейността на съвета се определят с правилник, утвърден от министъра на културата.

(2) Решенията на Националния съвет за опазване на паметниците на културата се утвърждават от министъра на културата и са задължителни в съответствие с чл.5, ал.1 от Закона за паметниците на културата и музеите.

Чл.10. Юридически лица, специализирани в опазването на паметниците на културата, могат да създават школи и курсове за повишаване квалификацията на специалистите - работници и служители, по реставрационни и консервационни работи.

Глава трета ОСНОВНИ ЗАДАЧИ

Чл.11. Националният институт за паметниците на културата и юридическите лица, специализирани в опазването на паметниците на културата, имат следните основни задачи:

1. разработва насоките, перспективите и принципите по издирване, изучаване, опазване и популяризиране на недвижимите паметници на културата в сътрудничество с Министерството на строителството, архитектурата и благоустройството (МСАБ) и с Българската академия на науките (БАН);

2. регистрира, документира и обявява в Държавен вестник недвижимите паметници на културата;

3. съхранява и обогатява националния документален архив на недвижимите паметници на културата и съгласува програмата на цялостното им документиране от Министерството на културата, МСАБ и БАН;

4. изработва научно-технически документации за консервационни и реставрационни работи по недвижимите паметници на културата;

5. с разрешение на МСАБ изработва общи и подробни градоустройствени планове за резервати, ансамбли и части от населени места с паметници на културата, както и архитектурни проекти за обекти в тях, съгласно наредба на Министерството на културата и МСАБ;

6. съгласува проекти, искания за строителни разрешения и мероприятия в случаите, когато те засягат целостта или съществуването на недвижими паметници на културата;

7. укрепва, консервира, реставрира, адаптира, реконструира и експонира недвижимите паметници на културата в съответствие с най-новите постижения на консервационната наука и практика;

8. запазва и поддържа ансамбловия вид на старинните архитектурно-градоустройствени ядра в селищата - резервати;

9. извършва изследователска дейност, свързана с издирване, изучаване, проучване, проектиране консервация и реставрация на недвижимите паметници на културата;

10. грижи се за популяризиране в страната и в чужбина на недвижимите паметници на културата;

11. упражнява надзор по издирване, опазване и стопанисване на недвижимите паметници на културата;

12. дава указания за целесъобразното насочване на предвидените средства за опазване недвижимите паметници на културата;

13. насърчава изграждането на местни дружества, комисии и активи от доброволни сътрудници по опазване на недвижимите паметници на културата и им оказва методическа и друга помощ.

Глава четвърта

ИЗДИРВАНЕ, ИЗУЧАВАНЕ, СТОПАНИСВАНЕ И ОПАЗВАНЕ НА НЕДВИЖИМИТЕ ПАМЕТНИЦИ НА КУЛТУРАТА

Чл.12. (1) НИПК извършва научна класификация на паметниците на културата в зависимост от тяхното историческо, архитектурно и художествено значение.

(2) Отписването или промяната в класификацията на недвижимите паметници на културата се извършва със заповед на министъра на културата по предложение на НИПК.

Чл.13. (1) При спиране на работата в случаите на чл.18, ал.1 ЗПКМ, НИПК назначава комисия с представители на Археологическия институт и музеи при БАН и с други специалисти за сметка на окръжните съвети за изкуство и култура, която дава заключение за находката и при необходимост - указания за нейното проучване и запазване.

(2) Въз основа на заключението на комисията по ал.1 може да се изменят проектите и да се направят допълнителни работи от собствениците с оглед да се запази разкритият паметник на културата.

(3) За щетите на правоимащите поради археологически разкопки и извършване

на допълнителни работи по предходните алинеи се заплащат обезщетения от съответния окръжен съвет за култура при ОНС (Столичния общински народен съвет) по реда на чл.285 ППЗТСУ.

Чл.14. НИПК дава указания по опазването на недвижимите паметници на културата - единичен ансамбъл или резерват - може да се създават охрани - опустошаване, изчезване или изнасяне в чужбина, срещу изменения и преместване.

Чл.15. (1) След регистрирането и обнародването на недвижимите паметници на културата в Държавен вестник народните съвети и кметствата ги нанасят в териториално-устройствените, общите и подробните градоустройствени планове съгласно чл.103 ППЗТСУ.

(2) При необходимост по предложение на НИПК, около всеки паметник на културата - единичен ансамбъл или резерват - може да се създават охранителна зона с регулирано застрояване, границите на която се определят от НИПК и органите на МСАБ.

(3) Означаването на недвижимите паметници на културата в градоустройствените и други планове и определянето на охранителните зони се извършват съгласно наредба, издадена от Министерството на културата и МСАБ.

Чл.16. (Отм. - ДВ, бр.95 от 1991 г.)

Чл.17. За забележителните паметници на културата по преценка на НИПК и съветите за култура при окръжните и общинските (районните) народни съвети се вземат специални мерки за противопожарна защита. Тези мероприятия се заплащат от собствениците и ползвателите на паметниците на културата, а когато те са граждани - от местните органи на самоуправление.

Чл.18. (1) НИПК може да дава указания за конкретни мероприятия по изграждане на постройки, възстановяване на стари изчезнали сгради, префасониране, обшивки и др. или за отстраняване извършени работи, постройки и съоръжения с оглед да се възстанови оригиналната среда на паметника или характерът на архитектурния ансамбъл и резерват. Тези мероприятия се предприемат по реда за извършване на консервационни и реставрационни работи.

(2) Разходите по предходната алинея, когато паметникът на културата е собственост на граждани, се заплащат от местните органи на самоуправление, които вписват законната ипотека в полза на държавата съгласно чл.21, ал.2 ЗПКМ. С решение на местните органи на самоуправление тези граждани могат да бъдат освободени от заплащане на стойността им, когато разходите са изключително от обществен интерес, а извършените работи не са необходими на гражданите за обикновеното ползване на имота. Изчислението на увеличената стойност и вписването на законната ипотека се извършват съгласно наредба на Министерството на културата, съгласувана с Министерството на финансите.

(3) При ново строителство от граждани в резерватите, архитектурните ансамбли, кварталите и улиците с историческо и музейно значение допълнителните разходи поради специалните изисквания за това се заплащат от местните органи на самоуправление съобразно финансовата сметка.

Чл.19. Сгради, съоръжения и др., които не са паметници на културата, но се намират в границите на резерватите, ансамблите, кварталите и улиците с архитектурно, исторически или художествено значение, могат да се преустройват само с разрешение и под ръководството на НИПК при спазване разпоредбите на чл.21, ал.1 ЗПКМ.

Чл.20. (1) Адаптация или подобрения в паметници на културата се извършват по писмено искане и за сметка на собствениците или ползвателите при условията на чл.3 от този правилник.

(2) Държавната спестовна каса отпуска на собствениците на сгради, декларирани или обявени за паметници на културата, заеми по реда на Наредбата за кредитната дейност на ДСК.

Чл.21. Извън случаите по чл.30 ЗПКМ отчуждаването на недвижимите паметници на културата за държавна и обществена нужда се извършва по изключение след предварително съгласуване с НИПК.

Чл.22. (Отм. - ДВ, бр.95 от 1991 г.)

Чл.23 Имотите, недвижими паметници на културата, се освобождават от данък-сгради съгласно чл.25 ЗПКМ от момента на декларирането им от НИПК.

Глава пета

ПОПУЛЯРИЗИРАНЕ НА НЕДВИЖИМИТЕ ПАМЕТНИЦИ НА КУЛТУРАТА

Чл.24. За популяризиране на недвижимите паметници на културата НИПК организира научно-техническа информация, поддържа библиотека с подходящ фонд от чужда и наша научна литература и комплектува национален документален архив на културното наследство.

Чл.25. (Отм. - ДВ, бр.95 от 1991 г.)

Глава шеста

ПРОУЧВАНЕ, ПРОЕКТИРАНЕ И ИЗПЪЛНЕНИЕ НА КОНСЕРВАЦИОННИ, РЕСТАВРАЦИОННИ И ДРУГИ РАБОТИ НА НЕДВИЖИМИТЕ ПАМЕТНИЦИ НА КУЛТУРАТА

Чл.26. (1) За извършване на проучвателните и проектните работи за консервация и реставрация на недвижими паметници на културата юридически лица, специализирани в опазването на паметниците на културата съставят технико-икономически доклад (ТИД) или технико-икономически условия (ТИУ) въз основа на технически данни, представени от инвеститора.

(2) Подробните правила за проучване, проектиране и изпълнение на консервационни и реставрационни работи за утвърждаването на ТИД или ТИУ на недвижимите паметници на културата, както и за контрола по техническото и художественото изпълнение се определят с наредба на министъра на културата.

Чл.27. (1) Въз основа на проучванията по предходния член от юридически лица, специализирани в опазването на паметниците на културата се съставят научно-техническа документация (НТД) и програма за работа.

(2) Научно-техническата документация се изготвя с оглед на пълна консервация и реставрация, като изпълнението и може да се извърши на етапи.

(3) За непредвидени и неизбежни допълнителни работи и разходи за видовете консервационни и реставрационни работи стойността на обекта в НТД се повишава до размера на действително извършените или необходимите разходи. За целта страните задължително включват съответен текст в договора.

(4) В научно-техническата документация се планират задължително и разходи за командировки на специалисти и квалифицирани работници, хонорари за експертизи и консултации, включително и за чуждестранни специалисти, за евентуални проучвания, сондажи и разчиствания, средства за методическо ръководство (авторски надзор), за работа на изключително сложни обекти и за разходите на комисии по приемане на завършените обекти за сметка на лимита на тези обекти.

(5) При изготвяне на научно-технически документации се включват начисления за издръжка на инвеститорския контрол по опазване на паметниците на културата в размер, определен от министъра на културата.

Чл.28. Преустройство, префасадиране и други благоустройствени мероприятия, свързани архитектурно с паметника на културата, както и необходимото строителство за неговото опазване и ползуване се извършват и отчитат съгласно този правилник.

Чл.29. (1) Консервационни и реставрационни работи се изпълняват по договори с инвеститори, сключени въз основа на НТД, проекти и програми.

(2) Когато поради конкретните обстоятелства стойността на консервационните и други работи се увеличи в сравнение с документацията поради специфичния им характер и изисквания за влагане на специални строителни материали, те се заплащат по фактическите разходи, установени с документите при условията на чл.27, ал.3 от този правилник.

Чл.30. Комисията за приемане на завършения обект "паметник на културата" се назначава от министъра на културата или от упълномощено от него лице.

Чл.31. (1) Инвеститори при консервация и реставрация на недвижимите паметници на културата могат да бъдат Министерството на културата, министерства, ведомства, местни органи на самоуправление и други физически и юридически лица.

(2) (Зал. - ДВ, бр.95 от 1991 г.)

(3) (Зал. - ДВ, бр.95 от 1991 г.)

Чл.32. (1) Ежегодните средства от държавния бюджет за опазване на недвижимите паметници на културата се планират в бюджета на Министерството на културата, откъдето се разпределят към съответните инвеститори.

(2) Управлението и контролът върху ефективното разходване на средствата по ал.1 се осъществяват от министъра на културата.

(3) Неусвоените ежегодно към 31 декември средства се възстановяват в държавния бюджет.

Чл.32а. (1) Ежегодните средства от държавния бюджет за опазване на недвижимите паметници на културата се планират в бюджета на Министерството на културата, откъдето се разпределят към съответните инвеститори.

(2) Управлението и контролът върху ефективното разходване на средствата по ал.1 се осъществяват от министъра на културата.

(3) Неусвоените ежегодно към 31 декември средства се възстановяват в държавния бюджет.

Чл.33-35. (Отм. - ДВ, бр.95 от 1991 г.)

Чл.36. Работи по издирване, изучаване, проучване, проектиране, консервация и реставрация на паметници на културата се изпълняват по договорена цена.

Чл.37. (1) Средствата за финансиране, изучаване и опазване на недвижимите паметници на културата, собственост на граждани, съгласно чл.21, ал.2 ЗПКМ се предвиждат всяка година в бюджетите на местните органи на самоуправление.

(2) Ведомствата, местните органи на самоуправление, стопанските, обществените и други организации и учреждения, които стопанисват недвижими паметници на културата, по предложение на НИПК предвиждат в годишните си бюджети и финансови планове средства и материали за тяхното издирване, изучаване, проучване, проектиране, консервация и реставрация.

Чл.38. (1) Инвеститорите заплащат извършените работи по договорената цена или въз основа на експертна оценка.

(2) За консервационните и реставрационните работи по художествените паметници на културата се прилага алинея първа от на този член.

(3) Изпълнените работи по издирване, изучаване, проучване, проектиране, консервация и реставрация се изплащат от инвеститорите въз основа на одобрени актове. Тези разходи не се считат за капитални вложения.

Чл.39. (Отм. - ДВ, бр.95 от 1991 г.)

Чл.40. (Отм. - ДВ, бр.16 от 1991 г.).

ДОПЪЛНИТЕЛНИ, ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ И ПРЕХОДНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. (Отм. - ДВ, бр.95 от 1991 г.)

§ 2. Този правилник се издава въз основа на чл.5, ал.4 от Закона за паметниците на културата и музеите. За прилагането на правилника министърът на културата издава наредби, инструкции и указания.

§ 3. Отменят се следните актове на Министерския съвет:

1. Постановление № 82 от 1960 г. (Изв., бр.29 от 1960 г.);

2. Правилникът за използване и опразване на недвижимите паметници на културата и историческите места, утвърден с Постановление № 201 от 1960 г. (Изв., бр.73 от 1960 г.);

3. Разпореждане № 313 от 1964 г.

ПРАВИЛНИК ЗА УСТРОЙСТВОТО И ДЕЙНОСТТА НА НАЦИОНАЛНИЯ ЦЕНТЪР ЗА МУЗЕИ, ГАЛЕРИИ И ИЗОБРАЗИТЕЛНИ ИЗКУСТВА

Обн., ДВ, бр.20 от 1994 г.

Раздел I

ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл.1. С този правилник се определят функциите, задачите, устройството и дейността на Националния център за музеи, галерии и изобразителни изкуства.

Чл.2. Националният център за музеи, галерии и изобразителни изкуства, наричан "центъра", е специализирано бюджетно звено в структурата на Министерството на културата със статут на юридическо лице с нестопанска цел и е разпоредител на кредитите по изпълнението на бюджета.

Чл.3. Центърът осъществява държавната културна политика в сферата на музейното и галерийното дело и подпомага развитието на изобразителните изкуства.

Чл.4. Центърът се образува, реорганизира и прекратява от Министерския съвет по предложение на министъра на културата.

Чл.5. Центърът основава дейността си на принципите на творческата самостоятелност при изследването и популяризирането на културното наследство и на конкурсното начало и равнопоставеността при субсидирането на проекти в областта на музейното дело, художествените галерии и изобразителните изкуства.

Раздел II

ОСНОВНИ ФУНКЦИИ И ЗАДАЧИ

Чл.6. Националният център за музеи, галерии и изобразителни изкуства има следните функции и задачи:

1. организира и осъществява дейности по проучването, опазването и популяризирането на движимите паметници на културата;

2. определя приоритетите на държавната културна политика в областта на музейното и галерийното дело;

3. осъществява предвидения от Закона за паметниците на културата и музеите контрол върху ръководството и дейността на музеите и галериите в системата на министерството;

4. осъществява предвиденото от закона методическо ръководство на дейността на музеите и галериите на бюджетна издръжка, като:

а) следи за спазването на нормативните актове относно комплектуването, опазването и експонирането на културните ценности;

б) дава становища по откриването на нови музеи и галерии, преобразуването и закриването на съществуващите; разрешава откриването, преобразуването и закриването на музейните сбирки;

в) съгласува устройствените правилници и структурите на музеите и на галериите;

г) утвърждава тематико-експозиционните документи на музеите и галериите и

участва в приемането на експозициите им;

д) съгласува временното закриване за посещение на музейните и галерийните експозиции;

5. разработва и предлага на компетентните органи чрез Министерството на културата проекти за нормативни актове в областта на движимите паметници на културата, музейното и галерийното дело;

6. дава разрешения и осъществява контрол по откупуването на движими паметници на културата за фондовете на музеите и галериите; по консервацията и реставрацията на движимите паметници на културата; по изработването на копия на движими паметници на културата от фондовете на музеите и галериите за музейни, галерийни и търговски цели, като води на отчет копията за музейни цели;

7. изготвя предложения до министъра на културата за разрешаване на износа на движими паметници на културата;

8. участва със свой представител в дейността на Националния съвет за опазване паметниците на културата и дава становища в случаите, когато музеите пряко участват в дейностите по опазването на недвижимите паметници на културата;

9. подготвя проектобюджетите на музеите и галериите в системата на министерството и ги внася за разглеждане в националните експертни съвети;

10. субсидира проекти в областта на музейното и галерийното дело и на изобразителните изкуства;

11. подпомага и координира изложбената дейност на българските музеи и галерии в чужбина и на чуждестранните у нас;

12. подпомага професионалната квалификация на специалистите в областта на движимото културно наследство и изобразителните изкуства;

13. поддържа Национална автоматизирана информационна система за музейните и галерийните фондове и систематизира информация за художествения живот, дейността на частните галерии, антиквариатите и собствениците на частни колекции.

Раздел III

СТРУКТУРА И УПРАВЛЕНИЕ

Чл.7. Административната структура на центъра се утвърждава от министъра на културата.

Чл.8. Ръководството на центъра се осъществява от директор и заместник-директор.

Чл.9. (1) Директорът на центъра се назначава от министъра на културата за срок от три години и за не повече от два последователни мандата.

(2) Директорът осъществява цялостното ръководство и представителство на центъра.

(3) Заместник-директорът на центъра се назначава от министъра на културата по предложение на директора.

(4) Пълномощията на заместник-директора произтичат от акта на назначаването му и от изрични актове на директора.

Чл.10. Специализираните отдели на центъра са:

1. отдел "Музеи";

а) извършва експертна дейност по опазването на движимите паметници на културата и следи за спазването на нормативните документи в тази област;

б) анализира състоянието и предлага промени в структурата на музейната мрежа в страната;

в) подготвя становища за приоритетите в музейното дело;

г) обработва проектите, кандидатстващи за държавна субсидия, и подготвя сесиите на Националния експертен съвет по музейно дело;

2. отдел "Галерии и изобразителни изкуства":

а) извършва експертна дейност по опазване на движимите културни ценности и следи за спазването на нормативните документи в областта на галерийното дело;

б) подготвя становища по приоритетите в галерийното дело;

в) анализира състоянието и проявите на съвременното изобразително изкуство;

г) обработва кандидатстващите за субсидия проекти в областта на художествените галерии и изобразителните изкуства и подготвя заседанията на Националния експертен съвет по галерии и изобразителни изкуства;

3. отдел "Информация, международна дейност, музеен и галериен маркетинг":

а) събира и обменя информация в областта на движимите културни ценности, музеите, галериите и изобразителните изкуства и поддържа Национална автоматизирана информационна система за регистрация на движимите културни ценности;

б) осъществява връзките на центъра със сродни институции в страната и в чужбина, организира и координира национални и международни прояви;

в) организира и осъществява маркетингова дейност чрез музеите и художествените галерии;

4. отдел "Финансово-административен":

а) извършва финансов и юридически анализ на кандидатстващите за субсидиране проекти;

б) води финансово-счетоводната отчетност и разработва проектобюджета на центъра.

Раздел IV

СПЕЦИАЛИЗИРАНИ КОМИСИИ НА ЦЕНТЪРА

Чл.11. Към центъра функционират следните нещатни консултативни специализирани комисии:

1. Централна експертно-оценителна комисия;

2. Централна експертна комисия по консервация и реставрация на движими паметници на културата.

Чл.12. (1) Централната експертно-оценителна комисия се състои от девет членове: председател - специалист от Центъра за музеи, галерии и изобразителни изкуства, музейни и галерийни специалисти и експерти в областта на изобразителните изкуства, като съставът и се определя със заповед на директора на центъра.

(2) Централната експертно-оценителна комисия определя по предложение на комисии при музеите и галериите възнагражденията за отделен откупен паметник на културата, когато те надвишават определените от съответните нормативни документи стойности.

(3) Централната експертно-оценителна комисия взема решения по възражения на граждани относно определените възнаграждения от комисиите при музеите и галериите за предложени за откупка движими паметници на културата.

(4) По искане на музеите и галериите комисията определя действителната стойност на липсващите (откраднати, изгубени, унищожени) движими паметници на културата от фондовете им.

Чл.13. (1) Централната експертна комисия по консервация и реставрация на движими паметници на културата се назначава от директора на Центъра за музеи, галерии и изобразителни изкуства и се състои от девет членове - специалисти в съответните профили на консервацията и реставрацията.

(2) Централната експертна комисия по консервация и реставрация на движими паметници на културата има следните задачи:

1. подпомага центъра в контролните му функции по консервацията и реставрацията на движими паметници на културата от фондовете на музеите и художествените галерии по изработването на копия, отливки, отпечатьци, реплики и други музейни ценности за музейни и търговски цели;

2. дава становища по квалификацията и предлага за атестиране специалистите, заемащи длъжност “консерватор-реставратор” в музеите и галериите, или осъществяващи консервация и реставрация по договор;

3. дава становища по проекти за нормативни актове и методически документи в областта на консервацията и реставрацията на движими паметници на културата.

Раздел V

НАЦИОНАЛНИ ЕКСПЕРТНИ СЪВЕТИ

Чл.14. Към Националния център за музеи, галерии и изобразителни изкуства се създават и действат два съвещателни органа - Национален експертен съвет по музейно дело и Национален експертен съвет по художествени галерии и изобразителни изкуства, които:

1. дават становища по проектобюджетите на музеите и галериите в системата на министерството;

2. определят получаващите субсидия проекти в областта на музейното дело и изобразителните изкуства.

Чл.15. Председателят и членовете на националните експертни съвети се определят със заповед на министъра на културата за срок две години и за не повече от два последователни мандата.

Чл.16. Националният експертен съвет по музейно дело се състои от 11 членове, определени по следните квоти:

1. четирима представители на министъра на културата;

2. един финансов експерт от Министерството на финансите;

3. шестима представители на следните научни институти, избрани с протоколирани решения на техни представителни форуми:

а) един представител от Археологическия институт и музей на БАН;

б) един представител от Етнографския институт и музей на БАН;

- в) един представител от Института по история на БАН;
- г) един представител от Института по изкуствознание на БАН;
- д) един представител от Историческия факултет на СУ "Св. Климент Охридски";
- е) един представител на Главното управление на архивите при Министерския съвет.

Чл.17. Националният експертен съвет по художествени галерии и изобразителни изкуства се състои от 9 членове, определени по следните квоти:

- 1. трима представители на министъра на културата;
- 2. един финансов експерт от Министерството на финансите;
- 3. петима представители на следните научни институти и творчески организации, избрани с протоколирани решения на техни представителни форуми:
 - а) двама представители на Съюза на българските художници;
 - б) един представител на Института по изкуствознание на БАН;
 - в) един представител на Асоциацията на частните галерии;
 - г) един представител на Задругата на майсторите на народните художествени занаяти.

Чл.18. Членовете на националните експертни съвети нямат право:

- 1. да съобщават на други лица факти и обстоятелства, чрез които може да се повлияе на вземането на решение за отпускане на субсидия;
- 2. да гласуват за проекти, в които са пряко ангажирани като автори, консултанти или изпълнители;
- 3. да гласуват за проекти, предложени от институцията, организацията или фирмата, която представляват.

Чл.19. При отказ или обективна невъзможност на член от експертните съвети да участва в работата им в срок един месец на негово място се определя нов член, спазвайки съответната квота по чл.16 и 17.

Чл.20. Националните експертни съвети се свикват на сесии, както следва:

- 1. Националният експертен съвет по музейно дело - два пъти годишно, през месеците ноември и май;
- 2. Националният съвет по галерии и изобразителни изкуства - четири пъти годишно, в началото на всяко тримесечие.

Чл.21. Националните експертни съвети могат да се свикват на извънредни заседания по искане на председателите им, на директора на центъра или на най-малко една трета от членовете им.

Чл.22. Заседанието на националните експертни съвети е редовно, ако на него присъстват най-малко две трети от всички техни членове; ако липсва такова мнозинство, то се отлага с един час на същото място и при същия дневен ред и се смята за редовно, като решенията се вземат с обикновено мнозинство.

Чл.23. На заседанията на националните експертни съвети се водят протоколи, които се подписват от всички участвали техни членове.

Чл.24. Служителите на центъра участват в заседанията на експертните съвети без право на глас.

Чл.25. На членовете на експертните съвети, взели участие в сесиите им, се изплаща възнаграждение по договаряне.

Раздел VI

СУБСИДИРАНЕ НА ПРОЕКТИ В ОБЛАСТТА НА МУЗЕИТЕ, ГАЛЕРИИТЕ И ИЗОБРАЗИТЕЛНИТЕ ИЗКУСТВА

Чл.26. Националният център за музеи, галерии и изобразителни изкуства субсидира проекти за:

1. нови експозиции на музеите и галериите;
2. консервация и реставрация на особено ценни експонати;
3. изследователски и концептуални изложби в страната и в чужбина;
4. регистрация и научно описание на подвижни паметници на културата;
5. откупуване на особено ценни музейни и галерийни експонати;
6. научни програми и издания с музеен, музеоложки и изкуствоведски характер.

Чл.27. За държавна субсидия могат да кандидатстват:

1. музеи и галерии на бюджетна издръжка;
2. регистрирани по съответния съдебен ред творчески сдружения, частни галерии, както и групи и лица, изпълняващи импресарска дейност в сферата на изобразителните изкуства.

Чл.28. Годишната сума за субсидиране на проекти се разпределя, както следва:

1. петдесет и пет на сто за проекти в областта на музейното дело;
2. четиридесет и пет на сто за проекти в областта на галериите и изобразителните изкуства.

Чл.29. Центърът огласява ежегодно условията за кандидатстване за държавна субсидия.

Чл.30. В срок до 30 дни преди всяка сесия кандидатите за субсидия представят в центъра следните документи в пет екземпляра:

1. заявление до директора на центъра;
2. подробно описание на проекта (по изготвен от центъра образец);
3. икономическа обосновка с подробна план-сметка, в която се включват финансовото участие на кандидата, размерът на исканата субсидия, както и евентуалните очаквани приходи;
4. документ за регистрация за частните галерии, фирми и организации;
5. квитанция или платежно нареждане за вноса по сметката на центъра в размер 1% от стойността на проекта, за покриване на разходите за работа на експертните съвети.

Чл.31. Кандидати, неизпълнили задълженията си по предходни договори за

държавна субсидия, не могат да кандидатстват с нови свои проекти.

Чл.32. Центърът може да изисква и допълнителна информация в зависимост от спецификата на предлагания проект.

Чл.33. Преди разглеждането на проектите от националните експертни съвети центърът обработва и анализира постъпилите материали в съответствие с условията за отпускане на субсидия.

Чл.34. Десет дни преди всяка сесия центърът предоставя на членовете на националните съвети материалите за кандидатстващите за субсидия проекти.

Чл.35. Националните експертни съвети оценяват и класират одобрените проекти.

Чл.36. Неодобрените за субсидиране проекти могат да кандидатстват отново, но не-повече от два пъти, като в този случай не се изисква нова вноска по чл.30, т.5.

Чл.37. Решенията на експертните съвети са окончателни и влизат в сила с подписването на договора с Националния център за музеи, галерии и изобразителни изкуства за всеки отделен проект.

Чл.38. В договора се фиксират най-малко следните условия:

1. цялостната финансова стойност на проекта;
2. размер на отпуснатата субсидия, сроковете и начините на получаването и;
3. размер на финансовото участие на кандидата;
4. процентно разпределение на евентуалните приходи от реализацията на проекта;
5. санкции при неизпълнение на договора.

Чл.39. Контролът по изпълнението на сключените договори се упражнява от Националния център за музеи, галерии и изобразителни изкуства.

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. Този правилник се издава на основание ПМС № 23 от 1991 г. за усъвършенстване дейността на организациите с нестопанска цел в областта на културата (ДВ, бр.16 от 1991 г.), ПМС № 139 от 1993 г. за определяне основните функции и задачи на Министерството на науката и образованието и за определяне основните функции на Министерството на културата и принципите на националната културна политика (ДВ, бр.66 от 1993 г.), Наредба № 2 от 1992 г. на Министерството на културата за определяне възнагражденията за движими паметници на културата, предоставени от физически лица на музеите (ДВ, бр.51 от 1992 г.) и Наредбата за режима по износа и вноса на движими паметници на културата.

§ 2. Правилникът влиза в сила от 1 януари 1994 г.

НАРЕДБА № 5 ЗА ОБЯВЯВАНЕ НА НЕДВИЖИМИТЕ ПАМЕТНИЦИ НА КУЛТУРАТА

Обн., ДВ, бр.60 от 1998 г.

Глава първа

ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл.1. С тази наредба се определя процедурата за обявяване на обектите на недвижимото културно-историческо наследство за паметници на културата и за архивиране на документацията за тях.

Чл.2. Недвижимо културно-историческо наследство по смисъла на тази наредба е съвкупността от автентични материални свидетелства за човешко съществуване и дейност, които принадлежат неразделно към средата, в която или за която са създадени, както и трайно принадлежащите им движими ценности.

Чл.3. (1) Процедурата за обявяване на обектите от недвижимото културно-историческо наследство за паметници на културата включва:

1. идентифициране;
2. деклариране;
3. заключителна комплексна оценка;
4. утвърждаване, обнародване и регистриране.

(2) Предложенията за обявяване на обектите на недвижимото културно-историческо наследство за паметници на културата се подготвят от Националния институт за паметниците на културата (НИПК).

(3) Обявяването на недвижими паметници на културата се извършва системно - по ежегодни териториални програми.

(4) Обявяването на недвижими паметници на културата може да се извършва и инцидентно - при възникнали неотложни обстоятелства.

Чл.4. (1) Програмите по чл.3, ал.2 се подготвят от НИПК. Техният обхват и съдържание се утвърждават от министъра на културата. Разходите за командировки, материали и информационно обезпечаване, свързани с тяхното изпълнение, се осигуряват целево в бюджета на НИПК.

(2) Разходите за командировки, материали и информационно обезпечаване, свързани с инцидентното обявяване на недвижими паметници на културата по предложения на общини, се финансират от съответните общински бюджети.

Чл.5. С обявяване на обектите от недвижимото културно-историческо наследство за паметници на културата се определят видът и категорията им и се регламентира режимът за тяхното опазване.

Глава втора

ВИДОВЕ И КАТЕГОРИИ ОБЕКТИ НА НЕДВИЖИМОТО КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО И РЕЖИМИ ЗА ОПАЗВАНЕТО ИМ

Чл.6. (1) Видът на обектите на недвижимото културно-историческо наследство се

определя в зависимост от:

1. принадлежността им към определен исторически период;
2. пространствената им структура и териториалния им обхват;
3. научната и културната област, към която те се отнасят;
4. местоположението им.

(2) Според принадлежността им към определен исторически период обектите на недвижимото културно-историческо наследство са:

1. праисторически;
2. антични;
3. средновековни;
4. възрожденски;
5. от Новото време.

(3) Според пространствената им структура и териториалния им обхват обектите на недвижимото културно-историческо наследство са:

1. единични обекти;
2. групови обекти:

а) ансамбъл - териториално обособима структура от обекти на недвижимото културно-историческо наследство, чиито елементи се намират в определени пространствени, естетически и смислови взаимоотношения помежду си и с прилежащата им среда;

б) комплекс - разновидност на ансамбъла, чиито елементи принадлежат на една функционална общност;

в) историческо селище - цялостно урбанизирано образувание, което, независимо дали се е развивало постепенно във времето или е планово създадено, е наситено с културно-исторически свидетелства от една или няколко епохи;

г) историческа зона - обособима структура от селищна, извънселищна територия или част от акватория, наситена със свидетелства за културата или историята на една или няколко исторически епохи.

(4) Според научната и културната област, към която се отнасят, обектите на недвижимото културно-историческо наследство са:

1. археологически - материални свидетелства за човешко съществуване и дейност, които се идентифицират чрез археологически проучвания и са неразделни елементи от средата, в която са създадени;

2. исторически - структури, паметни знаци и места, свързани със забележителни исторически събития и личности;

3. архитектурно-строителни - самостоятелни сгради и инженерни съоръжения или съчетания от тях, които имат значение за развитието на архитектурно-строителното изкуство и наука;

4. художествени - произведения на изящните, монументалните и приложните изкуства като неразделни елементи от пространствената среда, в която или за която са създадени;

5. на урбанизма и културния пейзаж - пространствено обособими структури от селищна или извънселищна територия, разпознаваеми по устойчивата им композиция и от значение за развитието на градоустройствената наука, взаимодействието на човека с природната среда, притежаващи структурообразуваща или поддържаща роля за развитието на населено място или извънселищна територия;

6. на парковото и градинското изкуство - териториално или пространствено

обособени структури, разпознаваеми по устойчивата им композиция и от значение за развитието на паркоустройственото изкуство и наука;

7. етнографски - свидетелства за бит, занаяти, умения, обичаи, вярвания, представляващи неразделни елементи от пространствената среда, на която принадлежат, и значими от гледна точка на етнологията;

8. производствено-технически и индустриалнотехнологични - самостоятелни сгради или комплекси от сгради и инженерни съоръжения с прилежащото им техническо оборудване, които имат значение за развитието на техническата култура и индустриалните технологии.

(5) Според местоположението им спрямо селищни структури обектите на недвижимото културно-историческо наследство са:

1. в населено място;
2. в извъннаселено място.

Чл.7. Според културно-историческата им стойност обектите на недвижимото културно-историческо наследство се степенуват във:

1. категория “световно значение” - обекти с общочовешка стойност според критериите, утвърдени от международната конвенция за защита на световното наследство;

2. категория “национално значение” - обекти с изключителна стойност за българската история и култура;

3. категория “местно значение” - обекти, свързани с местна история и култура;

4. категория “ансамбловое значение” - обекти с относително ниска индивидуална културно-историческа стойност, които поддържат пространствената характеристика на груповия паметник, към който принадлежат;

5. категория “за сведение” - обекти с ниска индивидуална културно-историческа стойност, които са носители на информация за научната и културната област, към която се отнасят.

Чл.8. Режимите за опазване на обектите на недвижимото културно-историческо наследство са комплекс от правила и норми, които включват:

1. териториален обхват:

а) граници на обекта и на неговите съставни елементи - ако са идентифицирани такива;

б) граници на охранителната му зона - ако е определена такава;

2. предписания за опазване на обекта и неговата среда.

Чл.9. (1) Специален режим за опазване - резерват, може да се определя за групови обекти на недвижимото културно-историческо наследство или части от тях, които имат категория “национално значение”.

(2) Правилата и нормите на този режим осигуряват най-висока степен на опазване.

Глава трета

ПРОЦЕДУРА ЗА ОБЯВЯВАНЕ НА ОБЕКТИТЕ ОТ НЕДВИЖИМОТО КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО ЗА ПАМЕТНИЦИ НА КУЛТУРАТА

Раздел I

ИДЕНТИФИЦИРАНЕ

Чл.10. (1) Идентифицирането на обектите на недвижимото културно-историческо наследство, на техните елементи и на прилежащата им среда е системен процес, чрез който те се издирват, локализируют и описват.

(2) Идентифицирането на обектите на недвижимото културно-историческо наследство се извършва от НИПК - самостоятелно или във взаимодействие с други физически и юридически лица.

(3) Идентифициране на обекти на недвижимото културно-историческо наследство може да се извърши системно или при провеждане на селскостопански, благоустройствени, строителни и други дейности.

Чл.11. Идентифицирането на обектите на недвижимото културно-историческо наследство се осъществява чрез:

1. системни теренни обхождания, проучвания и сондажи;
2. цели - тематични, научни експедиции;
3. аеро- и подводни проучвания;
4. други научноизследователски, неструктивни методи и средства.

Чл.12. Резултатите от идентифицирането на обектите на недвижимото културно-историческо наследство се отразяват в идентификационна карта, чиито информационни и документационни стандарти се създават от НИПК.

Раздел II

ДЕКЛАРИРАНЕ

Чл.13. (1) Идентифицираните обекти на недвижимото културно-историческо наследство се декларираат от НИПК след предварителна оценка на културно-историческата им стойност и обществена значимост.

(2) Декларираните обекти се поставят под временна закрила като недвижими паметници на културата до окончателното доказване на тяхната културно-историческа стойност и обществена значимост.

(3) С акта на деклариране на обектите на недвижимото културно-историческо наследство се определят:

1. предварителната им видова характеристика;
2. предварителната им категория;
3. временният режим за тяхното опазване.

(4) Временният режим на декларираните обекти е задължителен за всички физически и юридически лица.

(5) Предложения за деклариране на обекти на недвижимото културно-историческо наследство пред НИПК могат да правят всички заинтересувани лица.

Чл.14. (1) Декларираните обекти на недвижимото културно-историческо наследство се вписват в декларационни списъци, които се утвърждават от директора на НИПК.

(2) Копия от списъците на декларираните обекти се изпращат на общините, районите и кметствата, на чиято територия се намират декларираните обекти.

(3) Националният институт за паметниците на културата издава удостоверения на заинтересуваните лица при необходимост.

(4) Общините, районите и кметствата са задължени да нанесат декларираните обекти в данъчните регистри и кадастъра на населеното място и да уведомят всички заинтересувани лица по реда на Гражданскопроцесуалния кодекс.

Чл.15. (1) Заинтересуваните лица могат да направят възражение срещу извършения декларационен акт чрез НИПК до министъра на културата в двуседмичен срок от получаване на уведомлението.

(2) Министърът на културата се произнася по възражението в двуседмичен срок от получаването му.

Раздел III

ЗАКЛЮЧИТЕЛНА КОМПЛЕКСНА ОЦЕНКА

Чл.16. Декларираните обекти на недвижимото културно-историческо наследство подлежат на заключителна комплексна оценка за придобиване статут на паметник на културата по смисъла на чл.12 от Закона за паметниците на културата и музеите.

Чл.17. (1) Заключителната комплексна оценка доказва културно-историческата стойност и обществена значимост на декларираните обекти на недвижимото културно-историческо наследство.

(2) Заключителната комплексна оценка се извършва от НИПК след изучаване и документиране на декларираните обекти на недвижимото културно-историческо наследство въз основа на системата от утвърдени критерии за:

1. автентичност и степен на съхраненост;
2. научна и художествена стойност;
3. взаимодействие със средата;
4. взаимодействие с обществото.

Чл.18. (1) Изучаването и документирането на декларираните обекти на недвижимото културно-историческо наследство включват:

1. проучване на място - чрез набиране от място на допълнителна и възможно най-пълна информация за обектите и прилежащата им среда;
2. проучване на данни за обектите от архивни писмени, графични, фотографски и други документални източници;
3. осъществяване на специализирано заснемане.

(2) Изучаването и документирането на декларираните археологически обекти на недвижимото културно-историческо наследство се извършва в съответствие с Правилника за провеждане на теренни археологически проучвания в Република България (ДВ, бр.12 от 1997 г.).

(3) Информационното съдържание и документационните стандарти за изучаване и документиране на декларираните обекти на недвижимото културно-историческо наследство се създават от НИПК.

Чл.19. Въз основа на резултатите от заключителната комплексна оценка НИПК определя окончателната видова характеристика и категория на декларираните обекти

на недвижимото културно-историческо наследство, както и режимите за тяхното опазване и ги предлага за утвърждаване от органите по чл.4 от Закона за паметниците на културата и музеите.

Чл.20. (1) Ако от извършената заключителна комплексна оценка се установи, че декларираните обекти на недвижимото културно-историческо наследство не отговарят на системата от критерии за придобиване статут на паметник на културата, временният режим за тяхното опазване по смисъла на чл.13, ал.3, т.3 се отменя.

(2) Отмяната се осъществява от НИПК, който писмено уведомява за това общините, районите и кметствата, на чиято територия се намират декларираните обекти и ги отписва от декларационните списъци.

(3) Общините, районите и кметствата са задължени да уведомят заинтересуваните лица по реда на Гражданско процесуалния кодекс и да нанесат поправката в кадастъра.

(4) Заинтересуваните лица могат да направят възражение срещу отписването от декларационните списъци чрез НИПК до министъра на културата. Министърът на културата се произнася по възражението в двуседмичен срок от получаването му.

Глава четвърта

УТВЪРЖДАВАНЕ, ОБНАРОДВАНЕ И РЕГИСТРИРАНЕ

Чл.21. Списъците на декларираните обекти на недвижимото културно-историческо наследство, предложени от НИПК за придобиване на статут “паметник на културата” по смисъла на чл.12 от Закона за паметниците на културата и музеите, се утвърждават от:

1. Комитета за Световно наследство към ЮНЕСКО - за паметниците на културата от световно значение, чрез Националната комисия на ЮНЕСКО по предложение на министъра на културата;

2. Министерския съвет - за паметниците на културата с режим “резерват” по предложение на министъра на културата и министъра на регионалното развитие и благоустройството;

3. министъра на културата - за всички останали категории паметници.

Чл.22. (1) Списъците на паметниците на културата, утвърдени по реда на чл.21, се обнародват в “Държавен вестник”.

(2) До обнародване на утвърдените списъци в “Държавен вестник” НИПК при необходимост издава временно удостоверение на заинтересуваните лица.

Чл.23. Обнародваните в “Държавен вестник” паметници на културата се регистрират в Националния регистър на недвижимите паметници на културата.

Чл.24. Националният институт за паметниците на културата издава удостоверения за регистрираните паметници на културата.

Чл.25. Паметниците на културата се отписват и прекатегоризират по реда на тяхното утвърждаване. Отписването и прекатегоризирането се обнародват в “Държавен вестник”.

Чл.26. (1) Националният научно-документален архив при НИПК осъществява провежданата от Главно управление на архивите при Министерския съвет държавна политика при формирането на националния архивен фонд за недвижимото културно-историческо наследство и неговото опазване.

(2) Устройството и дейността на Националния научно-документален архив се определят с правилник, издаден от директора на НИПК и съгласуван от директора на Централния държавен архив.

Чл.27. (1) Националният архивен фонд на Националния научно-документален архив съдържа документи за обектите на недвижимото културно-историческо наследство в Република България, както и за обекти, свързани с българската история и култура извън нейната територия.

(2) Националният архивен фонд на Националния научно-документален архив съдържа:

- 1, оригинала на Националния регистър на недвижимите паметници на културата;
2. оригиналите на списъците на декларираните обекти на недвижимото културно-историческо наследство;
3. оригиналите на досиетата на декларираните обекти и регистрираните паметници на културата;
4. нормативни документи в областта на опазването на недвижимото културно-историческо наследство и ратифицираните от Република България международни документи в тази област;
5. научни разработки и други документи, свързани с обектите на недвижимото културно-историческо наследство и опазването на недвижимите паметници на културата - научно мотивирани предложения, научни теми, директивни планове-концепции, опорни планове и териториалноустройствени схеми, копия от действащи застроителни и регулационни планове, архивни планове и кадастри, фототека, видеотека и др.

(3) Досиетата на недвижимите паметници на културата и обектите на недвижимото културно-историческо наследство се образуват от всички документи, включително и тези, обект на авторско право, които се събират и създават за тях в процеса на обявяването, популяризирането и опазването им.

Чл.28. (1) Екземпляр от създадената извън НИПК документация за недвижими паметници на културата и обектите на недвижимото културно-историческо наследство, свързана с техния статут или намеса по тях задължително се предава безвъзмездно в Националния научно-документален архив за неговото попълване.

(2) Неизпълнението на разпорежданията по ал.1 се наказва по Закона за държавния архивен фонд и Правилника за прилагане на Закона за държавния архивен фонд.

Чл.29. (1) Специализираните органи по опазването на недвижимите паметници на културата към общините, районите и кметствата създават и попълват местен архив за недвижимите паметници на културата и обектите на недвижимото културно-историческо наследство и организират неговото ползване съгласно правилник, приет

от общинския съвет на съответната община, Държавния архив по места и съгласуван с НИПК.

(2) Националният научно-документален архив при НИПК оказва съдействие и методическо ръководство на специализираните органи по опазването на недвижимите паметници на културата към общините, районите и кметствата при изпълнение на дейностите, посочени в ал.1.

Чл.30. Националният научно-документален архив създава и поддържа автоматизирана информационна система за недвижимите паметници на културата и обектите на недвижимото културно-историческо наследство в Република България и за тези, свързани с българската история и култура извън нейната територия.

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. Тази наредба отменя Наредба № 5 на Комитета за култура за издирване, изучаване и документиране на недвижимите паметници на културата (обн., ДВ, бр.6 от 1979 г.; доп., бр.51 от 1988 г.).

§ 2. Наредбата се издава на основание § 2, ал.2 от Правилника за устройството и задачите на Националния институт за паметниците на културата, одобрен с Постановление № 93 от 1976 г. на Министерския съвет (обн., ДВ, бр.102 от 1976 г.;изм., бр.47 от 1978 г., бр.73 от 1979 г., бр.16, 45 и 95 от 1991 г.).

НАРЕДБА № 17 ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ ГРАНИЦИТЕ И РЕЖИМА ЗА ИПОЛЗВАНЕ И ОПАЗВАНЕ НА НЕДВИЖИМИ ПАМЕТНИЦИ НА КУЛТУРАТА ИЗВЪН НАСЕЛЕНИТЕ МЕСТА

Обн., ДВ, бр.35 от 1979 г.

Чл.1. (1) Предмет на тази наредба е определянето на границите и режима на използване, застрояване и опазване на единичните (отделно стоящи) и груповите паметници на културата извън строителните граници на населените места като: могили, исторически места, укрепени системи, манастири, крепости, пътни съоръжения, отделни сгради или ансамбли и комплекси от сгради, които не са обявени за резервати по чл.4 от Закона за паметниците на културата и музеите (ЗПКМ).

(2) За издаването, изучаването, документирането и обнародването в Държавен вестник на тези паметници на културата се прилагат разпоредбите на Наредба № 5 за издирване, изучаване и документиране на недвижими паметници на културата, утвърдена от председателя на Комитета за култура (ДВ, бр.6 от 1979 г.).

(3) Съгласно единните режими за устройство на територията на страната в изпълнение на Основните насоки за опазване и възпроизводство на природната среда в НР България, (ДВ, бр.59 от 1977 г.) тези паметници с прилежащата им територия попадат под действието на режима за защитена природна среда и по-конкретно - на подрежим А2 - защитени природни обекти и паметници.

Чл.2. (1) При решаване на въпросите по предходния член се спазват следните основни правила:

1. границите, в които се обявяват тези паметници на културата, се определят след

задълбочено историческо проучване от Националния институт за паметниците на културата (НИПК) с цел да се установи към една определена дата състоянието на паметника на културата и средата, в която той исторически е създаден и съществува. При конкретни случаи е възможно намаляване на територията на паметника на културата, за да не се затрудняват други мероприятия на държавата по използване на земята, горите, пасищата и др.;

2. режимът на застрояване, използване и опазване на паметника на културата и средата му, включително охранителната зона, съгласно чл.15, ал.2 от Правилника за устройството и задачите на НИПК (ПУЗНИПК) (обн. ДВ, бр.102 от 1976), се изгражда с оглед да се запази максимално оригиналният му образ и въздействие за патриотичното и комунистическото възпитание на трудещите се. Всички проекти за строителството (хидромелиоративни, електрификационни, иригационни, лесоустройствени, селскостопански и др.) се съгласуват задължително с Министерството на горите и горската промишленост (МГГП), Министерството на земеделието и хранителната промишленост (МЗХП), Комитета по опазване на природната среда (КОПС), Комитета по архитектура и благоустройство (КАБ) и Комитета за култура (КК), респективно НИПК;

3. задължително се държи сметка за подходящото представяне и включване на паметниците на културата в териториалноустройствените планове на страната като част от природната среда съгласно Основните насоки за опазване и възпроизводство на природната среда в НРБ, утвърдени от Държавния съвет, и решенията на Мартенския пленум на ЦК на БКП от 1977 г. за по нататъшно развитие и усъвършенстване на териториалното и селищното устройство на НРБ.

(2) Преди назначаване на комисията съгласно чл.3 НИПК извършва проучване и изготвя конкретни предложения за границите на недвижимия паметник на културата и охранителната му зона, както и указания за неговото използване и опазване.

Чл.3. (1) За определяне точните граници на паметника Комитетът за култура назначава комисия от представители на КК, НИПК, МГГП, МЗХП, КАБ, КОПС, на организацията - земеползвател (АПК, ПАК и др.) и съответния народен съвет, която извършва оглед на мястото и след запознаване с предложението на НИПК съставя протокол, в който:

1. определя границите на паметника на културата, включително охранителната му зона, който нанася на карта с подходящ мащаб, представена от представителя на МГГП;

2. съгласува най-важните положения на указанията за използване и опазване на паметника на културата (паша, коситба на тревата, залесяване и др.) съгласно приложенията на Наредба № 6 на КК по използване и представяне на недвижимите паметници на културата (ДВ, бр.30 от 1979 г.).

(2) Заинтересуваните ведомства са длъжни да осигурят присъствието на техните представители на определеното място и в определеното време съгласно издадената от КК заповед, която им се изпраща най-малко 20 дни преди деня на събиране на комисията.

(3) На основание протокола на комисията НИПК изработва и след съгласуване с МЗХП, МГГП и КОПС в съответствие с режима за използване на територията утвърждава окончателни указания за използване и опазване на паметника на културата и земята около него, задължителни за всички заинтересувани организации, на които

се изпращат за ползване. Те не подлежат на обнародване, а след утвърждаването им се поставят на видно място в паметника и разгласяват сред местните държавни органи, обществените организации и гражданите.

(4) Местните органи за надзор и охрана на паметниците на културата при народните съвети, подпомагани от дружествата на приятелите на паметниците на културата и музеите, са задължени по указания на НИПК да вземат мерки за трайно означаване на границите и самите паметници на културата и да осигуряват популяризирането им сред населението.

Чл.4. Индивидуалните указания не изменят собствеността на имотите в границите на паметника на културата. Те се използват и стопанисват от собствениците им при спазване на изискването за запазване на паметника и средата му. Съгласувано с тях НИПК може да предприеме мерки за възстановяване на средата на паметника на културата.

Чл.5. (1) След определяне на границите паметникът на културата се обнародва в Държавен вестник съгласно Наредба № 5 за издирване изучаване и документиране на недвижимите паметници на културата. При обнародването задължително се посочват накратко границите на паметника на културата и къде се съхраняват оригиналният протокол и картата за границите на паметника на културата.

(2) Оригиналният протокол на комисията, скиците, картата и други материали по определяне границите на паметника на културата след обнародването им се съхраняват в личните досиета на паметниците в Националния документален архив на НИПК, а копие от тях - в местните съвети за култура.

Чл.6. (1) За отсъствие без уважителни причини на заседание на комисията по чл.3 представителите на заинтересуваните ведомства подлежат на наказание съгласно чл.130 КТ. Наказанията се прилагат от ръководителите на съответните ведомства по предложение на КК.

(2) Окръжните съвети за култура съвместно с управление “Териториално устройство, градоустройство и архитектура” при окръжните народни съвети са задължени да нанесат недвижимите паметници на културата и техните граници в териториалноустройствените и градоустройствените планове съгласно чл.103 от Правилника за прилагане на Закона за териториално и селищно устройство (ППЗТСУ) и чл.15 ПУЗНИПК. Те набелязват мероприятия съвместно с НИПК за подходящото им представяне и запазване като елемент от природната среда съгласно чл.8, т.6 ЗТСУ и Основните насоки за опазване и възпроизводство на природната среда на НРБ, утвърдени от Държавния съвет на НРБ.

(3) За нарушаване на задълженията им по предходната алинея виновните лица подлежат на наказание съгласно чл.130 от Кодекса на труда (КТ). Наказанията се налагат от председателя на окръжния народен съвет и председателя на КАБ по предложение на КК.

ДОПЪЛНИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. Когато ведомствата, съгласували тази наредба, не могат да се споразумеят за границите на паметниците на културата по тази наредба, спорът се внася от

председателя на КК за решаване от Бюрото на Министерския съвет.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 2. Единичните паметници на културата извън населените места, които са регистрирани и обнародвани в Държавен вестник по досегашния ред, не подлежат на ново обнародване. По досегашните им регистрационни номера и обнародването в Държавен вестник за тях задължително се определят границите и изработват индивидуални указания за използване и опазване съгласно тази наредба, ако се засягат горите, обработваемата земя или пасищата и други дадености, предмет на дейността на ведомствата, съгласували тази наредба.

§ 3. Тази наредба се издава на основание чл.12 и чл.24 от ЗПКМ (ДВ, бр.29 от 1969 г.) и §2 от допълнителните, заключителните и предходните разпоредби на ПУЗНИПК.

§ 4. Тази наредба е съгласувана с МГТП, МЗХП, КАБ и КОПС.

НАРЕДБА № 26 ЗА РАЗВИТИЕТО, ПОЛЗВАНЕТО И УПРАВЛЕНИЕТО НА АВТОМАТИЗИРАНАТА ИНФОРМАЦИОННА СИСТЕМА “АРХЕОЛОГИЧЕСКА КАРТА НА БЪЛГАРИЯ”

Обн., ДВ, бр.34 от 1996 г.

Глава първа ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл.1. С тази наредба се уреждат развитието и ползването на автоматизираната информационна система “Археологическа карта на България” (АИС “АКБ”).

Чл.2. Автоматизираната информационна система “Археологическа карта на България” е компютърна система, чрез която се събира, обработва и съхранява информацията за археологическите обекти в Република България.

Глава втора РАЗВИТИЕ НА АИС “АКБ”

Чл.3. Базата данни на АИС “АКБ” се попълва от Археологическия институт с музей при Българската академия на науките (АИМ при БАН) и Националния институт за паметниците на културата (НИПК) въз основа на първични документи, изготвени от специалисти от АИМ при БАН, НИПК, исторически и археологически музеи, висши училища, други институти на БАН и физически лица.

Чл.4. Базата данни на АИС “АКБ” се попълва чрез изготвяне на регистрационни карти за всеки археологически обект след проучването му на място. Всяка регистрационна карта се изработва в два екземпляра, носи подписа на автора си и индивидуален регистрационен номер за АИС “АКБ”.

Чл.5. (1) Регистрационните карти се приемат и утвърждават от комисия, назначена

от управителния съвет на АИС “АКБ”.

(2) В едномесечен срок след утвърждаването по един екземпляр на регистрационните карти се предава в архива на АИМ при БАН и Националния документален архив на паметниците на културата при НИПК.

(3) Археологическият институт с музей при БАН и НИПК съхраняват регистрационните карти в своите архиви в съответствие с изискванията на чл.7.

Чл.6. Информацията за археологическите обекти, пренесена на магнитен носител, се съхранява в Министерството на културата, НИПК и АИМ при БАН.

Чл.7. Данните в АИС “АКБ” са служебна тайна. Първичните им носители - регистрационни карти и дискети, се завеждат на отчет и се съхраняват от лицата по чл.15 при условия, които обезпечават опазването на служебната тайна и правомерния достъп до тях.

Чл.8. Всяка утвърдена регистрационна карта на археологически обект за АИС “АКБ” се счита за авторска публикация и е защитена от Закона за авторското право и сродните му права.

Глава трета

ПОЛЗВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯТА

Чл.9. Информацията от базата данни АИС “АКБ” може да се ползва само за дейности, свързани с проучването и опазването на археологическото наследство.

Чл.10. (1) Справки от АИС “АКБ” се получават въз основа на писмена заявка до някое от лицата по чл.15.

(2) Заявителят удостоверява правото си да извършва дейностите по чл.9 чрез официален документ (открит лист за археологическо проучване, договор за извършване на консервационно-реставрационни работи по паметниците на културата, виза за проектиране, разрешение за строителство или за извършване на други дейности в определена територия) и попълва декларация по образец, утвърден от министъра на културата.

Чл.11. Нивата на разрешен достъп до информацията в АИС “АКБ” се определят от министъра на културата.

Чл.12. (1) Право на безплатно ползване на информацията от АИС “АКБ” имат Министерството на културата, НИПК и АИМ при БАН.

(2) Министерството на културата изготвя справки, свързани с проучването или опазването на археологически обекти и съобразени с разрешеното ниво на достъп, по искане на министерства, комитети, учреждения и други ведомства с ранг на министерства.

Чл.13. (1) Право на ползване на част от информацията от базата данни на АИС “АКБ” срещу заплащане на такси имат всички останали юридически и физически лица при условията на чл.9 и 10.

(2) Справките по ал.1 се изготвят от АИМ при БАН и НИПК в съответствие с позволениято ниво на достъп. Таксите се определят с тарифа, одобрена от министъра на културата.

Глава четвърта УПРАВЛЕНИЕ

Чл.14. Методическото и научното ръководство на дейностите по развитието на АИС "АКБ" се осъществяват от АИМ при БАН в съответствие с чл.15 от Закона за паметниците на културата и музеите.

Чл.15. В Министерството на културата контролът по администрирането на базата данни АИС "АКБ" се осъществява от експерт-археолог в отдел "НПК", а в АИМ при БАН и НИПК - от специалист, определен от директора на съответния институт.

Чл.16. (1) Оперативното ръководство и координация на дейностите по развитието, ползването и финансирането на АИС "АКБ" се осъществява от управителен съвет, членовете на който ежегодно се определят със заповед на министъра на културата.

(2) Управителният съвет се състои от 5 членове - представителите на Министерството на културата, НИПК и АИМ при БАН, посочени в чл.15, и двама представители на музеите от страната.

(3) Управителният съвет приема правилник за своята дейност и избира за председател един от своите членове.

Глава пета ФИНАНСИРАНЕ

Чл.17. (1) Събирането на таксите за справки от АИС "АКБ" по смисъла на чл.13, ал.2 се извършва от АИМ при БАН и НИПК. Получените средства се превеждат в едномесечен срок в отделна партида на извънбюджетна сметка на Министерството на културата.

(2) В партидата по ал.1 се набират и средствата от дарения, спонсорство и др.

(3) Набраните средства могат да се използват само за дейности, свързани с развитието на системата.

Чл.18. (1) Текущото поддържане на АИС "АКБ" се осъществява със средства от бюджета на Министерството на културата.

(2) За оригинални проекти, свързани с усъвършенстването на системата, управителният съвет кандидатства пред творческия фонд на Министерството на културата за допълнителни целеви субсидии.

ДОПЪЛНИТЕЛНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. Съсобственици на информацията в база данни на АИС "АКБ" са Министерството на културата и Археологическият институт при БАН.

§ 2. Тази наредба се издава на основание чл.14, ал.2 от Правилника за устройството и дейността на Министерството на културата във връзка с чл.5 и 15 от Закона за

паметниците на културата и музеите (обн., ДВ, бр.29 от 1969 г.) и чл.3, т.7 от приложение № 2 към чл.1, ал.2 от ПМС № 139 от 1993 г. за определяне основните функции и задачи на Министерството на науката и образованието и за определяне основните функции на Министерството на културата и принципите на националната културна политика (ДВ, бр.66 от 1993 г.).

§ 3. Наредбата влиза в сила от датата на обнародването и.

НАРЕДБА № 6 ЗА ИЗПОЛЗВАНЕ И ПРЕДСТАВЯНЕ НА НЕДВИЖИМИТЕ ПАМЕТНИЦИ НА КУЛТУРАТА

Обн., ДВ, бр.30 от 1979 г.

Глава първа ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл.1. (1) Тази наредба урежда правилното използване, стопанисване и представяне на посетителите на недвижимите паметници на културата съобразно тяхната научна, историческа и художествена стойност. Това съдейства за запазването им за бъдещите поколения.

(2) Използването, стопанисването и представянето на паметниците на културата съгласно индивидуалните указания е задължение на собствениците и ползвателите им, на Националния институт за паметниците на културата (НИПК) и на дирекциите “Културно-историческо наследство” (КИН) към окръжните народни съвети (ОНС).

Чл.2. (1) Собствениците на недвижими имоти - паметници на културата, са задължени при писмено нареждане от компетентните органи да допускат извършването на археологически разкопки и археологически сондажи. За претърпените щети те имат право на обезщетение съгласно чл.17 от Закона за паметниците на културата и музеите (ЗПКМ) (ДВ, бр.29 от 1969 г.).

(2) Собствениците на сгради и съоръжения, които не са паметници на културата, но са част от тяхната среда, не могат да изменят външния им вид без съгласуване с НИПК.

(3) Собствениците на съседните на паметниците на културата имоти са длъжни да допускат да се извършват в тях разкопки и други действия (преминаване, извършване дренажи, сондажи и др.). Те имат право на обезщетение съгласно ал.1.

Глава втора ИЗПОЛЗВАНЕ И СТОПАНИСВАНЕ НА НЕДВИЖИМИТЕ ИМОТИ - ПАМЕТНИЦИ НА КУЛТУРАТА

Чл.3. При използването и стопанисването на недвижимите имоти - паметници на културата, собствениците и ползвателите са задължени да спазват индивидуалните указания за използването и опазването на паметниците на културата. Те са длъжни да съобщават на органите за надзор и охрана на паметниците на културата за необходимостта от извършване на консервационни работи.

Чл.4. (1) Собствениците на недвижими паметници на културата са длъжни да

извършват своевременно текущ ремонт за поддържане на паметниците в добро състояние (подмяна на керемиди и плочи на покрива, олуци и водосточни тръби, смяна на електрически, водопроводни и канализационни инсталации, остъкляване и други).

(2) Народните съвети извършват необходимите разходи за сметка на собствениците на паметници на културата в случаите на чл.20, ал.3 ЗПКМ по цени за ремонтните работи. Сумите се събират по реда за събиране на държавните вземания съгласно чл.186 и чл.187 на Закона за териториално и селищно устройство (ЗТСУ).

(3) В резерватите и населените места с повече паметници на културата окръжните народни съвети са длъжни да създадат постоянни групи за поддържане на паметниците на културата, които се ръководят методически от НИПК.

Чл.5. (1) Собствениците и ползвателите на недвижими паметници на културата могат да извършват реставрационни работи само с разрешение на НИПК и под негово методическо ръководство.

(2) Собствениците и ползвателите са длъжни да контролират условията за съхраняване на паметниците, като осигуряват пожарната безопасност на паметника и поддържат установения от НИПК температурно-влажностен режим, когато това е необходимо.

Чл.6. Когато се предприема пресъздаване на недвижими паметници на културата с държавни средства в място, собственост на граждани, предварително се извършва отчуждаване на местото, а когато се пресъздават етажи от сгради - паметници на културата, предварително се отчуждава правото на строеж за съответната част от сградата.

Чл.7. (1) При прехвърляне, замяна и дарение на недвижими имоти - паметници на културата, между граждани, на съда се представят документи за съгласие на НИПК или ОНС и за вписана ипотека върху паметника на културата.

(2) Отказът на НИПК и ОНС за прехвърляне, замяна и дарение може да се обжалва пред Комитета за култура (КК).

Глава трета

НАСТАНЯВАНЕ И ИЗВАЖДАНЕ НА НАЕМАТЕЛИ ОТ ПОМЕЩЕНИЯ В СГРАДИ - ПАМЕТНИЦИ НА КУЛТУРАТА

Чл.8. (1) Помещения и сгради - паметници на културата, които са държавна, обществена и кооперативна собственост, се отдават под наем по предложение на окръжния съвет за култура (ОСК) с разрешение на НИПК, а в сгради - собственост на граждани - със съгласие на ОСК. Отказите могат да се обжалват пред КК.

(2) Договорите за наем следва да се сключват съгласно Закона за задълженията и договорите (ЗЗД). Наемната цена се определя от народните съвети съобразно Тарифата за наеми на жилищни помещения и на помещения и места, предназначени за стопански и административни нужди, одобрена от МС (ДВ, бр.49 от 1970 г.).

Чл.9. Наемателите, които системно нарушават правилата за опазване, стопанисване и показване на недвижимите паметници на културата и ги рушат или поведението на които нарушава правилата на социалистическото обществено, се изваждат от

собствениците им по реда на Закона за наемните отношения (ЗНО).

Чл.10. Когато престои да се извършат консервационни работи, ОСК са задължени да осигуряват за своя сметка временни жилища на собствениците и наемателите - граждани.

Чл.11. (1) Заварените наематели в помещения на сгради - недвижими паметници на културата, запазват правата си съгласно ЗНО.

(2) Когато по преценка на НИПК и ОСК наемателите трябва да освободят наемните помещения за по-целесъобразно използване и опазване на паметника на културата или при отчуждаване, те се настаняват от народните съвети по реда на ЗНО в равностойни помещения.

Глава четвърта

ПРЕДСТАВЯНЕ И ПОПУЛЯРИЗИРАНЕ НА НЕДВИЖИМИТЕ ПАМЕТНИЦИ НА КУЛТУРАТА

Чл.12. (1) Притежателите или ползвателите на имоти - паметници на културата са задължени да осигуряват достъп за показването им съгласно указанията на ОСК, както и достъп на специалистите за тяхното изучаване и популяризиране.

(2) Органите за надзор и охрана при народните съвети организират посещенията на паметниците на културата така, че да не се причиняват на собствениците и ползвателите неудобства, по-големи от необходимите за целта.

Чл.13. (1) Средствата за масова информация следва системно и целенасочено да популяризират недвижимите паметници на културата и реда и условията за тяхното разглеждане, както и грижите на държавата и народните съвети за опазването им.

(2) Снимането на художествените паметници на културата и интериора на паметници от национално значение по определен списък се извършва с разрешение на НИПК.

Чл.14. (1) НИПК и ОНС осигуряват научното показване на паметниците на културата и условия на посетителите за тяхното по-пълно изучаване.

(2) ОСК със съдействие на НИПК осигуряват трайно означаване на недвижимите паметници на културата с текстове, разкриващи тяхното културно, историческо и художествено значение.

Глава пета

ОХРАНА НА НЕДВИЖИМИТЕ ПАМЕТНИЦИ НА КУЛТУРАТА

Чл.15. (1) Държавният надзор за охрана на недвижимите паметници на културата се осъществява от НИПК и дирекциите на КИН към ОСК.

(2) Органите за надзор и охрана имат за задача:

1. да контролират правилното използване, стопанисване и показване на паметниците на културата, както и спазването на нормативните актове по опазване на паметниците на културата;

2. да проверяват чрез местните органи за надзор състоянието на недвижимите

паметници на културата и тяхната територия най-малко веднъж на две години, а за паметниците извън границите на населените места - всяка година. Препис от протоколите за извършените проверки се изпращат в НИПК.

(3) При нарушения органите на държавния надзор съставят актове на виновните лица, въз основа на които председателите на КК и ОНС издават наказателни постановления съгласно чл.37 ЗПКМ. С наказателните постановления се изземват материали и инструменти, свързани с нарушението, и укрити и намерени паметници на културата и се възстановяват повреди на паметници до 100 лв. съгласно чл.36 ЗПКМ и чл.45 от Закона за административните нарушения и наказания (ЗАНН).

(4) При престъпления актовете се изпращат на прокуратурата за търсене на съдебна отговорност от виновните лица.

Чл.16. (1) За правилното използване и представяне на посетителите на някои паметници на културата се изработват от местните органи за държавен надзор индивидуални указания съгласно приложение № 1.

(2) Органите на местния надзор сключват със собствениците или ползвателите на недвижимите имоти - паметници на културата, договори за стопанисване и опазване съгласно приложение № 2. Указанията за паметници на културата от световно и национално значение се съгласуват с НИПК.

(3) Органите на държавния надзор следва да търсят съдействието на обществените защитници, дружествата на приятелите на паметниците на културата и музеите, организациите на ОФ, ДКМС и Българските професионални съюзи за правилното използване, стопанисване и показване на недвижимите паметници на културата.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. Тази наредба се издава на основание чл.24, чл.25 и чл.32, ал.2 ЗПКМ.

§ 2. Неразделна част от наредбата са приложения № 1 и № 2.

§ 3. отменя се Наредбата за отдаване под наем на помещения в сгради - недвижими паметници на културата (ДВ, бр.36 от 1963 г.).

ПРИЛОЖЕНИЕ № 1, към чл.16, ал.1

УКАЗАНИЯ ЗА ИЗПОЛЗВАНЕ И ОПАЗВАНЕ НА

.....

(посочва се наименованието на недвижимите паметници на културата и къде се намират - град/село, окръг)

I. ОБЩИ СВЕДЕНИЯ ЗА ПАМЕТНИКА

Чл.1. (наименование на паметника, находящ се в местонахождение град/село , ул.№ кв.), представляващ (парцел, пл. кв.), е вписан в централния регистър на недвижимите паметници на културата (историческите места) под № като собственост на (посочват се трите имена на собственика, на предприятието, учредението и др., и точният им адрес).

Чл.2. (наименование на паметника) е построен през (епоха, век , година) от (майстор, школа и други кратки данни).

Чл.3. Съгласно Наредба № 6 за използване и представяне на недвижимите паметници на културата (ДВ, бр.30 от 1979 г.) и указанията на Националния институт за паметниците на културата (НИПК) (наименование на паметника) се използва (за каква цел се изисква) и е открит за единични и колективни посещения в дните от до часа.

Чл.4. (наименование на паметника) се стопанисва от (посочват се името на наемателя, ползвателя - гражданин или предприятие, организация и др.).

Чл.5. Отговорник (пазач) на паметника е (трите имена), назначен със заповед на (наименование на длъжностното лице).

Чл.6. Обществен защитник на дружеството на приятелите на паметниците на културата е (име и адрес).

II. ЗАДЪЛЖЕНИЯ НА ОТГОВОРНИКА (ПАЗАЧА) И ОБЩЕСТВЕНИЯ ЗАЩИТНИК

Чл.7. Да следят за спазване от обитателите и посетителите на паметника изискванията на тези указания с оглед използването и опазването му като:

1. вземат мерки за поддържане на ред и чистота в сградата и двора на паметника на културата;

2. осведомяват в края на всеки три месеца инспектора в дирекция “Културно-историческо наследство” към ОСК за състоянието на паметника, как се използва и опазва от собствениците и ползвателите и какви мерки се вземат за подобряване на тези грижи;

3. разпределят при нужда посетителите на групи и ги придружават при разглеждане на паметника;

4. грижат се за изправността на всички надписи и указания за произхода и значението на паметника.

Чл.8. Общественият защитник докладва за състоянието на паметника в местното дружество на приятелите на паметниците на културата и музеите и настоява за организиране на опазването му от местната общественост чрез разпространение на сведения за паметника, разкриване и наказване на нарушителите и др.

III. ЗАДЪЛЖЕНИЯ НА СОБСТВЕНИЦИТЕ И ПОЛЗВАТЕЛИТЕ

Чл.9. За да се опази конструктивната изправност на сградата - паметник на културата, на нейното архитектурно-художествено оформление и обстановката на принадлежащия и терен, собствениците и ползвателите са задължени:

1. да не поставят в помещенията тежки товари, които могат да повредят конструктивната издръжливост на паметника;

2. да не се поставят в приземието на сградата, на тавана и в съседство с тях хигроскопични, ферментиращи и запалителни материали;

3. да не предизвикват сътресения в сградата и в близост с нея, поради което: забраняват се в сградата и в близост с нея да се цепят дърва, да се поставят и действат механични двигатели и да се гарират моторни превозни средства, които предизвикват трептения;

4. да поддържат в изправност и ремонтират своевременно съществуващите електрически, водопроводни, канализационни и отоплителни инсталации и съоръжения или да ги подменят с нови след писмено съгласуване с НИПК съгласно чл.20 ЗПКМ;

5. да не променят разпределението, конструкцията, фасадата и вътрешността на паметника на културата с принадлежащите им художествени елементи (декоративна украса, резбовани тавани, долапи, иконостаси, камини, зидани печки и др.) без писмено съгласуване с НИПК, да извършват само текущи ремонти по поддържане на паметника на културата, които са в тежест на собствениците съгласно чл.20 ЗПКМ;

6. през студените месеци редовно да поддържат температура и влажност на въздуха в помещенията със стенна украса съобразно указанията на НИПК, а при влажни и студени дни да не допускат колективни посещения в помещенията с ценни стенописи;

7. да се пазят и поддържат трайните дървесни, тревни или цветни насаждения, които са характерни и представляват част от средата на паметника;

8. да не изграждат постоянни и временни постройки и да не разрушават съществуващите, които са включени във вътрешния ансамбъл и средата на паметника, както и да не извършват правни сделки за разкъсване единството на паметника без съгласуване с НИПК съгласно ЗПКМ;

9. да не се използва принадлежащият на паметника терен за добиване на пясък, камък, глина и други строителни материали;

10. да се спазват безусловно всички правила на противопожарната охрана;

11. да се уведомяват незабавно органите за надзор и охрана за причините, които влошават състоянието на паметника и пречат за поддържането му в добро състояние.

Чл.10. Собствениците и ползвателите на паметника на културата са задължени да поддържат изрядна чистота и ред в помещенията, като почистват редовно дървените елементи в сградата: долапи, полици, иконостаси, врати и др., без да се вдига прах, да почистват веднъж в месеца дъсчените подове на помещенията със средствата, предписани за тази цел; да събират всекидневно отпадъците и сметта, които да поставят в затворени кофи, кошчета и на закрити места, отдалечени от сградата и главния вход към нея, да не разливат вода и други течности по подовите на помещенията, да не копят кладенци, септични ями и др. в близост на сградата, да поддържат вътрешната уредба на помещенията, предмет на колективни и индивидуални посещения, с културно-възпитателна цел съгласно указанията на специалистите.

IV. ЗАДЪЛЖЕНИЯ НА ПОСЕТИТЕЛИТЕ

Чл.11. Посетителите, които идват да разглеждат и опознават паметника на културата, са задължени да съблюдават безусловно всички противопожарни мерки, посочени в тези правила, да пазят целостта на паметника и чистотата и реда в сградата и терена като:

1. не пипат, драскат и повреждат по какъвто и да е начин архитектурно-художествените детайли във вътрешността и външността на паметника;
2. не хвърлят книжки, отпадъци от храна и не замърсяват по друг начин сградите и двора на паметника;
3. не пушат при разглеждане на паметника и спазват най-строгото режима и обявеното разписание за посещенията.

Чл.12. (1) Никой не може да влиза и извършва проучвания на паметника освен специалистите на НИПК, като съответно се легитимират.

(2) Забранява се използването на паметниците на културата за извършване на снимки, снимане на филми и други цели, които създават опасност от разрушаване детайли на паметника. Това се допуска с разрешение на КК, НИПК и ОСК, които определят мерките и изискванията за опазване на паметника на културата.

V. ПРОТИВОПОЖАРНИ МЕРКИ

Чл.13. Местните органи за надзор и охрана на паметниците на културата по указания на ОСК и съгласувано с органите на щатната противопожарна охрана са длъжни да изработят и поставят на подходящо място в сградите - паметници на културата, противопожарна наредба и най-необходимите противопожарни съоръжения. В наредбата се залагат следните мероприятия:

1. да се поддържат в изправност всички нагревателни, отоплителни и осветителни системи и съоръжения, като камини, печки, мангали, кандила, газови лампи и др. Те да се използват само под непосредственото наблюдение и да се поставят най-малко на един метър от запалителните материали. Когато обитателите са извън сградата или нощуват, огънят във всички огнеизточници да се загасява, а електромережата да се изключва чрез централен прекъсвач;

2. да се поставя огнеупорна подложка под всяка метална печка, включително и електрическите, под всеки мангал, котлон, свещник и др. Не се разрешава да се поставят огнеизточници, като мангали, метални печки и др., на стълбищата и площадките или на други проходими места, свързващи етажите на сградата;

3. забранява се да се поставят запалителни материали и предмети под, над и около огнеизточниците, както и да се използват или складираят леснозапалими и избухливи материали, като бензин, спирт, петрол, нафталини и др. за запалване на печки, огнища и др.

4. нови комини и отвори за печки при паянтови сгради да се правят само с разрешение на НИПК съгласувано с органите на противопожарната охрана;

5. контролните отвори на комините да имат двойни вътрешни капаци (вратички), които да бъдат винаги плътно затворени и изправни.

6. комините и тръбите на печките да се почистват при нужда, но не по-малко от

един път на три месеца;

7. не е разрешено да се пали и пренася открит огън в помещенията на паметника и около него. Угарките от цигари и възпламенени клечки да се поставят в затворени пепелници, поставени на специални места;

8. осветителните тела със стъклени резервоари да се наливат с гориво на дневна светлина до 4/5 от тяхната вместимост. Петролните лампи, фенери и др. да се поставят на устойчиви площадки, отдалечени от запалителни предмети, като завеси, картони, дъсчени обшивки и др.;

9. електрическата инсталация да се проверява всяко тримесечие от правоспособен електротехник, като своевременно се отстраняват повредите. Забранява се прикачането на допълнителни отклонения и консуматори към електрическата инсталация без разрешение на компетентните органи и органите за надзор и охрана на паметниците на културата. Когато електрическата инсталация не се ползва, да се изключват главният прекъсвач, а където няма да се постави;

10. уредите на противопожарната защита да се поставят по вид и брой на място, определено от противопожарните органи, да се поддържат в изправност и използват само при пожар;

11. който пръв забележи пожар или признаци на пожар, уведомява местната противопожарна охрана и незабавно започва да гаси с подръчните противопожарни уреди.

VI. НАКАЗАНИЯ

Чл.14. (1) За нарушение на тези указания на виновните лица се налагат наказания съгласно чл.34 и чл.35 ЗПКМ. В индивидуалните указания се посочват конкретните нарушения и предвидените за тях наказания.

(2) При системни нарушения от собствениците и ползвателите по предложение на НИПК и ОСК може да се иска разваляне на наемния договор за нарушаване правилата на социалистическото общежитие или за повреждане на паметника на културата, както и да се иска отчуждаване на имота за държавна и обществена нужда.

(3) При повреждане и унищожаване на паметника на културата виновните лица се предават на съд по чл.278 от Наказателния кодекс.

(4) Наказателните постановления се издават по реда на чл.36 и чл.37 ЗПКМ. С тях се постановява и изземването на намерените или укрити материали и инструменти, свързани с нарушението, а повредите се възстановяват за сметка на нарушителя.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. Тези указания се издават на основание чл.16 от Наредба № 6 за използване и представяне на недвижимите паметници на културата и приложение № 1 към нея (ДВ, бр.30 от 1979 г.)

§ 2. Указанията влизат в сила след одобряването им от председателя на окръжния съвет за култура - град, Одобрил, гр.
19 г.

Забележка. На основание на тези указания се изработват конкретни индивидуални за използване на по-ценните недвижими паметници на културата и исторически места

на територията на всеки окръг. В тях се вписват такива права и задължения, които съдействат за правилно използване на конкретния паметник на културата.

ПРИЛОЖЕНИЕ № 2 към чл.16,ал.2

ДОГОВОР ЗА СТОПАНИСВАНЕ И ОПАЗВАНЕ НА

..... (посочват се наименованието на недвижимия паметник на културата или историческото място, където се намира - град/село, окръг и др.)

Днес 19 г. между дирекция “Културно-историческо наследство” към ОСК (съвета за култура при народен съвет) в лицето на (собствено и фамилно име и длъжност), действащ като орган за надзор и охрана на основание Наредба № 6 за използване и представяне на недвижимите паметници на културата, именуван по-долу “държавен надзор”, от една страна, и (предприятие, учреждение, организация, ТКЗС, ДЗС, граждани) в лицето на (собствено и фамилно име и длъжност), действащ като законен представител на основание (пълномощно, заповед или друг документ), именуван по-долу “ползвател”, от друга страна, се сключи този договор за следното:

А. ОБЩИ УСЛОВИЯ

1. Държавният надзор предава, ако ползвателят приема, обекта - паметник на културата (наименование и точно местонахождение) за да го използва за (точно за каква цел) съгласно Наредба № 6 за използване и представяне на недвижимите паметници на културата (ДВ, бр.30 от 1979 г.) и указанията на НИПК.

2. Неразделна част от договора са документите съставени при сключването му и подписани от двете страни, а именно:

- а) констативен акт за техническото състояние на паметника, на архитектурно-художествената му украса и принадлежащия му терен;
- б) инвентарен опис на предметите, свързани с паметника и които имат важно историческо, музейно, художествено и друго значение;
- в) указания за използване и опазване на паметника на културата (ако има такива).

3. Договорът важи до (докато трае договорът за наем или отстъпеното право на ползване).

Б. ЗАДЪЛЖЕНИЯ НА ДЪРЖАВНИЯ НАДЗОР

4. Държавният надзор се задължава:

- а) да провежда редовно периодични прегледи за състоянието на паметника и да

дава указания за извършване на текущи ремонти за поддържането му в добро състояние съгласно чл.20 ЗПКМ, които са в тежест на собствениците и ползвателите;

б) да преценява възможностите за включване, проектиране и изпълнение на необходимите консервационни и реставрационни работи;

в) да следи за точното изпълнение на указанията за използване и опазване на паметника (ако има), като извършва периодични проверки и оказва необходимата помощ на собственика и ползвателя.

В. ЗАДЪЛЖЕНИЯ НА ПОЛЗВАТЕЛЯ И СОБСТВЕНИКА

5. Ползвателят (собственикът) носи пълна отговорност за поддържането на паметника в добро състояние и опазването му през времетраенето на договора съгласно ЗПКМ и другите нормативни актове по опазване на културното наследство. Той се задължава:

а) да използва паметника съобразно целта, посочена в т.1 на договора;

б) да изпълнява всички задължения, посочени в указанията за използване и опазване на паметниците на културата;

в) да извършва своевременно за своя сметка текущите работи по поддържане на паметника, като спазва указанията на държавния надзор;

г) да съобщава незабавно на държавния надзор за всички повреди и обстоятелства, които могат да нанесат щети на паметника, и да вземе мерки за своевременното им отстраняване;

д) да застрахова против пожар паметника;

е) да съблюдава всички наредби на органите по опазване на паметниците на културата;

ж) при изтичане срока на този договор да предаде паметника на държавния надзор в пълна изправност.

6. Собственикът на паметника на културата се задължава да съдейства и улеснява ползването и опазването му съгласно този договор и указанията в него.

Г. НАКАЗАНИЯ

7. Когато органите на държавния надзор установят, че собственикът или ползвателят е извършил своеволно ремонт и изменение на паметника, те съставят акт за нарушение съгласно чл.34 и чл.35 ЗПКМ. На основание на акта председателят на ОНС или упълномощено от него лице издава наказателни постановления съгласно чл.36 и чл.37 ЗПКМ за налагане на глоба и възстановяване на повредения паметник.

8. Когато паметникът на културата не се използва съгласно този договор, органите на държавния надзор могат да направят постъпки за правилното му използване или да развалят договора, а на виновните лица се налага наказание.

9. За нарушаване на задълженията си по този договор и указанията за използване и опазване на паметника ползвателят се наказва съгласно ЗПКМ.

Когато нарушенията на ползвателя са причинили непоправими щети на паметника, той се привлича към наказателна отговорност съгласно чл.278 от Наказателния кодекс.

10. За нарушаване на задълженията си по този договор собственикът и длъжностните лица от държавния надзор отговарят съгласно Наредба № 6 за използване и представяне на недвижимите паметници на културата (ДВ, бр.30 от 1979 г.).

Д. ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

11. Ако ползвателят желае да прекрати договора поради напускане на обекта, той е длъжен да уведоми писмено за това държавния надзор три месеца преди срока за напускане.

12. Адрес на страните:

Държавен надзор: гр., ул.
..... №

Гражданин (организация) : гр., ул.
..... №

При промяна на адреса страните се уведомяват взаимно в десетдневен срок.

13. Този договор се съставя на основание чл.16 от Наредба № 6 за използване и представяне на недвижимите паметници на културата в 4 екземпляра, от които по един за страните по договора, един за дирекция “Културно-историческо наследство” към ОСК гр. и един за собственика на паметника (ако подпише договора).

Договарящи :

Държавен надзор:

Ползвател:

Собственик:

НАРЕДБА № 11 ЗА РЕДА ЗА ПРИЕМАНЕ НА ИЗВЪРШЕНИ КОНСЕРВАЦИОННИ И РЕСТАВРАЦИОННИ РАБОТИ ПО НЕДВИЖИМИ ПАМЕТНИЦИ НА КУЛТУРАТА
Обн., ДВ, бр.25 от 1983 г.

Раздел I

ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл.1. Предмет на тази наредба са въпросите, свързани с приемане на извършените консервационни и реставрационни работи по недвижимите паметници на културата, изпълнявани от Националния институт за паметниците на културата (НИПК) съгласно чл.29 от Правилника за устройството и задачите на Националния институт за паметниците на културата (ПУЗНИПК) (обн. ДВ, бр.102 от 1976 г.).

Чл.2. Комитетът за култура упражнява контрол на извършените консервационни и реставрационни работи по недвижими паметници на културата чрез ДО “Пластични

изкуства, културно наследство и библиотечно дело”.

Чл.3. Назначаването, както и правата и задълженията на приемателните комисии се определят на основание чл.30 от ПУЗНИПК и чл.66 - 69 от Правилника за капиталното строителство (обн. ДВ, бр.55 от 1980 г.).

Раздел II

ПРИЕМАТЕЛНИ КОМИСИИ

Чл.4. (1) Комисиите за приемане на извършените консервационно-реставрационни работи на архитектурни, художествени, исторически и археологически недвижими паметници на културата се назначават със заповед на ресорния зам.-председател на Комитета за култура или генералния директор на ДО “Пластични изкуства, културно наследство и библиотечно дело”.

(2) Със заповед на председателя на съответния окръжен народен съвет се назначава приемателна комисия:

1. когато извършените реставрационни работи на обекта възлизат на стойност 10 000 лв.;

2. за приемане на оградни зидове, подпорни стени, осветление и др. инженерни съоръжения независимо от стойността им.

(3) Заповед за назначаване на приемателната комисия се издава не по-късно от 30 дни след съставяне на акт обр.15.

Чл.5. (1) Приемателната комисия се председателства от специалист при ДО “Пластични изкуства, културно наследство и библиотечно дело”.

(2) В състава на приемателната комисия участват:

1. проектантите - автори на проекта;

2. археолог - проучвателят на археологическия обект;

3. художник - реставраторът-изпълнител;

4. техническият ръководител на обекта;

5. ръководителят на ателие “Стенописи” при НИПК;

6. компетентни специалисти от съответната област - при необходимост за паметници на културата от национално значение;

7. представител на дирекция “Изпълнение” при НИПК;

8. представител на ръководството на съответния филиал на НИПК;

9. представител на инвеститора;

10. представител на съответния народен съвет;

11. представител на противопожарната охрана и други специалисти съобразно характера на обекта.

(3) Присъствието на членовете на комисията е задължително. Замяна става само в крайни случаи. За настъпилите промени се уведомява председателят на комисията преди нейното свикване. За неявилите се председателят на комисията прави доклад. На виновните се налагат санкции от прекия им ръководител.

(4) Комисията взема решение при кворум 3/4 и с обикновено болшинство.

Чл.6. Задължения на приемателната комисия:

1. проверява дали са одобрени или съгласувани с НИПК проектно-сметните

документации и евентуалните допълнителни изменения към тях;

2. проверява извършени ли са всички видове работи на обекта съобразно проектите и технико-финансовите сметки, техническите изисквания и условията на сключения договор;

3. установява качеството на извършените видове работи;

4. изисква спазването на държавните нормативи за противопожарна, санитарна и техническа безопасност, за опазване на природната среда и др.

Чл.7. (1) Изпълнителят е длъжен:

1. да извърши висококачествено и в определения от договора срок всички видове работи на обекта, посочени в проектно-сметните документации;

2. да извършва консервационно-реставрационни работи само по проектно-сметните документации за обекта и евентуални изменения на проектите, одобрени или съгласувани с НИПК;

3. да представи на направление "Нормативни документи, координация и контрол" при ДО "Пластични изкуства, културно наследство и библиотечно дело" проектозаповед за назначаване на приемателна комисия заедно с акт обр.15 най-късно 25 дни след подписването на акта;

4. да изпрати заповедта за приемане на обекта на всички членове на комисията и да осигури присъствието на специалистите от НИПК;

5. да изпрати в 10 - дневен срок два екземпляра от одобрения протокол (акт обр.16) на инвеститора;

6. да изпълни всички решения на приемателната комисия в срока, посочен в акт обр.16.

(2) При неспазване на разпоредбите на ал.1 на виновните лица се налага наказание съгласно чл.86, ал.1 от Правилника за капиталното строителство.

Чл.8. Инвеститорът е длъжен:

1. да контролира изпълнението на проекта и качеството на консервационно-реставрационните работи във хода на тяхното изпълнение;

2. да доведе до знанието на членовете на приемателната комисия, работещи извън системата на НИПК, заповедта за назначаване на комисия;

3. да осигури достъп в обекта на членовете на приемателната комисия;

4. да осигури превоз на приемателната комисия до обекта и обратно, когато обектът е отдалечен от обществени превозни средства;

5. да осигури необходимите условия за работа на комисията;

6. да осигури настаняването на членовете на комисията;

7. да изпрати на собствениците на сградата - паметник на културата един екземпляр от одобрения протокол на приемателната комисия (акт обр.16) в 7 - дневен срок от получаването му.

Раздел III

ПРИЕМАНЕ НА ИЗВЪРШЕНИТЕ КОНСЕРВАЦИОННИ И РЕСТАВРАЦИОННИ РАБОТИ

Чл.9. (1) В деня на приемане на извършените консервационно-реставрационни работи на обекта изпълнителят задължително представя на приемателната комисия:

1. договора за обекта между НИПК и съответния окръжен народен съвет с означени: значението на паметника, изпълнителите и подизпълнителите за различните видове работи;

2. проектно-сметната документация, съгласувана с НИПК, управление “Противопожарна охрана” при МВР, ХЕИ, “Енергоснабдяване” и “Водоснабдяване”, или технико-финансовата сметка за обекта;

3. протокола за оценка на обекта преди започване на реставрацията;

4. заповедната книга на обекта;

5. актовете за всички скрити видове работи;

6. документа за съгласуваност от НИПК при евентуални изменения или отклонения от одобрения проект;

7. документа за фактически изразходваните средства на обекта;

8. финансовата сметка за видовете работи, които се заплащат от собственика.

(2) при неспазване на изискванията на ал.1 виновните лица се наказват съгласно чл.86, ал.1 от Правилника за капиталното строителство.

Чл.10. (1) Членовете на приемателната комисия са длъжни да извършват щателен оглед на представените от инвеститора документи на извършените консервационни и реставрационни работи по сградата - паметник на културата, да проверяват дали са приложени установените методи за тониране и импрегнация с огнезащитни състави на всички горими конструкции и да съставят в 7 - дневен срок протокол (акт обр.16). В него трябва да отразят всички установени неизпълнени, недовършени или лошокачествено изпълнени видове работи, като вземат решения и определят срок за тяхното изпълнение, довършване или отстраняване.

(2) Комисията може да приеме обекта или да откаже приемането му.

(3) Членовете на приемателната комисия носят дисциплинарна, имуществена и наказателна отговорност съгласно действащите разпоредби, ако поради неизпълнение или лошо изпълнение на своите задължения са допуснали протоколът да се състави, без да са установени и отбелязани в него съществуващи недостатъци или без да са предложени мерки за тяхното отстраняване, ако са установени такива.

Чл.11. (1) В зависимост от категорията на сградата - паметник на културата, НИПК или друга строителна организация извършва, а приемателната комисия приема следните видове консервационно-реставрационни работи:

1. на паметници на културата от “национално значение” - всички видове консервационни и реставрационни работи;

2. на паметници на културата от “местно значение” - само посочените в проектно сметната документация архитектурно-строителни работи;

3. за паметници на културата за “сведение” и в “ансамбъл” - само извършени консервационни и реставрационни работи по конструкцията и фасадите.

(2) Паметниците на културата от “местно значение”, за “сведение” и в “ансамбъл” след приемането им от комисията се предават на инвеститора за съхраняване до тяхното пълно завършване. Инвеститорът разрешава въвеждането им в експлоатация само след тяхното окончателно завършване и приемане от комисия, назначена от председателя на съответния окръжен народен съвет съгласно чл.65, ал.4 от Правилника за капиталното строителство.

Чл.12. Обект - паметник на културата, не се приема при следните случаи:

1. когато проектно-сметната документация не е одобрена или съгласувана с НИПК;
2. когато комисията установи, че има значителни незавършени или лошокачествено извършени работи, посочени в проектно-сметната документация или в технико-финансовата сметка;
3. когато липсват някои от основните документи като: проектно-сметна документация, технико-финансовата сметка за обекти, изпълнени по методическо ръководство, заповедната книга, актове за скрити видове работа и др.;
4. когато се установи изменение или отклонение от проекта, което не е съгласувано с НИПК;
5. когато обекта е въведен в експлоатация преди приемането му от приемателна комисия освен когато за това има писмено разрешение от ДО "Пластични изкуства, културно наследство и библиотечно дело" при Комитета за култура.

Чл.13. (1) Оценката за качеството на изпълнените консервационно-реставрационни работи може да бъде обща или по видове работи: архитектурно-строителни, електроинсталации, водопровод и канализация, отопление, вентилация и импрегнация.

(2) От изпълнителите право на глас при определяне на качеството има само представителят на дирекция "Изпълнение" при НИПК. Председателят на комисията има право на вето по отношение на оценката за качеството за извършените консервационно-реставрационни работи.

Чл.14 (1) Протоколът на приемателната комисия се съставя в пет екземпляра и се утвърждава от ресорния зам.-председател на Комитета за култура. Един екземпляр от протокола остава в ДО "Пластични изкуства, културно наследство и библиотечно дело", а останалите се изпращат в НИПК. Когато комисията е назначена от председателя на окръжния народен съвет, той утвърждава приемателния протокол.

(2) Приемателният протокол - акт обр.16, може да се обжалва в 7 - дневен срок от получаването му пред председателя на Комитета за култура.

Чл.15. (1) След изтичане на срока на решенията на приемателната комисия, отразени в приемателния протокол, инвеститорът проверява тяхното изпълнение и съвместно с изпълнителя съставя акт обр.17.

(2) Препис от акт обр.17 задължително се изпраща на дирекция "Изпълнение" при НИПК на направление "Нормативни документи, координация и контрол" при ДО "Пластични изкуства, културно наследство и библиотечно дело" в срок от 10 дни след подписването му.

(3) При неизпълнение на решенията на комисията, отразени в приемателния протокол, взаимоотношенията се уреждат съобразно чл.67, ал.8 и чл.73, ал.5 от Правилника за капиталното строителство.

Чл.16. Сгради - паметници на културата, проектирани и изпълнявани и от други организации, се приемат по реда, установен с тази наредба.

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. Наредбата се издава на основание §2 от допълнителните, заключителните и

предходните разпоредби на ПУЗНИПК (обн. ДВ, бр.102 от 1976 г.).

§ 2. Указания за прилагане на наредбата се издават от генералния директор на ДО “Пластични изкуства, културно наследство и библиотечно дело” при Комитета за култура.

НАРЕДБА № 16 ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА УВЕЛИЧЕНАТА СТОЙНОСТ И ВПИСВАНЕ НА ЗАКОННА ИПОТЕКА ВЪРХУ НЕДВИЖИМИ ИМОТИ - ПАМЕТНИЦИ НА КУЛТУРАТА

Обн., ДВ, бр.59 от 1978 г.

Раздел I

ОСНОВНИ ПОЛОЖЕНИЯ. ИЗЧИСЛЕНИЕ НА УВЕЛИЧЕНАТА СТОЙНОСТ

Чл.1. (1) Средствата, които се изразходват за консервация, реставрация и други работи по опазването на недвижимите имоти - паметници на културата, принадлежащи на държавата, са за сметка на държавните учреждения и стопанските организации, които имат право на оперативно управление върху тях, а когато имотите са собственост на кооперативни или обществени организации - за тяхна сметка.

(2) Когато паметниците на културата са собственост на граждани, изразходваните средства се заплащат от държавата чрез окръжните народни съвети - разпоредители с кредитите за опазване на недвижимите паметници на културата, съгласно чл.21 ал.2 от Закона за паметниците на културата и музеите (ЗПКМ) (ДВ, бр.29 от 1969 г.), и чл.31 от Правилника за устройството и задачите на Националния институт за паметниците на културата (ПУЗНИПК) (ДВ, бр.102 от 1976 г.).

(3) За направените разходи по укрепване, консервация и реставрация на недвижимите паметници на културата, собственост на граждани, окръжните народни съвети вписват законна ипотека върху имота в полза на държавата в размер не повече от увеличената стойност съгласно чл.21, ал.2 от ЗПКМ и чл.18, ал.2 от ПУЗНИПК.

Чл.2. (1) В увеличената стойност се включват само необходимите и полезни разходи за паметника на културата, които имат икономическо значение за собственика.

(2) Увеличената стойност на недвижимите имоти - паметници на културата, се определя въз основа на оценки, едната извършена преди, а другата - след укрепителните, консервационните и реставрационните работи, с оценителни протоколи на комисия по чл.265 от Правилника за прилагане на Закона за териториално и селищно устройство (ППЗТСУ) (ДВ, бр.29 от 1973 г.), и чл.13 ал.3 от ПУЗНИПК, по Тарифата за цените на недвижимите имоти, одобрена с ПМС № 24 (ДВ, бр.46 от 1973 г.), и съдържащите се в тази наредба разпоредби. Оценка се обявяват със заповед на председателя на изпълнителния комитет на окръжния народен съвет.

(3) В увеличената стойност не се включват разходите, направени за подчертаване на художествената изразителност на сградата, за консервация и реставрация на стенописи, резби и др., които нямат стопанско значение за собствениците - разходи с културно предназначение. При продажба, замени, дарения или отчуждаване за държавна или обществена нужда тези части на паметника на културата се заплащат по оценката им преди консервацията или реставрацията на паметника. Те са общонародно достояние независимо от собствеността върху имота.

(4) В увеличената стойност не влизат и разходите за подобрене на имота, които се извършват от НИПК по искане на собственика, за да се създадат по-съвременни условия за обитаване (санитарни възли, електроинсталации, канализации, водопровод и др.). Тези работи се извършват от инвеститора, който заплаща изпълнението им на НИПК, а събира стойността им от собственика съгласно чл.20 от ПУЗНИПК.

(5) Сумите, изразходвани за обшивки и префасадиране на паметниците на културата, както и сумите за оскъпительните работи по новото строителство в резерватите и ансамблите не се включват в увеличената стойност, защото са извършени за запазване характера и средата на паметника на културата, ансамбъла или резервата. Те са задължителни за собствениците - граждани, нямат икономическо значение за тях, поради което се заплащат от държавата на основание сравнителни сметки, изработени от НИПК.

Чл.3. (1) Оценката на имота - паметник на културата, преди започване на консервационните и реставрационните работи се извършва според кубатурата му, като в отделна част се посочва стойността на художествените елементи на паметника (стенписи, резби, корнизи и др. художествени и архитектурни детайли). Тези елементи се оценяват по сегашната им действителна цена като особени подобрения и като се има предвид времето, когато са правени, материалите, които са употребени, и вложения труд а не тяхната научна, историческа и художествена стойност.

(2) Определянето на цената на недвижимия имот - паметник на културата, преди и след завършване на консервационните работи се извършва по една и съща тарифа. Ако между определянето на цената на имота преди тези работи и завършването им последва изменение на тарифата, оценка на имота преди и след завършването на работите се прави по новата тарифа.

(3) Увеличената стойност на сградата - паметник на културата, се определя, след като предварително се установи каква част от стойността на сградата съставляват елементите от нея, предмет на консервация, реставрация и укрепване, в процент към общата стойност на сградата.

(4) При определяне цената на напълно реставрирани сгради те се приемат за нови, като не се приспада овехтяване. За сгради, които се реставрират частично, се определя каква идеална част от общата стойност на сградата съставляват елементите и частите от нея, които ще се реставрират. При оценяването на сградата след реставрацията съответната идеална част от нея се приема за нова и не се приспада овехтяване, например:

1. ако подлежи на пълна реставрация сграда с тарифна оценка 10 000 лв. и овехтяването е 50% - нейната стойност преди реставрацията ще бъде 5 000 лв., а след реставрацията увеличената стойност ще бъде 5 000 лв. (10 000 - 5 000), а стойността и 10 000 лв. (5 000 + 5 000) - без овехтяване;

2. ако в същата сграда следва да се реставрират всички прозорци, врати и покривната конструкция, чиято стойност като нови би била 1 000 лв. те ще съставляват 10% от тарифната стойност 10 000 лв. на сградата като нова. Овехтяването на тази част ще бъде 500 лв. (50% от 1 000 лв. или 10% от 5 000 лв., колкото е общото овехтяване), а останалата част - 4 500 лв. (90% от 5 000 лв.). Стойността на сградата преди реставрацията е 5 000 лв. (10 000 - 5 000), а след реставрацията - 5 500 лв. (4 500 + 1 000). Стойността на реставрираната част е 1 000 лв., а увеличената стойност, за която се вписва законна ипотека, е 500 лв. (5 500 - 5 000).

(5) Конструктивните подобрения на сградата, които увеличават здравината и и подобряват категорията по тарифата, се вземат предвид при определяне конструкцията на сградата и оценяването и след консервацията, реставрацията и укрепването.

(6) Размерът на оценките се съобщава на собственика по реда на Гражданския процесуален кодекс. Решенията на председателя на изпълнителния комитет на окръжния народен съвет за определяне на оценките могат да се обжалват съгласно чл.138, ал.2, т.3 и чл.145 от ЗТСУ.

(7) Всички документи във връзка с определянето на увеличената стойност, за която се вписва законна ипотека, се съхраняват в досиетата на паметниците на културата при окръжния съвет за култура (ОСК). Тези документи не подлежат на унищожаване.

(8) Националният институт за паметниците на културата (НИПК) не пристъпва към консервационни и реставрационни работи на паметници на културата - собственост на граждани, ако не са извършени оценки влезли в сила.

Чл.4. (1) Гражданите, собственици на недвижими имоти - паметници на културата, са длъжни да ги застраховат по специалните закони, като включват в застрахователната стойност и увеличената стойност на паметника вследствие на извършените по него консервационни и реставрационни работи.

(2) При погиване на застрахования паметник на културата държавата има право на преимуществено удовлетворение от застрахователната сума или дължимото обезщетение до размера на увеличената стойност, за която е вписана законна ипотека.

Чл.5. (1) При отчуждаване на недвижим паметник на културата - собственост на граждани, съгласно чл.30 ЗПКМ и чл.24 от Наредбата за държавните имоти (ДВ, бр.79 от 1975 г.), във връзка с чл.21 ПУЗНИПК на собствениците се заплаща стойността на имота преди започване на консервационните и реставрационните работи, като се вземат предвид евентуалните подобрения от собственика. Ако са изминали три години от оценката, прави се нова оценка според действащите в момента тарифи за валоризирането на първоначалната оценка.

(2) Върху ипотечното задължение за изплащане на увеличената стойност на паметника на културата не се начисляват лихви, докато не е възникнало задължение за собствениците и наследниците за погасяването му по реда на тази наредба.

(3) При продажба, замяна и дарение собственика внася увеличената стойност в приход на бюджета на окръжния народен съвет. Това не се отнася за случаите на дарение в полза на роднини по права линия, братя, сестри, и деца на братя и сестри, на държавни и обществени организации. При договори за задължение за гледане ако имотът се прехвърля срещу заплащане на известна сума, от нея се внася увеличената стойност до погасяването и, а за непогасената част ипотеката следва имота.

Раздел II

ВПИСВАНЕ И ПОГАСЯВАНЕ НА ЗАКОННАТА ИПОТЕКА

Чл.6. (1) Законната ипотека се учредява чрез вписване съгласно Правилника за вписванията (Изв., бр.101 от 1951 г.), като в молбата до нотариуса (народния съвет) се посочват допълнително следните данни:

1. окръжният народен съвет който вписва ипотеката;
2. точно идентифициране на имота, върху който се вписва ипотеката: граници,

парцел, квартал и др., като се посочва, че е паметник на културата и държавният му номер.

(2) Действието на вписването по отношение на държавата (народния съвет) трае до погасяване на увеличената стойност без подновяване.

Чл.7. (1) Увеличената стойност, обезпечена със законна ипотека, не подлежи на принудително събиране, докато собственикът или наследниците му ползват лично имота. Тя се погасява задължително в случаите на чл.5, ал.3.

(2) Законната ипотека може да се погасява доброволно с внасяне на увеличената стойност в приход на бюджета на окръжния народен съвет, изцяло или на части.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. Тази наредба се издава на основание чл.21, ал.2 от Закона за паметниците на културата и музеите (ДВ, бр.29 от 1969 г.) и чл.18, ал.2 от ПУЗНИПК (ДВ, бр.102 от 1976 г.)

§ 2. Наредбата влиза в сила след обнародването и в Държавен вестник. Вписване съобразно нея следва да се извърши за всички имоти - паметници на културата, реставрирани след влизането в сила на ЗПКМ.

§ 3. Указания по прилагането на наредбата дава Комитетът за култура съгласно с Министерството на финансите.

§ 4. Наредбата е съгласувана с Министерството на финансите, Българската народна банка, Министерството на правосъдието и с Комитета по архитектура и благоустройство при Министерския съвет.

НАРЕДБА № 2 ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ ВЪЗНАГРАЖДЕНИЯТА И СТОЙНОСТТА НА ДВИЖИМИ ПАМЕТНИЦИ НА КУЛТУРАТА, ПРЕДОСТАВЕНИ НА МУЗЕИТЕ

Обн., ДВ, бр.99 от 1998 г.

Чл.1. С тази наредба се уреждат условията и редът за определяне възнагражденията и стойността на движими паметници на културата, предоставени на музеите на бюджетна издръжка.

Чл.2. Музеите приемат срещу възнаграждение или безвъзмездно движими паметници на културата по видове, определени в чл.3 от Закона за паметниците на културата и музеите.

Чл.3. Подборът на движимите паметници на културата, определянето на възнагражденията за тях, както и стойността на предадените безвъзмездно се извършват от експертно-оценителни комисии (за краткост "комисии") в зависимост от историческата, научната, художествената и материалната им стойност и от физико-химическото им състояние.

Чл.4. (1) Комисиите при музеите, подчинени на общините, имат право да определят възнаграждение или стойност до 1 000 000 лв. за отделен движим паметник на културата.

(2) Комисиите са в състав най-малко 5 души: председател - директорът на музея, и членове: счетоводител от общината (музея), консерватор (реставратор) и специалисти от музея по профили. Назначават се със заповед на кмета на общината.

Чл.5. Комисиите при ведомствените музеи имат посочените в чл.4 права и състав и се назначават от ръководителя на ведомството или упълномощено от него лице.

Чл.6. (1) Комисиите при националните музеи, подчинени на Министерството на културата, имат право да определят възнаграждение или стойност до 2 000 000 лв. за отделен движим паметник на културата.

(2) Комисиите са в състав най-малко 7 души: председател - зам.-директор или завеждащ отдел в музея, и членове: счетоводител, консерватор (реставратор) и специалисти от музея по профили. Назначават се със заповед на министъра на културата.

Чл.7. (1) Централната експертно-оценителна комисия при Министерството на културата определя по предложение на комисиите при музеите възнаграждение или стойност за отделен движим паметник на културата над посочените суми в чл.4, ал.1 и чл.6, ал.1.

(2) Определените възнаграждения над 4 000 000 лв. за отделен движим паметник на културата се съгласуват с Министерството на финансите.

(3) Централната експертно-оценителна комисия разглежда и взема решения по възражения за определеното от комисиите при музеите възнаграждение или стойност на паметника. Възраженията се подават до председателя на комисията в писмена форма и в тримесечен срок от получаване на съобщението за решението на съответната комисия. Решението на Централната експертно-оценителна комисия е окончателно и се съобщава на лицата в едномесечен срок от постъпването на възражението.

(4) Централната експертно-оценителна комисия по искане на музеите определя стойността на липсващите движими паметници на културата от фондовете им (откраднати, загубени, унищожени) при наличие на достатъчно данни за тях (описание в инвентарните книги, фотодокументация и др.).

(5) Централната експертно-оценителна комисия е в състав най-малко 9 души: председател - ръководителят на звеното, отговарящо за музеите в Министерството на културата, секретар - главен експерт от същото звено, счетоводител от отдел "Счетоводство" на Министерството на културата, консерватор (реставратор) и музейни специалисти по профили. Назначава се със заповед на министъра на културата.

Чл.8. Комисиите могат да привличат срещу заплащане консултанти от съответните специалности при определяне възнагражденията или стойността на движими паметници на културата от специален интерес (нотни текстове, музикални инструменти, предмети на техниката и техническа документация, писмени паметници на древни езици и др.).

Чл.9. (1) Комисиите се назначават за една година. Промени в състава им могат да се правят в следните случаи:

1. при трайна неспособност на някои от членовете да участват в работата им;
2. при прекратяване на трудовоправните отношения с ръководителя на съответната

институция по време на мандата на комисията;

3. при повече от три последователни отсъствия от заседанията на комисията.

(2) Решенията на комисииите се оформят с протокол, в който се вписват: номер; дата и място на съставяне; състав на комисията; наименование и историческа справка за предоставените движими паметници на културата; номер и дата на акта (временната разписка) за приемане; паспортни данни на лицето, което ги предава; имената и подписите на членовете на комисията.

(3) Протоколите на комисииите при националните музеи, подчинени на Министерството на културата, се одобряват от директорите; при музеите, подчинени на общините - от кметовете, а при ведомствените музеи - от ръководителя на ведомството или упълномощено от него лице. Протоколите на Централната експертно-оценителна комисия се одобряват от министъра на културата.

(4) Протоколите на комисииите се номерират за всяка година от № 1, подреждат се в папки, прошнуроват се, заверяват се с подписа на директора, подпечатват се с печата на музея и се съхраняват в научния архив.

(5) Протоколите на Централната експертно-оценителна комисия се съхраняват в звеното, отговарящо за музеите в Министерството на културата. На музеите, отправили към нея искане за определяне възнаграждения или стойност на движими паметници на културата, се изпраща препис-извлечение от протокола.

Чл.10. (1) Определените от комисията възнаграждения се изплащат въз основа на акта за приемане на движимите паметници на културата и протокола на комисията.

(2) В едномесечен срок след изплащането на възнагражденията движимите паметници на културата се вписват в инвентарните книги на музея, а инвентарните им номера се нанасят в протоколите на комисииите.

Чл.11. (1) Музейните специалисти имат право при командировки, теренна изследователска работа, комплексни експедиции и др. да определят възнаграждения и да изплащат на място предложени им движими паметници на културата с единична стойност до 50 000 лв.

(2) Изплащането на възнаграждението се оформя чрез екземпляр от акта за приемане.

(3) Направените разходи се утвърждават от комисииите при музеите и се вписват в протокола след представяне на историческа справка за изплатените на място движими паметници на културата.

(4) Отчитането на авансово получените суми се извършва въз основа на акта за приемане и протокола на комисията.

Чл.12. По реда на тази наредба се определят и изплащат възнаграждения на лица, съобщили за намерени или открити от тях паметници на културата или предотвратили разрушаването им.

Чл.13. Нарушителите на тази наредба се наказват съгласно чл.31 от Закона за административните нарушения и наказания, ако извършеното не съставлява престъпление. Наказателните постановления се издават по реда, установен със същия закон.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. (1) При безвъзмездно предоставяне на движими паметници на културата музеите осигуряват на дарителите по тяхно искане: препис от предварителния опис на движимите паметници на културата; препис-извлечение от протокола на комисията; препис или фотокопия от отделни движими паметници на културата; предимство или забрана за ползването им за уговорен с дарителите срок.

(2) Правата за предимство или забрана се прекратяват, ако смъртта на дарителя настъпи преди уговорения срок.

(3) На дарителите музеите изказват служебна или публична благодарност, а при особени случаи ги предлагат за награждаване с морални и материални награди.

§ 2. Придобитите от музеите движими паметници на културата - срещу възнаграждение или безвъзмездно - не подлежат на връщане на лицата, които са ги предоставили на музея, или на техните наследници.

§ 3. Тази наредба се издава на основание чл.14 от Закона за паметниците на културата и музеите и отменя Наредба № 2 на Министерството на културата за определяне възнагражденията за движими паметници на културата, предоставени от физически лица на музеите (ДВ, бр.51 от 1992 г.).

§ 4. Наредбата е съгласувана с Министерството на финансите и влиза в сила от 1 август 1998 г.

ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 466 НА МС ОТ 1997 Г. ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ОСНОВНИТЕ ФУНКЦИИ И ЗАДАЧИ НА МИНИСТЕРСТВОТО НА КУЛТУРАТА
Обн., ДВ, бр.123 от 1997 г., изм. и доп., бр.39 от 1998 г.

МИНИСТЕРСКИЯТ СЪВЕТ ПОСТАНОВИ:

Чл.1. (1) Определя основните функции и задачи на Министерството на културата съгласно приложение № 1.

(2) Структурата на Министерството на културата включва Централното управление и националните центрове.

(3) Министърът на културата да утвърди структурата на Централното управление съобразно определените основни функции и задачи.

Чл.2. (1) Определя численост на персонала на Централното управление на Министерството на културата 175 бройки, в това число главен секретар.

(2) Определя трима заместник-министри, които се включват в числеността на администрацията на Министерския съвет.

(3) Определя обща численост на персонала на националните центрове 38 бройки съгласно приложение № 2.

Чл.3. (1) Националните центрове са юридически лица на бюджетна издръжка и са второстепенни разпоредители на кредитите по изпълнението на бюджета си.

(2) Министърът на културата назначава директорите и издава правилниците за устройството и дейността на националните центрове.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. Изпълнението на чл.2 е в рамките на числеността и средствата за работна заплата, предвидени в бюджетите за 1997 г. и 1998 г.

§ 2. Отменя се Постановление № 139 на Министерския съвет от 1993 г. за определяне основните функции на Министерството на културата и принципите на националната културна политика (обн., ДВ, бр.66 от 1993 г.; изм. и доп., бр.1 и 34 от 1994 г., бр.6, 19,24 и 101 от 1995 г., бр.26 и 60 от 1996 г. и бр.18 и 26 от 1997 г.).

§ 3. Отменя се чл.2 от Постановление № 107 на Министерския съвет от 1991 г. за закриване на Централното управление на Творческо-стопанското обединение "Българска кинематография" и за образуване на Национален филмов център (обн., ДВ, бр.47 от 1991 г.; изм. и доп., бр.66 от 1993 г.).

§ 4. Постановлението се приема на основание чл.105, ал.2 от Конституцията на Република България.

§ 5. Изпълнението на постановлението се възлага на министъра на културата.

ПРИЛОЖЕНИЕ № 1 към чл.1

Основни функции и задачи на Министерството на културата

Чл.1. Министерството на културата осъществява следните основни функции:

1. определя принципите, стратегията и методите на националната политика в областта на културата;

2. разработва програми за структурата, финансирането и функционирането на националната културна мрежа с цел стимулиране автономията на отделните институти и оптимизиране на дейността им в условията на пазарна икономика;

3. спомага за подобряване на икономическите условия за работа на културните институти и организации съобразно законите и другите нормативни актове;

4. стимулира творческите дейности чрез финансиране на културни инициативи, целеви програми, творчески проекти и др.;

5. организира, упражнява контрол и осъществява международно сътрудничество в областта на авторското право и сродните му права; упражнява авторските права и правата, сродни на авторското право, които са преминали върху държавата;

6. подпомага създаването на пазар в областта на културата, осигурявайки защита на националните традиции;

7. организира инвестициите в областта на опазването на културното наследство;

8. съдейства на държавната политика за ускоряване процеса на приватизация на предприятия, в които Министерството на културата упражнява правата на държавата като собственик;

9. осъществява междуетовенната координация, както и връзките с местните органи на управление и с неправителствени и граждански структури и организации по проблемите на културата;

10. формира механизми за повишаване на обществения интерес към културните ценности, включително развитието на дарителството и спонсорството;

II. осъществява международно културно сътрудничество и съдейства за интегриране на българския културен пазар в световния;

12. упражнява контрол върху прилагането на действащата нормативна уредба в областта на създаването, събирането, опазването, съхранението и разпространението на културните ценности;

13. създава условия за обучение и осъществява методическо ръководство на средните училища по изкуствата и културата;

14. изработва и предлага проекти на закони и подзаконовни нормативни актове в областта на културата.

Чл.2. В изпълнение на основните функции по чл.1 Министерството на културата:

1. организира, ръководи и контролира дейността по децентрализацията на културната политика, насочена към увеличаване самостоятелността на културните институти;

2. поддържа постоянен диалог с местната власт за ефективно разпределяне на държавните и регионалните ресурси за подпомагане на културните дейности;

3. осигурява информационна и експертна помощ за функциониране на културата в условията на пазарна икономика;

4. създава условия за осигуряване на реална равнопоставеност на културните субекти на пазара;

5. въвежда принципа на конкурсното начало за получаване на държавна субсидия;

6. съдейства за осигуряване на алтернативни източници - български и чужди, за финансиране на културни проекти;

7. предлага създаването на целеви фондове по различни национални културни програми в съответствие с действащото законодателство;

8. съдейства за съхраняване на творческия ресурс чрез осигуряване на социална защита, пренасочване и адаптиране към условията на културния пазар;

9. съдейства за осигуряване на реална заетост на професионалистите, работещи в областта на културата;

10. организира професионалната подготовка и изграждане на нов тип администрация за нуждите на културните институти;

11. предлага откриването, преобразуването и закриването на българските културни институти в чужбина и контролира тяхната дейност;

12. съдейства за приобщаване на българите в чужбина към целите на националната културна политика;

13. съдейства за ефективно участие в международни културни програми, засилване на международния културен обмен с непазарна цел и налагане на високи критерии за качеството на българския културен продукт в чужбина;

14. участва в проектите за привеждане на българското законодателство в съответствие с европейското и световното в областта на културата;

15. периодично информира заинтересуваните чуждестранни институции за развитието на културните процеси в България;

16. организира ефективно работеща система за връзки с обществеността, която да осигури информация за националната културна политика и работата на министерството по нейното провеждане;

17. осъществява постоянно и периодично социологическо и административно анализиране на дейността в областта на културата.

ПРИЛОЖЕНИЕ № 2 към чл.2

Национални центрове към Министерството на културата

1. Национален център за театър със седалище София, с численост на персонала 8 щатни бройки и с предмет на дейност: подпомагане развитието на българския театър; субсидиране на театралния процес на проектен и конкурсен принцип; стимулиране развитието на театралната култура; осъществяване на информационна и аналитична дейност; подпомагане процеса на международното сътрудничество в областта на театъра.

2. Национален център за музика и танц със седалище София, с численост на персонала 8 щатни бройки и с предмет на дейност: подпомагане, развитие, разпространение и съхраняване на музикално-изпълнителското и танцовото изкуство; финансиране на проекти в областта на музикалното и танцовото изкуство, осъществяване на консултантска и информационна дейност.

ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 128 НА МС ОТ 1994 Г. ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ СТАТУТА И ФИНАНСИРАНЕТО НА ДЪРЖАВНИ КУЛТУРНИ ИНСТИТУТИ С НАЦИОНАЛНО ЗНАЧЕНИЕ

Обн., ДВ, бр.59 от 1994 г., изм., бр.12 от 1995 г., доп., бр.53 от 1997 г.

МИНИСТЕРСКИЯТ СЪВЕТ ПОСТАНОВИ:

Чл.1. С това постановление се определят особенният статут и начинът на финансиране на следните държавни културни институти с национално значение

1. Народния театър “Иван Вазов”;
2. Софийската опера и балет;
3. Софийската филхармония;
4. Национален музей на българското изобразително изкуство;
5. Галерията за чуждестранно изкуство - София;
6. Българската национална филмотека;
7. Националният исторически музей;
8. Народната библиотека “Св. св. Кирил и Методий”.
9. Национален институт за паметниците на културата.

Чл.2. Културните институти с национално значение са специализирани бюджетни организации към Министерството на културата със статут на юридически лица и разпоредители с кредитите по изпълнението на бюджета.

Чл.3. Културните институти с национално значение имат права и са отговорни за реализирането на държавната политика в областта на опазването съхраняването, създаването и разпространението на високи образци от българското културно наследство и съвременната българска култура чрез осъществяване на дълготрайни и краткотрайни програми и проекти с представителен за националната култура характер на територията на цялата страна.

Чл.4. Целите, задачите, административната структура и правилниците за устройството и дейността на всеки един от културните институти с национално значение се утвърждават от министъра на културата.

Чл.5. Директорите на културните институти с национално значение се определят от министъра на културата, който сключва с тях трудови договори.

Чл.6. (1) В бюджета на Министерството на културата се създават самостоятелни дейности (мероприятия) за културните институти с национално значение.

(2) Културните институти с национално значение се финансират от Министерството на културата с приоритет пред другите културни организации.

Чл.7. Министърът на културата осигурява подходяща материална база за осъществяване на целите и дейността на културните институти с национално значение на територията на цялата страна.

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. Това постановление се издава на основание чл.106 от Конституцията на Република България.

§ 2. Член 6 от постановлението влиза в сила едновременно със Закона за държавния бюджет на Република България за 1995 г.

§ 3. Изпълнението на това постановление се възлага на министъра на културата и министъра на финансите.

ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 23 НА МС ОТ 1991 Г. ЗА УСЪВЪРШЕНСТВУВАНЕ ДЕЙНОСТТА НА ОРГАНИЗАЦИИТЕ С НЕСТОПАНСКА ЦЕЛ В ОБЛАСТТА НА КУЛТУРАТА

Обн., ДВ, бр.16 от 1991 г., изм., бр.45 от 1991 г., бр.55 от 1995 г., изм. и доп., бр.61 от 1997 г., изм., бр.18 от 1998 г.

МИНИСТЕРСКИЯТ СЪВЕТ ПОСТАНОВИ:

Чл.1. (1) Организациите с нестопанска цел в областта на културата (наричани по-нататък "организации") осъществяват дейности по създаване, съхраняване и разпространение на културни ценности и извършват услуги, свързани с тях. Тяхната цел е да задоволяват определени културни потребности, а не да реализират печалба.

(2) Организациите са: държавни, общински, кооперативни, на обществени организации, на граждани, на чуждестранни физически и юридически лица.

Чл.2. Организациите се образуват, реорганизируют и прекратяват:

1. с решение на Министерския съвет по предложение на министъра на културата, когато са образувани с държавно имущество;

2. с решение на общинския народен съвет, когато са образувани с общинско имущество.

Чл.3. Държавните и общинските организации:

1. определят самостоятелно целите, задачите, структурата си, и необходимия персонал съобразно предмета на дейността си;
2. (отм. - ДВ, бр.18 от 1998 г.)
3. (отм. - ДВ, бр.18 от 1998 г.)

Чл.4. Държавата подпомага и регулира дейността на организациите без намеса в художественотворческите процеси при съблюдаване на тяхната, на творческите колективи и на творците самостоятелност чрез:

1. финансиране от бюджета, включително на целеви програми, проекти и др.;
2. организиране на конкурси;
3. специфична данъчна, кредитна, ценова и тарифна политика.

Чл.5. (1) Дейността на организациите, включително капиталните вложения, се финансират изцяло или частично от държавния бюджет, от бюджета на общинските народни съвети, постъпления от собствена дейност, от фондации, фирми и други стопански организации, от банков кредит, от спонсори, от дарения и др.

(2) Организациите на граждани могат да ползват субсидии от държавния и от общинския бюджет само ако са получили разрешение от министъра на културата за извършване на определени дейности с нестопанска цел.

Чл.6 - 10. (Отм. - ДВ, бр.61 от 1997 г.)

Чл.11. (1) Собствениците на произведения на изкуството могат да извършват сделки с тях в страната и в чужбина, без да е необходимо разрешение. Сделките, които имат за предмет движими и недвижими паметници на културата, се извършват при условията на Закона за паметниците на културата и музеите.

(2) Произведенията на изкуството, определени по съответния нормативен ред като национална ценност, могат да се изнасят в чужбина с разрешение на министъра на културата или упълномощен от него орган или организации. Те могат да се продават на чуждестранни лица при удостоверяване от министъра на културата или съответния упълномощен орган или организация, че е отказана покупката им в страната.

(3) Валутата, получена от сделките по предходните алинеи, принадлежи изцяло на собственика.

Чл.12 - 13. (Отм. - ДВ, бр.61 от 1997 г.)

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. Творческо-синдикалните съюзи, читалищата, домовете на културата, културните институти към Министерството на отбраната и Министерството на вътрешните работи, кооперативните и други организации, които осъществяват културна дейност, могат да прилагат това постановление съобразно своята специфика.

§ 2. Отменя:

1. член 40 от Правилника за устройството и задачите на Националния институт за паметниците на културата, утвърден с ПМС № 93 от 1976 г. (обн., ДВ, бр.102 от 1976

г.; изм. и доп. с ПМС № 25 от 1978 г. и ПМС № 44 от 1979 г.);

2. ПМС № 79 от 1980 г. и приетата с него Наредба за специфичните правила за управление на организациите и поделенията в сферата на културата (обн., ДВ, бр.25 от 1981 г.; изм., бр.2 от 1982 г.);

3. член 3, т. 4, 5 и 6 от ПМС № 10 от 1988 г. (ДВ, бр.31 от 1988 г.).

§ 3. Изпълнението на постановлението се възлага на министъра на културата, министъра на финансите и председателите на изпълнителните комитети на общинските народни съвети.

ПРИЛОЖЕНИЕ към чл.6, ал.1

Финансова сметка за приходите и разходите на държавните и общинските организации с нестопанска цел в областта на културата

	Показатели	№ на реда	План	Отчет
I.	Приходи - всичко (р. 1.1 + р. 1.2 + р. 1.3)	1		
	в това число:			
	от държавния (общинския) бюджет	1.1		
	от реализация	1.2		
	от други	1.3		
II.	Разходи - всичко (р. 2.1 + р. 2.2 + р. 2.3 + р. 2.4)	2		
	в това число:			
	материални разходи	2.1		
	начислени заплати	2.2		
	други парични разходи	2.3		
	средства за разходи през следващи отчетни периоди	2.4		
III.	Остатък за разпределение - всичко (р. 1 - р. 2)	3		
	отчисления за фонд "Развитие"	4		
	отчисления за други фондове	5		
	остатък за материално стимулиране (р. 3 - р. 4 - р. 5)	6		
IV.	Средства за работна заплата (р. 2.2 + р. 6)	7		

КОНСТИТУЦИЯ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Обн., ДВ, бр.56 от 1991 г.

Преамбюл

Ние, народните представители от Седмото Велико народно събрание, в стремежа си да изразим волята на българския народ,

като обявяваме верността си към общочовешките ценности: свобода, мир, хуманизъм, равенство, справедливост и търпимост;

като издигаме във върховен принцип правата на личността, нейното достойнство и сигурност;

като съзнаваме неотменимия си дълг да пазим националното и държавното единство на България,

прогласяваме своята решимост да създадем демократична, правова и социална държава,

КОНСТИТУЦИЯ

Глава първа

ОСНОВНИ НАЧАЛА

Чл.1. (1) България е република с парламентарно управление.

(2) Цялата държавна власт произтича от народа. Тя се осъществява от него непосредствено и чрез органите, предвидени в тази Конституция.

(3) Никоя част от народа, политическа партия или друга организация, държавна институция или отделна личност не може да си присвоява осъществяването на народния суверенитет.

Чл.2. (1) Република България е единна държава с местно самоуправление. В нея не се допускат автономни териториални образувания.

(2) Териториалната цялост на Република България е неприкосновена.

Чл.3. Официалният език в републиката е българският.

Чл.4. (1) Република България е правова държава. Тя се управлява според Конституцията и законите на страната.

(2) Република България гарантира живота, достойнството и правата на личността и създава условия за свободно развитие на човека и на гражданското общество.

Чл.5. (1) Конституцията е върховен закон и другите закони не могат да ѝ противоречат.

(2) Разпоредбите на Конституцията имат непосредствено действие.

(3) Никой не може да бъде осъден за действие или бездействие, което не е било обявено от закона за престъпление към момента на извършването му.

(4) Международните договори, ратифицирани по конституционен ред, обнародвани и влезли в сила за Република България, са част от вътрешното право на страната. Те имат предимство пред тези норми на вътрешното законодателство, които им противоречат.

(5) Всички нормативни актове се публикуват. Те влизат в сила три дни след обнародването им, освен когато в тях е определен друг срок.

Чл.6. (1) Всички хора се раждат свободни и равни по достойнство и права.

(2) Всички граждани са равни пред закона. Не се допускат никакви ограничения на правата или привилегии, основани на раса, народност, етническа принадлежност, пол, произход, религия, образование, убеждения, политическа принадлежност, лично и обществено положение или имуществено състояние.

Чл.7. Държавата отговаря за вреди, причинени от незаконни актове или действия на нейни органи и длъжностни лица.

Чл.8. Държавната власт се разделя на законодателна, изпълнителна и съдебна.

Чл.9. Въоръжените сили гарантират суверенитета, сигурността и независимостта на страната и защитават нейната териториална цялост.

Чл.10. Изборите, националните и местните референдуми се произвеждат въз основа на общо, равно и пряко избирателно право с тайно гласуване.

Чл.11. (1) Политическият живот в Република България се основава върху принципа на политическия плурализъм.

(2) Нито една политическа партия или идеология не може да се обявява или потвърждава за държавна.

(3) Партиите съдействат за формиране и изразяване на политическата воля на гражданите. Редът за образуване и прекратяване на политически партии, както и условията за тяхната дейност се уреждат със закон.

(4) Не могат да се образуват политически партии на етническа, расова или верска основа, както и партии, които си поставят за цел насилствено завземане на държавната власт.

Чл.12. (1) Сдруженията на гражданите служат за задоволяване и защита на техните интереси.

(2) Сдруженията на гражданите, включително синдикалните, не могат да си поставят политически цели и да извършват политическа дейност, присъщи само на политическите партии.

Чл.13. (1) Вероизповеданията са свободни.

(2) Религиозните институции са отделени от държавата.

(3) Традиционна религия в Република България е източноправославното вероизповедание.

(4) Религиозните общности и институции, както и верските убеждения не могат да се използват за политически цели.

Чл.14. Семейството, майчинството и децата са под закрила на държавата и обществото.

Чл.15. Република България осигурява опазването и възпроизводството на околната среда, поддържането и разнообразието на живата природа и разумното използване на природните богатства и ресурсите на страната.

Чл.16. Трудът се гарантира и защитава от закона.

Чл.17. (1) Правото на собственост и на наследяване се гарантира и защитава от закона.

(2) Собствеността е частна и публична.

(3) Частната собственост е неприкосновена.

(4) Режимът на обектите на държавната и общинската собственост се определя със закон.

(5) Принудително отчуждаване на собственост за държавни и общински нужди може да става само въз основа на закон, при условие че тези нужди не могат да бъдат задоволени по друг начин и след предварително и равностойно обезщетение.

Чл.18. (1) Подземните богатства, крайбрежната плажна ивица, републиканските пътища, както и водите, горите и парковете с национално значение, природните и археологическите резервати, определени със закон, са изключителна държавна собственост.

(2) Държавата осъществява суверенни права върху континенталния шелф и в изключителната икономическа зона за проучване, разработване, използване, опазване и стопанисване на биологичните, минералните и енергийните ресурси на тези морски пространства.

(3) Държавата осъществява суверенни права върху радиочестотния спектър и позициите на геостационарната орбита, определени за Република България с международни споразумения.

(4) Със закон може да се установява държавен монопол върху железопътния транспорт, националните пощенски и далекосъобщителни мрежи, използването на ядрена енергия, производството на радиоактивни продукти, оръжие, взривни и биологично силно действащи вещества.

(5) Условието и редът, при които държавата предоставя концесии за обектите и разрешения за дейностите по предходните алинеи, се уреждат със закон.

(6) Държавните имоти се стопанисват и управляват в интерес на гражданите и на обществото.

Чл.19. (1) Икономиката на Република България се основава на свободната стопанска инициатива.

(2) Законът създава и гарантира на всички граждани и юридически лица еднакви правни условия за стопанска дейност, като предотвратява злоупотребата с монополизма, неоялната конкуренция и защитава потребителя.

(3) Инвестициите и стопанската дейност на български и чуждестранни граждани и юридически лица се закрилят от закона.

(4) Законът създава условия за коопериране и други форми на сдружаване на гражданите и юридическите лица за постигане на стопански и социален напредък.

Чл.20. Държавата създава условия за балансирано развитие на отделните райони

на страната и подпомага териториалните органи и дейности чрез финансовата, кредитната и инвестиционната политика.

Чл.21. (1) Земята е основно национално богатство, което се ползва от особената закрила на държавата и обществото.

(2) Обработваемата земя се използва само за земеделски цели. Промяна на нейното предназначение се допуска по изключение при доказана нужда и при условия и по ред, определени със закон.

Чл.22. (1) Чужденците и чуждестранните юридически лица не могат да придобиват право на собственост върху земя освен при наследяване по закон. В този случай те следва да прехвърлят собствеността си.

(2) При определени със закон условия чужденците и чуждестранните юридически лица могат да придобиват право на ползване, право на строеж и други вещни права.

Чл.23. Държавата създава условия за свободно развитие на науката, образованието и изкуствата и ги подпомага. Тя се грижи за опазване на националното историческо и културно наследство.

Чл.24. (1) Външната политика на Република България се осъществява в съответствие с принципите и нормите на международното право.

(2) Основни цели на външната политика на Република България са националната сигурност и независимостта на страната, благоденствието и основните права и свободи на българските граждани, както и съдействието за установяване на справедлив международен ред.

Глава втора

ОСНОВНИ ПРАВА И ЗАДЪЛЖЕНИЯ НА ГРАЖДАНИТЕ

Чл.25. (1) Български гражданин е всеки, на когото поне единият родител е български гражданин или който е роден на територията на Република България, ако не придобива друго гражданство по произход. Българско гражданство може да се придобие и по натурализация.

(2) Лицата от български произход придобиват българско гражданство по облекчен ред.

(3) Български гражданин по рождение не може да бъде лишен от българско гражданство.

(4) Гражданин на Република България не може да бъде изгонен от нея или предаден на друга държава.

(5) Българските граждани, пребиваващи в чужбина, са под закрилата на Република България.

(6) Условията и редът за придобиване, запазване и загубване на българското гражданство се определят със закон.

Чл.26. (1) Гражданите на Република България, където и да се намират, имат всички права и задължения по тази Конституция.

(2) Чужденците, които пребивават в Република България, имат всички права и

задължения по тази Конституция с изключение на правата и задълженията, за които Конституцията и законите изискват българско гражданство.

Чл.27. (1) Чужденците, които пребивават в страната на законно основание, не могат да бъдат изгонвани от нея или предавани на друга държава против тяхната воля освен при условията и по реда, определени със закон.

(2) Република България дава убежище на чужденци, преследвани заради техните убеждения или дейност в защита на международно признати права и свободи.

(3) Условията и редът за даване на убежище се уреждат със закон.

Чл.28. Всеки има право на живот. Посегателството върху човешкия живот се наказва като най-тежко престъпление.

Чл.29. (1) Никой не може да бъде подлаган на мъчение, на жестоко, безчовечно или унижаващо отношение, както и на насилствена асимилация.

(2) Никой не може да бъде подлаган на медицински, научни или други опити без неговото доброволно писмено съгласие.

Чл.30. (1) Всеки има право на лична свобода и неприкосновеност.

(2) Никой не може да бъде задържан, подлаган на оглед, обиск или на друго посегателство върху личната му неприкосновеност освен при условията и по реда, определени със закон.

(3) В изрично посочените от закона неотложни случаи компетентните държавни органи могат да задържат гражданин, за което незабавно уведомяват органите на съдебната власт. В срок от 24 часа от задържането органът на съдебната власт се произнася по неговата законосъобразност.

(4) Всеки има право на адвокатска защита от момента на задържането му или на привличането му като обвиняем.

(5) Всеки има право да се среща насаме с лицето, което го защитава. Тайната на техните съобщения е неприкосновена.

Чл.31. (1) Всеки обвинен в престъпление следва да бъде предаден на съдебната власт в законно определения срок.

(2) Никой не може да бъде принуждаван да се признае за виновен, нито да бъде осъден само въз основа на неговото самопризнание.

(3) Обвиняемият се смята за невинен до установяване на противното с влязла в сила присъда.

(4) Не се допускат ограничения на правата на обвиняемия, надхвърлящи необходимото за осъществяване на правосъдието.

(5) На лишените от свобода се създават условия за осъществяване на основните им права, които не са ограничени от действието на присъдата.

(6) Наказанието лишаване от свобода се изпълнява единствено в местата, определени със закон.

(7) Не се погасяват по давност наказателното преследване и изпълнението на наказанието за престъпления против мира и човечеството.

Чл.32. (1) Личният живот на гражданите е неприкосновен. Всеки има право на

защита срещу незаконна намеса в личния и семейния му живот и срещу посегателство върху неговата чест, достойнство и добро име.

(2) Никой не може да бъде следен, фотографиран, филмиран, записван или подлаган на други подобни действия без негово знание или въпреки неговото изрично несъгласие освен в предвидените от закона случаи.

Чл.33. (1) Жилището е неприкосновено. Без съгласието на обитателя му никой не може да влиза или да остава в него освен в случаите, изрично посочени в закона.

(2) Влизане или оставане в жилището без съгласие на неговия обитател или без разрешение на съдебната власт се допуска само за предотвратяване на непосредствено предстоящо или започнало престъпление, за залавяне на извършителя му, както и в случаите на крайна необходимост.

Чл.34. (1) Свободата и тайната на кореспонденцията и на другите съобщения са неприкосновени.

(2) Изключения от това правило се допускат само с разрешение на съдебната власт, когато това се налага за разкриване или предотвратяване на тежки престъпления.

Чл.35. (1) Всеки има право свободно да избира своето местожителство, да се придвижва по територията на страната и да напуска нейните предели. Това право може да се ограничава само със закон, за защита на националната сигурност, народното здраве и правата и свободите на други граждани.

(2) Всеки български гражданин има право да се завръща в страната.

Чл.36. (1) Изучаването и ползването на българския език е право и задължение на българските граждани.

(2) Гражданите, за които българският език не е майчин, имат право наред със задължителното изучаване на българския език да изучават и ползват своя език.

(3) Случаите, в които се използва само официалният език, се посочват в закона.

Чл.37. (1) Свободата на съвестта, свободата на мисълта и изборът на вероизповедание и на религиозни или атеистични възгледи са ненакърними. Държавата съдейства за поддържане на търпимост и уважение между вярващите от различните вероизповедания, както и между вярващи и невярващи.

(2) Свободата на съвестта и на вероизповеданието не може да бъде насочена срещу националната сигурност, обществения ред, народното здраве и морала или срещу правата и свободите на други граждани.

Чл.38. Никой не може да бъде преследван или ограничаван в правата си поради своите убеждения, нито да бъде задължаван или принуждаван да дава сведения за свои или чужди убеждения.

Чл.39. (1) Всеки има право да изразява мнение и да го разпространява чрез слово - писмено или устно, чрез звук, изображение или по друг начин.

(2) Това право не може да се използва за накърняване на правата и доброто име на друго и за призоваване към насилствена промяна на конституционно установения ред, към извършване на престъпления, към разпалване на вражда или към насилие

над личността.

Чл.40. (1) Печатът и другите средства за масова информация са свободни и не подлежат на цензура.

(2) Спирането и конфискацията на печатно издание или на друг носител на информация се допускат само въз основа на акт на съдебната власт, когато се накръняват добрите нрави или се съдържат призови за насилствена промяна на конституционно установения ред, за извършване на престъпление или за насилие над личността. Ако в срок от 24 часа не последва конфискация, спирането преустановява действието си.

Чл.41. (1) Всеки има право да търси, получава и разпространява информация. Осъществяването на това право не може да бъде насочено срещу правата и доброто име на другите граждани, както и срещу националната сигурност, обществения ред, народното здраве и морала.

(2) Гражданите имат право на информация от държавен орган или учреждение по въпроси, които представляват за тях законен интерес, ако информацията не е държавна или друга защитена от закона тайна или не засяга чужди права.

Чл.42. (1) Гражданите, навършили 18 години, с изключение на поставените под запрещение и изтърпяващите наказание лишаване от свобода, имат право да избират държавни и местни органи и да участват в допитвания до народа.

(2) Организацията и редът за произвеждане на избори и референдуми се определят със закон.

Чл.43. (1) Гражданите имат право да се събират мирно и без оръжие на събрания и манифестации.

(2) Редът за организиране и провеждане на събрания и манифестации се определя със закон.

(3) За събрания на закрито не се изисква разрешение.

Чл.44. (1) Гражданите могат свободно да се сдружават.

(2) Забраняват се организации, чиято дейност е насочена срещу суверенитета, териториалната цялост на страната и единството на нацията, към разпалване на расова, национална, етническа или религиозна вражда, към нарушаване на правата и свободите на гражданите, както и организации, които създават тайни или военизирани структури или се стремят да постигнат целите си чрез насилие.

(3) Законът определя организациите, които подлежат на регистрация, реда за тяхното прекратяване, както и взаимоотношенията им с държавата.

Чл.45. Гражданите имат право на жалби, предложения и петиции до държавните органи.

Чл.46. (1) Брактът е доброволен съюз между мъж и жена. Законен е само гражданският брак.

(2) Съпрузите имат равни права и задължения в брака и семейството.

(3) Формата на брака, условията и редът за неговото сключване и прекратяване,

личните и имуществените отношения между съпрузите се уреждат със закон.

Чл.47. (1) Отглеждането и възпитанието на децата до пълнолетието им е право и задължение на техните родители и се подпомага от държавата.

(2) Жената майка се ползва от особената закрила на държавата, която ѝ осигурява платен отпуск преди и след раждане, безплатна акушерска помощ, облекчаване на труда и други социални помощи.

(3) Децата, родени извън брака, имат равни права с родените в брака.

(4) Децата, останали без грижата на близките си, се намират под особената закрила на държавата и обществото.

(5) Условието и редът за ограничаване или отнемане на родителските права се определят със закон.

Чл.48. (1) Гражданите имат право на труд. Държавата се грижи за създаване на условия за осъществяване на това право.

(2) Държавата създава условия за осъществяване на правото на труд на лицата с физически и психически увреждания.

(3) Всеки гражданин свободно избира своята професия и място на работа.

(4) Никой не може да бъде заставян да извършва принудителен труд.

(5) Работниците и служителите имат право на здравословни и безопасни условия на труд, на минимално трудово възнаграждение и на заплащане, съответстващо на извършената работа, както и на почивка и отпуск при условия и по ред, определени със закон.

Чл.49. (1) Работниците и служителите имат право да се сдружават в синдикални организации и съюзи за защита на своите интереси в областта на труда и социалното осигуряване.

(2) Работодателите имат право да се сдружават за защита на своите стопански интереси.

Чл.50. Работниците и служителите имат право на стачка за защита на своите колективни икономически и социални интереси. Това право се осъществява при условия и по ред, определени със закон.

Чл.51. (1) Гражданите имат право на обществено осигуряване и социално подпомагане.

(2) Лицата, останали временно без работа, се осигуряват социално при условия и по ред, определени със закон.

(3) Старите хора, които нямат близки и не могат да се издържат от своето имущество, както и лицата с физически и психически увреждания се намират под особена закрила на държавата и обществото.

Чл.52. (1) Гражданите имат право на здравно осигуряване, гарантиращо им достъпна медицинска помощ, и на безплатно ползване на медицинско обслужване при условия и по ред, определени със закон.

(2) Здравеопазването на гражданите се финансира от държавния бюджет, от работодателите, от лични и колективни осигурителни вноски и от други източници

при условия и по ред, определени със закон.

(3) Държавата закриля здравето на гражданите и насърчава развитието на спорта и туризма.

(4) Никой не може да бъде подлаган принудително на лечение и на санитарни мерки освен в предвидените от закона случаи.

(5) Държавата осъществява контрол върху всички здравни заведения, както и върху производството на лекарствени средства, биопрепарати и медицинска техника и върху търговията с тях.

Чл.53. (1) Всеки има право на образование.

(2) Училищното обучение до 16-годишна възраст е задължително.

(3) Основното и средното образование в държавните и общинските училища е безплатно. При определени от закона условия образованието във висшите държавни училища е безплатно.

(4) Висшите училища се ползват с академична автономия.

(5) Граждани и организации могат да създават училища при условия и по ред, определени със закон. Обучението в тях трябва да съответства на държавните изисквания.

(6) Държавата насърчава образованието, като създава и финансира училища, подпомага способни ученици и студенти, създава условия за професионално обучение и преквалификация. Тя упражнява контрол върху всички видове и степени училища.

Чл.54. (1) Всеки има право да се ползва от националните и общочовешките културни ценности, както и да развива своята култура в съответствие с етническата си принадлежност, което се признава и гарантира от закона.

(2) Свободата на художественото, научното и техническото творчество се признава и гарантира от закона.

(3) Изобретателските, авторските и сродните на тях права се закрилят от закона.

Чл.55. Гражданите имат право на здравословна и благоприятна околна среда в съответствие с установените стандарти и нормативи. Те са длъжни да опазват околната среда.

Чл.56. Всеки гражданин има право на защита, когато са нарушени или застрашени неговите права или законни интереси. В държавните учреждения той може да се явява и със защитник.

Чл.57. (1) Основните права на гражданите са неотменими.

(2) Не се допуска злоупотреба с права, както и тяхното упражняване, ако то накърнява права или законни интереси на други.

(3) При обявяване на война, на военно или друго извънредно положение със закон може да бъде временно ограничено упражняването на отделни права на гражданите с изключение на правата, предвидени в чл.28, 29, 31, ал.1, 2 и 3, чл.32, ал.1 и чл.37.

Чл.58. (1) Гражданите са длъжни да спазват и изпълняват Конституцията и законите. Те са длъжни да зачитат правата и законните интереси на другите.

(2) Религиозните и другите убеждения не са основание за отказ да се изпълняват

задълженията, установени в Конституцията и законите.

Чл.59. (1) Защитата на отечеството е дълг и чест на всеки български гражданин. Измяната и предателството към отечеството са най-тежки престъпления и се наказват с цялата строгост на закона.

(2) Изпълнението на военските задължения, условията и редът за освобождаването от тях или за замяната им с алтернативна служба се уреждат със закон.

Чл.60. (1) Гражданите са длъжни да плащат данъци и такси, установени със закон, съобразно техните доходи и имущество.

(2) Данъчни облекчения и утешения могат да се установяват само със закон.

Чл.61. Гражданите са длъжни да оказват съдействие на държавата и обществото в случай на природни и други бедствия при условия и по ред, определени със закон.

НАКАЗАТЕЛЕН КОДЕКС

Обн., ДВ, бр.26 от 1968 г., попр., бр.29 от 1968 г., изм. и доп., бр.92 от 1969 г., бр.26 и 27 от 1973 г., бр.89 от 1974 г., бр.95 от 1975 г., бр.3 от 1977 г., бр.54 от 1978 г., бр.89 от 1979 г., бр.28 от 1982 г., попр., бр.31 от 1982 г., изм. и доп., бр.44 от 1984 г., бр.41 и 79 от 1985 г., попр., бр.80 от 1985 г., изм. и доп., бр.89 от 1986 г., попр., бр.90 от 1986 г., изм., бр.37, 91 и 99 от 1989 г., бр.10, 31 и 81 от 1990 г., бр.1 и 86 от 1991 г., попр., бр.90 от 1991 г., изм., бр.105 от 1991 г., доп., бр.54 от 1992 г., изм., бр.10 от 1993 г., бр.50, 97 и 102 от 1995 г., бр.107 от 1996 г., изм. и доп., бр.62 и 85 от 1997 г., изм., бр.120 от 1997 г.

Чл.1. (1) Наказателният кодекс има за задача да защитава от престъпни посягателства личността и правата на гражданите и цялостния установен в страната правов ред.

(2) За осъществяване на тази задача Наказателният кодекс определя кои обществено опасни деяния са престъпления и какви наказания се налагат за тях и установява случаите, когато вместо наказание могат да бъдат наложени мерки за обществено въздействие и възпитание.

Чл.2. (1) За всяко престъпление се прилага онзи закон, който е бил в сила по време на извършването му.

(2) Ако до влизане на присъдата в сила последват различни закони, прилага се законът, който е най-благоприятен за децеа.

Чл.3. (1) Наказателният кодекс се прилага за всички престъпления, извършени на територията на Република България.

(2) Въпросът за отговорността на чужденци, които се ползват с имунитет по отношение на наказателната юрисдикция на Република България, се решава съобразно приетите от нея норми на международното право.

Чл.208. (1) Който открие съкровище и в продължение на две седмици не съобщи на властта, се наказва с глоба от две хиляди до двадесет хиляди лева.

(2) Който, като търси, открие съкровище и в продължение на две седмици не съобщи на властта, се наказва с лишаване от свобода до две години или с глоба от пет хиляди до петдесет хиляди лева.

(3) Ако съкровището е в особено големи размери, наказанието е: по ал.1 - лишаване от свобода до две години или глоба от пет хиляди до петдесет хиляди лева, а по ал.2 - лишаване от свобода до пет години или глоба от десет хиляди до сто хиляди лева.

Чл.251. (1) Който наруши разпоредба на закон, на акт на Министерския съвет или на обнародван акт на Българската народна банка относно режима на сделките, вноса, износа или други действия с валутни ценности или задълженията за тяхното деклариране и стойността на предмета на престъпление е в особено големи размери, се наказва с лишаване от свобода до шест години или глоба в размер на двойната сума на предмета на престъплението.

(2) Предметът на престъплението се отнема в полза на държавата, а когато липсва или е отчужден, присъжда се неговата равностойност.

Чл.278. (1) Който унищожи, разруши или повреди паметник на културата, или архивен материал, влизащ в държавния архив, ако извършеното не съставлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода до три години или с глоба до тридесет хиляди лева, както и с обществено порицание.

(2) Длъжностно лице, което в нарушение на закона даде разрешение за унищожаване, разрушаване, повреждане или видоизменение на паметник на културата, се наказва с лишаване от свобода до пет години или с глоба до петдесет хиляди лева.

(3) Който без надлежно разрешение изнесе извън границите на страната паметник на културата или архивен материал, включен в държавния архив, се наказва с лишаване от свобода до пет години или с глоба до петдесет хиляди лева. Предметът на престъплението, ако е налице, се отнема в полза на държавата по чл.53, ал.1, буква "б".

(4) Който отчужди вещь по предходната алинея, като знае, че тя може да бъде изнесена извън границите на страната, се наказва с лишаване от свобода до две години или с глоба до двадесет хиляди лева, като предметът на престъплението се отнема в полза на държавата по чл.53, ал.1, буква "б".

(5) В особено тежки случаи наказанието е: по ал.1 - лишаване от свобода от една до пет години и глоба до петдесет хиляди лева; по ал.2 и 3 - лишаване от свобода от две до шест години и глоба до сто хиляди лева; по ал.4 - лишаване от свобода от една до три години и глоба до петдесет хиляди лева. Съдът може да постанови и лишаване от права по чл.37, точки 6 и 7. Предметът на престъплението се отнема в полза на държавата по чл.53, ал.1, буква "б".

Чл.278а. (1) Който открие паметник на културата или друга ценна историческа находка и в продължение на две седмици съзнателно не съобщи на властта, се наказва с лишаване от свобода до една година или с глоба от две хиляди до двадесет хиляди лева.

(2) Когато паметникът на културата има особено висока научна или художествена стойност, наказанието е лишаване от свобода до две години или глоба от пет хиляди до петдесет хиляди лева.

Чл.278б. Който без надлежно разрешение извършва археологични разкопки, теренни, геофизически и подводни проучвания на паметници на културата, като за тази цел използва технически средства, ако извършеното не представлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода до шест години и с глоба до тридесет хиляди лева.

Чл.278в. (1) Който унищожи или повреди защитен природен обект се наказва с лишаване от свобода до две години или поправителен труд, както и с глоба от десет хиляди до сто хиляди лева.

(2) За маловажни нарушения по предходната алинея наказанието е глоба до двадесет хиляди лева, налагана по административен ред.

(3) Който унищожи или повреди изключително ценни единични и невъзстановими земни образувания, диви животни, птици, растения и други, обявени за уникални, се наказва с лишаване от свобода до три години или с глоба от двеста хиляди до два милиона лева, както и с обществено порицание.

(4) Ако деянието по предходната алинея е извършено по непредпазливост, наказанието е поправителен труд или глоба до сто хиляди лева.

Чл.414. (1) Който в нарушение на правилата на международното право за водене на война унищожи, повреди или направи негодни културни или исторически паметници и предмети, произведения на изкуството, сгради и съоръжения с културно, научно или друго хуманитарно предназначение, се наказва с лишаване от свобода от една до десет години.

(2) същото наказание се налага и на онзи, който открадне, противозаконно присвои или укрие предмети, посочени в предходната алинея, или наложи по отношение на такива предмети контрибуция или конфискация.

ЗАКОН ЗА СОБСТВЕНОСТТА

Обн., ДВ, бр.92 от 1951 г., изм., бр.12 от 1958 г., бр.90 от 1960 г., бр.99 от 1963 г., бр.26 и 27 от 1973 г., бр.54 и 87 от 1974 г., бр.55 от 1978 г., бр.36 от 1979 г., бр.19 от 1985 г., бр.14 и 91 от 1988 г., бр.38 от 1989 г., бр.31 от 1990 г., бр.77 от 1991 г., бр.33 от 1996 г., бр.100 от 1997 г.

Чл.1. Този закон урежда собствеността, другите вещни права и тяхното придобиване, изгубване и защита, както и владението и вписванията.

Чл.2. Собствеността принадлежи на държавата, на общините, на кооперациите и други юридически лица и на граждани.

Всички видове собственост се ползват с еднакви възможности за развитие и закрила.

Чл.28. Собственост на физически и юридически лица могат да бъдат всички вещи с изключение на тези, които съгласно Конституцията на Република България са изключителна държавна собственост или по силата на закона са публична държавна или общинска собственост.

Със закон може да се забрани притежаването от физически или юридически лица

на имоти и вещи, свързани с дейности, за които е установен държавен монопол.

Чл.91. Заровените в земята, зазиданите или скрити по друг начин вещи, собственикът на които не може да бъде открит, стават собственост на държавата.

Лицето, което ги е намерило, има право на възнаграждение в размер на 25% от стойността.

Чл.110. Недвижими вещи са: земята, растенията, сградите и другите постройки и въобще всичко, което по естествен начин или от действието на човека е прикрепено трайно към земята или към постройката.

Всички други вещи, включително и енергията, са движими вещи.

ЗАКОН ЗА ДЪРЖАВНАТА СОБСТВЕНОСТ

Обн., ДВ, бр.44 от 1996 г., изм., бр.104 от 1996 г., изм. и доп., бр.55 от 1997 г., доп., бр.61 от 1997 г., изм., бр.117 от 1997 г.

Чл.1. С този закон се уреждат придобиването, стопанисването, управлението и разпореждането с недвижими имоти и движими вещи, държавна собственост, освен ако в специален закон е предвидено друго.

Чл.2. (1) Собствеността на държавата е публична и частна.

(2) Публична държавна собственост са:

1. обектите, изключителна държавна собственост съгласно Конституцията на Република България;

2. имотите, предоставени на органите на държавната власт за изпълнение на функциите им;

3. държавните имоти и вещи, обявени по установения ред за паметници на културата от световно или национално значение;

4. други имоти, предназначени за трайно задоволяване на обществени потребности от национално значение чрез общо ползване.

(3) Частна държавна собственост са всички други държавни имоти и вещи. Плодовете и приходите от имотите и вещите, публична държавна собственост, са частна собственост на държавата.

(4) Не са държавна собственост по смисъла на този закон имотите и вещите на търговските дружества и на фондациите, дори ако държавата е била единствен притежател на вложеното в тях имущество. Правото на собственост върху имоти и вещи, включени в капитала на търговски дружества с държавно имущество, се упражнява по установения за тези дружества ред.

Чл.31. Държавните недвижими имоти и движими вещи, паметници на културата, се стопанисват и управляват при условия и по ред, които са установени със специални закони.

ЗАКОН ЗА ОБЩИНСКАТА СОБСТВЕНОСТ

Обн., ДВ, бр.44 от 1996 г., изм., бр.104 от 1996 г., бр.55 от 1997 г., изм. и доп., бр.22 от 1998 г.

Чл.1. С този закон се уреждат придобиването, стопанисването, управлението и разпореждането с недвижимите имоти и движимите вещи - общинска собственост, освен ако в специален закон е предвидено друго.

Чл.3. (1) Общинската собственост е публична и частна.

(2) Публична собственост са:

1. имотите, предназначени за осъществяване функциите на органите на местното самоуправление и местната администрация;

2. имотите, предназначени за трайно задоволяване на обществени потребности от общинско значение;

3. недвижимите имоти и движимите вещи - общинска собственост, обявени по установения ред за паметници на културата от местно значение.

(3) Частна общинска собственост са всички други общински имоти и вещи. Плодовете и приходите от имотите и вещите - публична общинска собственост, са частна собственост на общината.

Чл.12. (1) Имотите по чл.3, ал.2, т.1 се стопанисват и управляват пряко от кмета на общината, съответно от кмета на района или кметството.

(2) Имотите по чл.3, ал.2, т.2 и 3, включително и тези на здравни, културни, образователни, просветни и социални заведения от общинско значение, се предоставят от общинския съвет за безвъзмездно стопанисване и управление на съответните организации или юридически лица на общинска бюджетна издръжка.

(3) Имотите и вещите - публична общинска собственост, не могат да се отдават под наем, да се преотстъпват за ползване, да се ползват съвместно по договор с трети лица, както и да се използват за стопанска и производствена дейност. Забраната не се отнася за имоти или части от тях, които са с пряко стопанско или търговско предназначение.

(4) Предоставянето на особено право на ползване върху публична общинска собственост се извършва само чрез концесия.

Чл. 20. Паметници на културата, които са общинска собственост, се стопанисват и управляват при условията и по реда, определени в специалните закони.

Чл. 67. (1) "Концесия" по смисъла на този закон е предоставянето на особено право на ползване върху обекти - публична общинска собственост, предназначени за трайно задоволяване на обществени потребности от общинско значение, както и даване на разрешение за извършване на дейности, свързани с тези обекти, които се осъществяват от общините.

(2) Не може да се предоставя концесия при опасност за националната сигурност и отбраната на страната, за обществения ред, за околната среда и за защитените със закон територии и обекти.

ЗАКОН ЗА СОБСТВЕНОСТТА И ПОЛЗУВАНЕТО НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ ЗЕМИ
Обн., ДВ, бр.17, 20 и 74 от 1991 г., бр.18, 28, 46 и 105 от 1992 г., бр.48, 64 и 83 от 1993 г., бр.80 от 1994 г., бр.45, 57 и 59 от 1995 г., изм., бр.79, 103 и 104 от 1996 г., доп., бр.62 от 1997 г., изм. и доп., бр.87, 98 и 123 от 1997 г., доп., бр.124 от 1997 г., изм., бр.36 и 59 от 1998 г.

Чл.1. Този закон урежда собствеността и ползуването на земеделските земи.

Чл.4. (4) Собствениците и ползвателите са длъжни да опазват съществуващите върху земите им археологически обекти, паметници на културата, мелиоративни, електроенергийни и други съоръжения и инсталации, геодезични и гранични знаци, както и да не пречат на другите собственици, ползватели и служебни лица да ползват и поддържат същите.

Чл.24. (4) Не се възстановяват правата на собственици върху земеделски земи, включени в резервати, определени по реда на Закона за защита на природата, както и другите защитени природни територии с национално и международно природоохранно значение, включително и земите, под и върху които се намират неотделими от тях археологически обекти и паметници на културата.

(5) Земите по ал.2, 3 и 4 са държавна собственост. Те могат да се ползват само за целите, за които са предоставени. Ползвателите им нямат право да ги предоставят за ползване на други лица.

(6) Собствениците на имоти по алинеи 2, 3 и 4 се обезщетяват по реда на чл.106, ал.1.

ЗАКОН ЗА ГОРИТЕ
Обн., ДВ, бр.125 от 1997 г.

Чл.1. (1) С този закон се уреждат отношенията, свързани със собствеността и стопанисването - управлението, възпроизводството, ползването и опазването на горите в Република България.

(2) Целта на закона е съхраняването на българските гори като национално богатство - основен средообразуващ фактор, чрез възпроизводството и устойчивото им развитие и многоцелевото ползване в интерес на собствениците и обществото.

Чл.4. (1) Горите, съобразно техните функции, се делят на гори с основно дървопроизводителни и средообразуващи функции, защитни и рекреационни гори и гори в защитени територии.

(2) Защитните и рекреационните гори изпълняват основно водоохранни, противоерозионни, мелиоративни, рекреационни и други функции и се подразделят на:

1. водоохранни-вододайни зони, водосбори на водоеми и водни течения и райони около отделни извори;

2. противоерозионни - ерозиранни горски земи; земи на урвести и каменливи терени; зоната на горната граница на гората; крайбрежните ивици на Черно море, река Дунав и големите реки; нелесопригодни горски площи, обрасли с дървесна и храстова

растителност; поройни горски земи и гори, създадени по технически проекти за борба с ерозията;

3. мелиоративни - полезащитни горски пояси, гори за защита на инженерни съоръжения и гори около центровете с промишлено замърсяване;

4. рекреационни - курортни гори и местности и извънселищни горски паркове;

5. други - със семепроизводствени насаждения и градини; с горски разсадници; с географски култури; с дендрариуми; гори около паметници на културата; научноизследователски и учебно-опитни гори.

(3) Горите в защитените територии и режимът на тяхното ползване и опазване се определят със специален закон.

ЗАКОН ЗА ТЕРИТОРИАЛНО И СЕЛИЩНО УСТРОЙСТВО

Обн., ДВ, бр.29 от 1973 г., попр., бр.32 от 1973 г., изм., бр.87 от 1974 г., бр.3 и 102 от 1977 г., бр.36 от 1979 г., бр.3 от 1980 г., бр.45 от 1984 г., бр.19 от 1985 г., бр.36 от 1986 г., бр.14 от 1988 г., бр.31 от 1990 г., попр., бр.32 от 1990 г., бр.15 от 1991 г., бр.63 от 1995 г., изм., бр.104 от 1996 г., изм. и доп., бр.41 от 1998 г.

Чл.1. Територията на страната, общините и населените места се устройват съгласно с този закон с цел да се създават най-благоприятни условия за живеене, труд и отдих на населението в съответствие с материалните и духовните изисквания на обществото.

Чл.8. (1) Устройствовите планове от всички степени са териториална основа за общественоеикономическото развитие по място и време.

(2) Тези планове:

1. разкриват и осигуряват възможности за научно обосновано устройство и изграждане на съответните територии за най-пълноценно използване на ресурсите и за целесъобразно насочване на производителните сили;

2. служат за управление на урбанизационния процес и развитието на общините на страната;

3. осигуряват рационално, взаимнообвързано разположение на всички видове обекти и инженерно-технически системи и съоръжения при широко коопериране с оглед да се постига най-висока икономическа и обществена ефективност съобразно териториалните фактори и условия и технически изисквания;

4. служат като териториална основа за изграждане на Единната система за общественото обслужване;

5. осигуряват опазването и възпроизводството на околната среда;

6. способствуват за запазване на природните и историческите забележителности на недвижимите паметници на културата;

7. разкриват възможностите на територията за организиране и развитие на отдиха.

Чл.10. Териториалноустройствовите планове от всички степени се създават при спазване на законите и другите действащи разпоредби по опазване на обработваемата земя, защитата на природата, опазването на въздуха, водите и почвата от замърсяване, запазване на недвижимите паметници на културата и другите разпоредби по проектирането и строителството.

Чл.13. (1) Териториалноустройствени планове за извънселищни територии се създават за определени части на страната, където на съответен етап се насочва и развива активен процес на урбанизация и се съсредоточава разнообразно по характер строителство в различни отрасли на народното стопанство.

(2) Тези планове осигуряват:

1. правилно зонирание на съответната територия по функционално предназначение при взаимосвързано, високоефективно земеползване.

2. съгласувано, взаимнообвързано разположение на всички обекти и съоръжения върху съответната територия при опазване на околната среда и в съответствие с нейния характер, както и при запазване на историческите места и недвижимите паметници на културата.

Чл.15. Общите и подробните градоустройствени планове в рамките на общите задачи по териториалното устройство:

1) осигуряват най-целесъобразно изграждане преустройство и развитие на населените места и свързаните с тях зони на влияние съобразно особените производствено-икономически, природногеографски, демографски, социологически, технически, естетически, комуникационно-транспортни, съобщителни, санитарно-хигиенни, противопожарни и други условия и изисквания;

2) осигуряват хармонично включване на населеното място и на свързаната с него зона на влияние в околната среда при опазване и използване на природните особености и забележителности;

3) запазват, създават и развиват индивидуален архитектурно- градоустройствен образ на населените места.

4) определят териториалната структура на населените места по функционално предназначение;

5) предвиждат мероприятия за запазване на недвижимите паметници на културата и на средата, в която те исторически са създадени;

6) установяват етапите за изграждане на населените места с оглед строителството да се съсредоточава и осъществява последователно в определени зони, райони и микрорайони.

Чл.18. Общ градоустройствен план се създава задължително за:

1) градовете и общините;

2) промишлените центрове и комплекси;

3) курортните населени места и курортните комплекси;

4) населените места, разположени в особено характерна природна среда;

5) населените места и комплекси с историческо, етнографско или архитектурно значение;

6) други населени места, определени от министъра на териториалното развитие и строителството, съгласувано с областните управители

Чл.37. (1) Всички строителни работи в населените места и в извънселищните територии се извършват при спазване на този закон, разпоредбите по неговото приложение, съответните териториалноустройствени планове, правилата и нормативите за земята, необходима за строителните обекти, инженерно-техническите правила на гражданската отбрана и другите разпоредби по проектирането и

строителството.

(2) Режимът за строежи в населени места с историческо или архитектурно-музейно значение и за квартали, улици или имоти със същото значение в други населени места се установява със самите застроителни и регулационни, кварталнозастроителни и силуетни планове, както и със специфични разпоредби към цялостния застроителен и регулационен план, които се одобряват от министъра на териториалното развитие и строителството и председателя на Комитета за култура.

Чл.42. (1) Строежите и проектите, въз основа на които те се извършват, трябва да бъдат съобразени с изискванията за безопасност, които включват носимоспособност, пожарна безопасност, опазване на здравето и живота на обитателите при ползването им по предназначение, безопасност при ползване на инсталации и инженерни системи, осигуряване на топлосъхранение и икономия на енергия, както и с изискванията за опазване на околната среда. За обекти-паметници на културата, се прилагат специфични изисквания, определени с отделен закон.

Чл.167. (1) Значително остарели паянтови и полумасивни строежи, които със своя вид загрозяват градовете, промишлени центрове, курортни места, населени места с историческо или архитектурно значение, улици и площади в централни части на селата, републикански пътища, жп. линии, гари, летища, места за отдих и обекти на туризма или затрудняват безопасното движение, се премахват по заповед на кмета на общината при условията и по реда, посочени в правилника за приложение на този закон.

(2) Заповедта за премахване на строежите се съобщава на пряко заинтересованите собственици по реда на Гражданския процесуален кодекс, които могат да я обжалват съгласно с чл.143, ал.1, т.2.

Чл.168. (1) Строежите по чл.166 и 167 в недвижими имоти, предназначени по реда на този закон за мероприятия на държавата, кооперации и обществени организации, се премахват, след като инвеститорът обезщети правоимащите по общите правила. Когато се налага строежът да бъде премахнат незабавно, дължимото обезщетение се определя въз основа на данните, събрани по административен ред.

(2) По реда на чл.166 и 167 не могат да се събарят или премахват недвижими паметници на културата и исторически архитектурни ансамбли освен с предварително писмено разрешение на органите на Комитета за изкуство и култура.

ЗАКОН ЗА ЗАЩИТА НА ПРИРОДАТА

Обн., ДВ, бр.47 от 1967 г., изм., бр.3 от 1977 г., бр.39 от 1978 г., бр.28 от 1982 г., бр.26 от 1988 г., бр.86 от 1991 г., бр.85 от 1997 г., бр.11 от 1998 г.

Чл.20. За исторически места се обявяват местности или части от тях, в които са се развили исторически събития, открити са антични селища, паметници и др. във от населените места.

ЗАКОН ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

Обн., ДВ, бр.86 от 1991 г., изм., бр.90 от 1991 г., попр., бр.90 от 1992 г., изм., бр.100 от 1992 г., бр.31 и 63 от 1995 г., бр.13 от 1997 г., изм. и доп., бр.85 от 1997 г., изм., бр.86 от 1997 г.

Чл.1. Този закон урежда:

1. събирането и предоставянето на информация за състоянието на околната среда;
2. осъществяването на контрол върху състоянието на околната среда;
3. извършването на оценка на въздействието върху околната среда;
4. програмирането и осъществяването на мероприятия по опазването на околната среда;
5. правата и задълженията на държавата, общините, юридическите и физическите лица по опазването на околната среда.

ДОПЪЛНИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. По смисъла на този закон:

1. “околната среда” е комплекс от естествени и антропогенни фактори и елементи, които се намират в състояние на взаимна зависимост и влияят върху екологичното равновесие и качеството на живота, здравето на хората, културното, историческото наследство и ландшафта;
2. “опазването на околната среда” е дейност, която е насочена към предотвратяване на деградацията на околната среда, нейното възстановяване, запазване и подобряване и включва събирането на информация и контрол за състоянието и предварителната оценка на въздействието върху околната среда на проектираните дейности;

ЗАКОН ЗА ДЪРЖАВНИЯ АРХИВЕН ФОНД

Обн., ДВ, бр.54 от 1974 г., изм., бр.63 от 1976 г., бр.35 от 1977 г., бр.55 от 1987 г., бр.12 от 1993 г.

Чл.1. Този закон урежда организацията и дейността на Държавния архивен фонд по събирането, регистрирането, обработването, съхраняването и използването на архивните документи.

Чл.3. (1) В Държавния архивен фонд се съхраняват закони, укази, постановления, разпореждания, решения, правилници, наредби, инструкции, окръжни, доклади, заповеди, протоколи, отчети, бюджети, планове, договори, фотоснимки, чертежи, скици, печати, щемпели, официална и лична кореспонденция, ръкописи на научни и художествени произведения, мемоари, дневници, плакати, афиши, звукозаписи, кино и телевизионни филми и други видове документи в оригинал или копие.

(2) Документите на Държавния архивен фонд, които са паметници на културата по смисъла на чл.3 от Закона за паметниците на културата и музеите, се съхраняват по реда, установен в този закон.

ЗАКОН ЗА МЕСТНОТО САМОУПРАВЛЕНИЕ И МЕСТНАТА АДМИНИСТРАЦИЯ
Обн., ДВ, бр.77 от 1991 г., изм., бр.24, 49 и 65 от 1995 г., доп., бр.122 от 1997 г., изм., бр.33 от 1998 г.

Чл.1. (1) Този закон урежда обществените отношения, свързани с местното самоуправление и местната администрация.

Чл.11. Местното самоуправление в общината се изразява в правото на гражданите или на избрани от тях органи, в рамките на предоставената им компетентност, да решават въпросите, свързани със:

1. общинското имущество, общинските предприятия, общинските финанси, данъци и такси, общинската администрация;
2. устройството и развитието на територията на общината и на населените места в нея;
3. образованието - предучилищно възпитание, начално, основно и средно образование;
4. здравеопазването - амбулаторно-поликлинично и болнично обслужване, здравна профилактика, медико-социални грижи и санитарно-хигиенни дейности;
5. културата - читалища, театри, оркестри, библиотеки, музеи и музейни сбирки, самодейност, ритуали, местни традиции и обичаи;
6. благоустрояването и комуналните дейности - водоснабдяване, канализация, електрификация, топлофикация, телефонизация, улици и площади, паркове, градини, улично осветление, озеленяване, корекция на реки и дерета, третиране на битови отпадъци, общински транспорт, общински бани, перални, хотели, гаражи и гробища;
7. социалното подпомагане - социални грижи и социални помощи, социално жилищно задоволяване и други социални дейности с общинско значение;
8. опазването на околната среда и рационално използване на природните ресурси с общинско значение;
9. поддържането и опазването на културни, исторически и архитектурни паметници с общинско значение;
10. развитието на спорта, отдиха и туризма с общинско значение.

ЗАКОН ЗА МИНИСТЕРСТВОТО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ
Обн., ДВ, бр.122 от 1997 г., изм., бр.29 от 1998 г.

Чл.1. (1) Този закон урежда принципите, дейностите, устройството и органите на управление, използваните средства, правата, задълженията и отговорностите на личния състав и осигуряването на Министерството на вътрешните работи (МВР) за защита на националната сигурност и опазване на обществения ред в Република България.

(2) Дейностите, свързани с националната сигурност и обществения ред, се осъществяват , от органите на министерството самостоятелно и във взаимодействие с други държавни органи, овластени за това.

Чл.6. Основните задачи на МВР са:

1. защита на националната сигурност и обществения ред;
2. противодействие на престъпността;

3. защита на правата и свободите на гражданите и опазване на техния живот, здраве и имущество;
4. осигуряване на пожарна и аварийна безопасност;
5. охрана и защита на държавната граница;
6. защита на икономическата и финансово-кредитната система на държавата и нейните културни ценности;
7. информационно осигуряване на министерството и държавното управление;
8. оказване на съдействие на други държавни органи;
9. международно сътрудничество.

Чл.90. (1) В изпълнение на задачите по чл.89 Националната служба “Борба с организираната престъпност” извършва самостоятелно или съвместно с други специализирани органи оперативно-издирвателна, информационна и организационни дейности за противодействие на организираната престъпна дейност, свързана със:

1. икономическата и финансово-кредитната система;
2. терористични действия;
3. контрабанда и незаконни сделки с оръжия, стратегически суровини, стоки с двойна употреба, моторни превозни средства, исторически и културни ценности;
4. незаконно въвеждане в страната и извеждане на лица в други държави;
5. незаконен трафик, производство и търговия с наркотични и психотропни вещества и суровини за тяхното производство;
6. изпиране на пари и инвестиране на средства, придобити по престъпен начин;
7. използване на силата на заплахата за сключване на сделки и извличане на облаги от тях;
8. преправяне, изготвяне и прокарване в обръщение на неистински парични знаци и ценни книжа;
9. влагане или придобиване на неправомерни облаги от хазарт;
10. корупция в държавната и местната администрация.

(2) Дирекцията “Борба с организираната престъпност” изгражда за нуждите на своята дейност информационни фондове.

(3) Дирекцията “Борба с организираната престъпност” осъществява методическо ръководство, помощ и контрол на регионалните звена “Борба с организираната престъпност” по направлението на дейността.

ЗАКОН ЗА МИТНИЦИТЕ

Обн., ДВ, бр.15 от 1998 г.

Чл.1. Този закон урежда устройството и организацията на митническата администрация и извършваната от нейните органи дейност.

Чл.65. (1) Ако няма нормативни ограничения или забрани, стоките могат, при определени в този закон условия, да получат поисканото митническо направление независимо от техния вид, количество, произход, отправно място или местоназначение.

(2) Аlineя 1 не изключва прилагането на забрани или ограничения във връзка с опазването на националната сигурност, обществен ред и морала, на живота и здравето на хората, на животните и растенията, както и на националното богатство,

представляващо художествена, историческа и археологическа ценност, и със защитата на индустриалната и интелектуалната собственост.

ЗАКОН ЗА ЗАЩИТА НА КОНКУРЕНЦИЯТА

Обн., ДВ, бр.52 от 1998 г.

Чл.1. (1) Този закон има за цел да осигури защита и условия за разширяване на конкуренцията и на свободната инициатива в стопанската дейност.

(2) За целите по ал.1 законът урежда защита срещу споразумения, решения и съгласувана практика, злоупотреба с монополно и господстващо положение на пазара, концентрация на стопанската дейност, нелоялна конкуренция, и други действия, които могат да доведат до предотвратяване, ограничаване или нарушаване на конкуренцията.

Чл.20. (1) Държавна помощ е помощта, оказана от държавата или чрез държавни ресурси в каквато и да е форма, която нарушава или може да наруши конкуренцията, като поставя в по-благоприятно положение определени предприятия или производството на определени стоки, или извършването на определени услуги.

(2) Държавните органи и институции, които оказват държавна помощ и с това засягат или могат да засегнат търговските отношения между Република България и страните, с които тя има договорно установен режим за държавните помощи, са длъжни предварително да уведомяват комисията за съответния проект за държавни помощи, по чиято допустимост комисията се произнася.

(3) Задължението за уведомяване по ал.2 не се отнася за помощи:

1. със социален характер, предоставени на отделни потребители без оглед на произхода на стоките и услугите;

2. за отстраняване на вреди, причинени от природни бедствия или други извънредни обстоятелства.

(4) Комисията може да приеме за допустими помощите:

1. предназначени да ускорят икономическото развитие на райони с ниско жизнено равнище или с безработица над средната за страната;

2. предназначени да подпомогнат икономическото развитие на определени стопански дейности или обособени райони, доколкото не се променят условията на търговския обмен в противоречие с общия интерес на страните;

3. които подпомагат изпълнението на проект със значителен икономически интерес за страните или за преодоляване на съществени трудности в икономиката на Република България;

4. които подпомагат запазването на културното и историческото наследство, ако тези помощи не засягат търговските условия и конкуренцията до степен, която е в противоречие с взаимните интереси на страните;

5. определени със съгласието на страните, с които Република България е установила режим за наблюдение на държавните помощи.

(5) Когато комисията установи, че проектът или предоставената държавна помощ е несъвместима с условията по ал.2, 3 и 4 и не е в обсега на допустимите изключения, тя предлага на съответния орган или институция в определен срок да отмени проекта или да изиска да бъде възстановена помощта. В този случай комисията може да предложи и само да се изменят размерите или условията за отпускането на помощта,

ако това е достатъчно, за да се предотврати ограничаването и да се възстанови ефективната конкуренция.

ЗАКОН ЗА МЕСТНИТЕ ДАНЪЦИ И ТАКСИ

Обн., ДВ, бр.117 от 1997 г.

Чл.1. В общинския бюджет постъпват следните местни данъци и такси:

1. местни данъци:

- а) данък върху недвижимите имоти;
- б) данък върху наследствата;
- в) данък върху даренията;
- г) данък при възмездно придобиване на имущество;
- д) данък върху превозните средства;
- е) други местни данъци, определени със закон;

2. местни такси за:

- а) битови отпадъци;
- б) ползване на пазари, тържища, панаири, тротоари, площи, улични платна;
- в) ползване на детски ясли, детски градини, лагери, общежития, домове за социални грижи и други форми на социално обслужване;
- г) ползване на курорт;
- д) добив на кариерни материали;
- е) технически услуги;
- ж) административни услуги;
- з) кучета;
- и) откупуване на гробни места;
- к) охрана и опазване на земеделски имоти;
- л) други местни такси, определени със закон.

Чл.10. (1) С данък върху недвижимите имоти се облагат разположените на територията на страната сгради, дворни места, парцели и застроените земеделски и горски земи за действително застроената площ и прилежащия ѝ терен.

(2) Не се облагат с данък земеделските земи и горите.

Чл.24. (1) Освобождават се от данък:

- 1. общините;
- 2. държавата, освен ако имотът е предоставен за ползване на друго лице и това лице не е освободено от данък;
- 3. Националния осигурителен институт;
- 4. читалищата;
- 5. сградите - собственост на чужди държави, в които се помещават дипломатически и консулски представителства, при условията на взаимност;
- 6. сградите на Българската народна банка;
- 7. сградите на Българския червен кръст;
- 8. сградите, използвани от висшите училища и от Българската академия на науките;
- 9. молитвените домове на законно регистрираните вероизповедания в страната;
- 10. парковете, спортните игрища, площадките и други подобни имоти за

обществени нужди;

11. сградите - паметници на културата;
12. музеите, галериите, библиотеките;
13. имотите, с изключение на жилищните, използвани непосредствено за експлоатационни нужди на обществения транспорт;
14. стопанските сгради на земеделските производители, използвани за селскостопанска дейност;
15. временните сгради, обслужващи строежа на нова сграда или съоръжение до завършването и предаването им в експлоатация;
16. сградите, обявени по съответния ред за застрашени от самосрутуване или вредни в санитарно-хигиенно отношение.

(2) Освобождаването по ал.1, т.4, 6 и 7 е при условията, посочени в т.2, а освобождаването по т.8, 10, 11 и 12 - ако имотите не се използват със стопанска цел.

(3) Алинеи 1 и 2 се прилагат съответно и за части от имоти.

Чл.44. (1) Обект на облагане с данък са имуществата, придобити по дарение, както и недвижимите имоти, ограничените вещни права върху тях и моторните превозни средства, придобити по възмезден начин.

(2) Подлежат на облагане с данък в размер на данък дарение и безвъзмездно придобитите по друг начин имущества, както и погасените чрез опрощаване задължения.

(3) Алинея 2 не се прилага, ако прехвърлянето е в изпълнение на задължение по закон.

Чл.48. (1) Освобождават се от данък:

1. придобитите имущества от:
 - а) държавата и общините;
 - б) българските здравни, образователни, културни и научни организации на бюджетна издръжка, както и домовете за социални грижи;
 - в) Българският Червен кръст;
 - г) национално представените организации на инвалиди и за инвалиди;
 - д) фондовете за подпомагане на пострадали от природни бедствия и за опазване и възстановяване на исторически и културни паметници;
2. даренията за лечение на български граждани, както и на технически помощни средства за инвалиди;
3. даренията с хуманитарна цел на лица с I или II група инвалидност и социално слаби граждани;
4. юридическите лица с нестопанска цел за получените и предоставените дарения във връзка с уставната им цел;
5. обичайните подаръци;
6. имуществото, което е прехвърлено по безвъзмезден начин в изпълнение на задължение, произтичащо от закон;
7. даренията в полза на народните читалища;
8. придобитите имущества по реда на Закона за преобразуване и приватизация на държавни и общински предприятия;
9. непаричните вноски в капитала на търговско дружество, кооперация или юридическо лице с нестопанска цел.

(2) Когато имущество, получено по ал.1, бъде прехвърлено на трети лица, несъбраният данък става дължим, ако се докаже, че прехвърлянето не е свързано с изпълнението на

преките цели, за които е създадена съответната организация, посочена в ал.1, или които са посочени като основание за освобождаване от данък.

ЗАКОН ЗА КОРПОРАТИВНОТО ПОДОХОДНО ОБЛАГАНЕ

Обн., ДВ, бр.115 от 1997 г., попр., бр.19 от 1998 г., доп., бр.21 от 1998 г.

Чл.1. (1) Този закон урежда облагането на:

1. печалбата и доходите на местните и чуждестранните юридически лица, включително организациите на бюджетна издръжка, както и на местните и чуждестранните дружества, които не са юридически лица (неперсонифицираните дружества);

2. доходи на местни и чуждестранни физически лица, посочени в този закон.

(2) За целите на този закон организациите на бюджетна издръжка се смятат за юридически лица.

Чл.23. (1) Размерът на облагаемата печалба се получава, като финансовият резултат преди данъчното преобразуване, независимо дали е положителна или отрицателна величина, се преобразува чрез неговото увеличаване или намаляване за данъчни цели.

(3) Финансовият резултат преди данъчното преобразуване се намалява със:

1. дарения: в полза на образователни и здравни заведения и организации, които са на бюджетна издръжка; организации с благотворителни, социални, природозащитни, здравни, научноизследователски, културни и спортни цели; регистрираните в страната вероизповедания и общините; за фондове за подпомагане на инвалиди и пострадали от природни бедствия; Българския червен кръст; за подпомагане на социално слаби, инвалиди, деца с увредено здраве или без родители; за възстановяване и опазване на исторически и културни паметници в размер до 5 на сто от положителния финансов резултат преди данъчното преобразуване, при условие, че даренията са направени от капиталовите резерви, съответно от сметката на собственика;

ЗАКОН ЗА ОБЛАГАНЕ ДОХОДИТЕ НА ФИЗИЧЕСКИТЕ ЛИЦА

Обн., ДВ, бр.118 от 1997 г., изм., бр.35 от 1998 г.

Чл.1. Този закон урежда облагането на доходите на физическите лица, доходите на предприятията на едноличните търговци и доходите на някои предприятия, които са юридически лица.Глава тринадесета

Чл.22. (1) Данъчната основа за лицата по чл.21, ал.2, избрали реда на облагане по този закон, както и за лицата по чл.21, ал.3, се определя, като облагаемият доход от съответната дейност се намалява със:

1. разходи за дейността в размер на:

а) 70 на сто - за отглеждане на животни и птици, за пчеларство и бубарство, за непреработена продукция от тях и за култивирани гъби;

б) 60 на сто - за горско и водно стопанство (включително рибовъдство) и за растениевъдство;

в) 50 на сто - за производство на декоративни храсти и цветя; за създаване на изобретения, произведения на науката, културата и изкуството; както и наръчно изработени произведения от майстори на народните художествени занаяти; за авторски и лицензионни възнаграждения;

г) 35 на сто - за занаятчийски дейности извън посочените в глава четиринадесета, за упражняване на свободна професия или за извършване на услуги с личен труд;

д) 25 на сто - за управление и контрол, за участие в управителни и контролни органи на предприятия и юридически лица с нестопанска цел;

2. вноски за социални, здравни, пенсионни и други осигуровки, които лицата по закон са задължени да правят за своя сметка, както и вноски за доброволно социално, пенсионно и здравно осигуряване в общ размер до 30 на сто от 12-те минимални месечни работни заплати за страната за календарната година;

3. облекченията за дарения в размер 5 на сто след намаленията по т.1 и 2.

Чл.25. (1) Данъчната основа за доходи от отдадено под наем движимо и недвижимо имущество, от аренда или от рента се определя, като облагаемият доход се намалява с 20 на сто разходи, освен ако основният ремонт на имуществото или подобряването на качеството на земята е за сметка на ползвателя и при условие, че ползвателят не е приспаднал цялостно или частично разходите си за основен ремонт или за подобряване на качеството на земята от наема, арендата или рентата.

(2) Облагаемият доход по ал.1 се намалява с облекчение за дарение в размер 5 на сто след приспадане на признатите разходи по ал.1.

Чл.28. (1) Данъчното облекчение по чл.22, ал.1, т.3 и по чл.25, ал.2 се ползва, при условие че:

1. дарението е в полза на: образователни и здравни заведения и организации, които са на бюджетна издръжка; организации с благотворителни, социални, природозащитни, здравни, научноизследователски, културни и спортни цели; регистрираните в страната вероизповедания; общини; фондове за подпомагане на инвалиди и пострадали от природни бедствия; Българския Червен кръст; подпомагане на социално слаби, инвалиди, деца с увредено здраве или без родители; възстановяване и опазване на исторически и културни паметници;

2. лицата, предоставили дарението, нямат неизплатени декларирани държавни вземания или такива, установени с данъчно облагателен акт към момента на извършване на дарението.

(2) Когато дарението е в непарична форма, неговата стойност се определя въз основа на документите за придобиване на предмета на дарението от дарителя, ако придобиването е станало до 3 месеца преди датата на дарението.

(3) Извън случаите по ал.2 стойността се определя по реда на Закона за местните данъци и такси.

(4) Дарението се счита за извършено, както следва:

1. за парични средства чрез получаване на дарителско свидетелство, на документ за банков превод или други удостоверяващи документи - от датата, на която средствата са получени от надарения;

2. за движими вещи, недвижими имоти и за учредяване или прехвърляне на

ограничени вещни права върху тях - от датата на получаването, съответно сключването на сделката за прехвърлянето на имота или правата.

ЗАКОН ЗА СЧЕТОВОДСТВОТО

Обн., ДВ, бр.4 от 1991 г., изм., бр.26 от 1992 г., бр.55 от 1993 г., бр.21, 33 и 59 от 1996 г., бр.52 от 1997 г., изм. и доп., бр.21 от 1998 г.

Чл.1. Този закон урежда:

1. организацията и методологията по изграждането и функционирането на счетоводните системи (счетоводствата) в предприятията; и

2. изготвянето на счетоводни отчети, които да представят достоверно имущественото и финансовото състояние на предприятието и промените, настъпили в него, както и реализираните резултати от дейността му.

Чл.20. (1) Предприятията начисляват амортизации на материалните и нематериалните дълготрайни активи.

(2) Амортизации не се начисляват на земята, горите, паметниците на културата и произведенията на изкуството, както и на напълно амортизираните материални и нематериални дълготрайни активи.

ПРАВИЛНИК ЗА ПРИЛОЖЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА СОБСТВЕНОСТТА НА ГРАЖДАНИТЕ

Обн., ДВ, бр.45 от 1973 г., изм., бр.42 от 1975 г., бр.53 от 1976 г., бр.24 от 1978 г., бр.78 от 1980 г., бр.57 от 1984 г., бр.53 от 1987 г., бр.61 от 1988 г.

Чл.1. Гражданите на Народна република България могат да притежават в пределите на страната в лична собственост недвижими и движими имоти, както и имоти за упражняване на разрешена стопанска дейност, по вид и размери, определени в Закона за собствеността на гражданите.

Чл.8. Жилището е паметник на културата, когато е обявено за такъв паметник съгласно Закона за паметниците на културата и музеите.

Чл.14. (4) Жилищна сграда, обявена за паметник на културата, която не се намира в областен град или в градовете Благоевград, Велико Търново, Видин, Враца, Габрово, Кюстендил, Кърджали, Пазарджик, Перник, Русе, Силистра, Сливен, Смолян, Стара Загора, Толбухин, Търговище, Шумен и Ямбол, се смята за вилен имот, ако е извън местожителството на собственика и.

Чл.17. (1) Разделянето на вилната сграда на самостоятелни помещения е допустимо, когато това е възможно съобразно строителните правила, норми и нормативи и може да се извърши без съществени преустройства в сградата. Когато сградата е паметник на културата, разделянето ѝ се допуска, ако етажите са изградени като самостоятелни жилища.

(2) Приобретателите на самостоятелни вилни помещения трябва да представят

пред нотариуса или пред народния съвет декларация, че те и членовете на семейството им не притежават друг вилен имот и че не са налице пречките в чл.6, ал.2 от закона. За невярно деклариране се носи наказателна отговорност.

ПРАВИЛНИК ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ЗАКОНА ЗА СОБСТВЕНОСТТА И ПОЛЗВАНЕТО НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ ЗЕМИ

Обн., ДВ, бр.34 от 1991 г., изм., бр.60 и 80 от 1991 г., бр.34 и 92 от 1992 г., бр.8, 30 и 72 от 1993 г., бр.2 и 100 от 1994 г., попр., бр.103 от 1994 г., доп., бр.5 и 48 от 1995 г., изм., бр.95 от 1995 г., изм. и доп., бр.28 от 1997 г., изм., бр.57, 61 и 112 от 1997 г., изм. и доп., бр.122 от 1997 г., изм., бр.18 от 1998 г.

Чл.1. (1) Земеделски земи по смисъла на Закона за собствеността и ползването на земеделските земи (ЗСПЗЗ) са тези, които са предназначени за земеделско производство и:

1. не се намират в строителните граници на населените места, промишлените, курортните и туристическите комплекси и други селищни образувания, определени със застроителен и регулационен план или с околоръстен полигон;

2. не са включени в горския фонд, определен в чл.3, ал.2 от Закона за горите;

3. не са застроени със сгради на промишлени или други стопански предприятия, почивни или здравни заведения, религиозни общности или други обществени организации, нито представляват складови помещения или дворове към такива сгради до нормативно определените размери съгласно Наредбата за размера на необходимата земя при изграждане на строителни обекти (обн., ДВ, бр.101 от 1982 г.; изм., бр.53 от 1987 г.);

4. не са заети от открити мини и кариери, от енергийни, напоителни, транспортни и други съоръжения за общо ползване, нито представляват прилежащи части към такива съоръжения до нормативно определените размери, както и естествени водни течения и водни площи.

(2) Стопанските дворове на трудовокооперативните земеделски стопанства (ТКЗС) и държавните земеделски стопанства (ДЗС) или части от тях, намиращи се извън строителните граници на населените места, са земеделски земи, ако не са застроени и са годни за земеделско производство.

- (3) Земите, заети със съоръжения или инсталации, които са бракувани или застроени с малоценни постройки, са земеделски, ако са годни за земеделско производство.

Чл.5. Собствениците и ползвателите са длъжни да опазват археологическите обекти, паметниците на културата, мелиоративните, електроенергийните и други съоръжения и инсталации, геодезичните и граничните знаци, които се намират в имотите им, както и да не пречат на другите собственици, ползватели и служебни лица да ползват и да поддържат същите. За наблюдение и предварително проучване на археологически обекти собствениците и ползвателите осигуряват достъп на длъжностните лица.

Чл.18. (1) Кметът на общината в срок до 6 месеца от влизането на ЗСПЗЗ в сила предоставя на общинската поземлена комисия наличните данни за настъпили

изменения в земеделските земи по землища, които включват:

1. границите на землището, на горския фонд и на населеното място при образуването на ТКЗС и ДЗС и при влизането на ЗСПЗЗ в сила;

2. размера на земеделските земи към годината на образуването на ТКЗС и ДЗС по видове собственост;

3. размера на намалението на земеделските земи след образуването на ТКЗС и ДЗС от:

а) отчуждени за държавни и обществени нужди, в т. ч. включени в строителните граници на населените места;

б) изградени язовири, канали, помпени станции, пътища, полезащитни пояси, стопански сгради, съоръжения, инсталации и други обекти на ТКЗС, ДЗС, агрофирми и кооперативни предприятия;

в) земи по чл.24, ал.3 и 4 ЗСПЗЗ. Границите на археологическите обекти и паметниците на културата се определят от Националния институт за паметниците на културата. Националният институт за паметниците на културата и Археологическият институт и музей при Българската академия на науките изготвят списък на археологическите обекти и паметниците на културата, които предоставят на общината;

г) земи, предоставени за ползване по реда на § 4 от преходните и заключителни разпоредби на ЗСПЗЗ;

д) земи на научни, научно-производствени и учебни заведения, на местата за лишаване от свобода, на семеипроизводствени и племенни стопанства, на горски разсадници и на ловни стопанства в размери, определени от Министерството на земеделието и хранителната промишленост;

е) земи, признати за единствен стопански двор и жилище на членове на ТКЗС;

ж) (Отм. - ДВ, бр.122 от 1997 г.)

з) земи, включени в държавния горски фонд, без земите по чл.10, ал.5 ЗСПЗЗ;

4. увеличаване размера на земеделските земи след образуването на ТКЗС и ДЗС чрез:

а) усвояване на нови земеделски земи;

б) рекултивирание на нарушени терени;

в) изключване от държавния горски фонд;

г) изключване на земи от строителните граници на населените места;

5. размера на наличните земеделски земи за възстановяване по категории.

(2) Когато информацията по ал.1 не бъде предоставена в срока по ал.1 от кмета на общината, тя се подготвя от поземлената комисия, за което се уведомява кметът на общината.

(3) Общинският съвет при несъгласие с представените му списъци по ал.1, т.3, буква "в" прави мотивирано предложение пред Министерството на културата, което се произнася в двуседмичен срок.

(4) Границите на землището на населеното място, на държавния горски фонд, строителните граници на населеното място и границите на земеделските земи се установяват от кадастъра и други източници съгласно чл.186, ал.1 и се отразяват върху топографска картна основа в мащаб не по-дребен от 1:10000.

(5) Споровете за граници между землищата се решават по реда на § 3, ал.1 от преходните и заключителните разпоредби на ЗСПЗЗ.

Чл.20. (1) Земеразделянето като дейност за възстановяване на собствеността върху

зеделските земи включва изготвяне на план за земеразделяне, обявяване, одобряване, трасиране, координиране на границите и въвеждане във владение.

(2) Дейностите по поддържането, осъвременяването и ползването на плановете за земеразделяне и другите материали и данни, получени при прилагането на ЗСПЗЗ, се извършват в съответствие с чл.31, ал.2 и чл.33, ал.2 ЗСПЗЗ.”

(3) Изпълнението на дейностите по ал.1 се осъществява въз основа на техническо задание, съобразено с конкретните условия от общинската поземлена комисия. Възлагането на проучването и проектирането се извършва чрез търг или конкурс, а ако се яви само един кандидат, се сключва договор с него.

(4) Техническото задание за изпълнение на дейностите по ал.1 съдържа:

1. обща площ на землището, съответно и на зеделските земи;
2. брой на собствениците, подали заявления за възстановяване на собствеността върху зеделските земи и заявената площ;
3. досиета на землищните граници;
4. планове и документи по § 4 от преходните и заключителните разпоредби на ЗСПЗЗ;
5. широчина на полските пътища и прокарите;
6. разпределяне на териториите по начин на възстановяване на собствеността съгласно чл.18г, ал.1;
7. какви от съществуващите благоустройствени мероприятия да се залазят и какви да се предвидят;
8. строителните граници на населеното място, определени със застроителен и регулационен план или околоръстен полигон;
9. сервитутни и вододайни зони, резервати, паметници на културата, археологични обекти и др.

ПРАВИЛНИК ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ЗАКОНА ЗА ГОРИТЕ

Обн., ДВ, бр.41 от 1998 г.

Чл.1. Правилникът регламентира условията и реда за стопанисването, управлението, възпроизводството, ползването и опазването на горите и земите от горския фонд, както и отношенията, свързани с правото на собственост върху тях.

Чл.4. (1) Горите и земите от горския фонд съобразно техните функции се делят на:

1. гори и земи основно с дървопроизводителни и средообразуващи функции;
2. защитни и рекреационни гори и земи;
3. гори и земи в защитени територии.

(2) Защитните и рекреационните гори и земи се подразделят на:

1. водоохрани - вододайни зони, водосбори на водоеми и водни течения и райони около отделни извори, определени с Наредба № 2 за санитарно-охранителните зони около водоизточниците и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване от 1989 г. (ДВ, бр.68 от 1989 г.).

2. противоерозионни - гори на ерозирани земи; гори в териториите - обект на технически проекти за борба с ерозията; зоната на горната граница на гората, обхващаща според наклона на терена гори с широчина от 100 до 200 м, клеквите

формации, еднокилометровата крайбрежна ивица на Черно море; 200-метровата ивица от високия бряг на река Дунав, както и земите между дигата и десния бряг на река Дунав, островите, до 200 м покрай язовирите и езерата и до 100 м покрай реките; нелесопригодни горски площи, обрасли с дървесна и храстова растителност;

3. мелиоративни - защитни и полезащитни горски пояси, гори за защита на инженерни съоръжения - 100-метрови ивици от двете страни на жп линии, автомагистрали и газопроводи, 50-метрова ивица от двете страни на първокласните пътища, до 10 м от двете страни на напоителните и други канали, гори около центровете с промишлено и друго замърсяване;

4. рекреационни - курортни гори и територии около туристически и балнеоложки центрове, планински, крайморски и крайречни територии, ваканционни селища и лагери; извънселищни паркове - лесопаркове, ловни паркове, зоопаркове, хидропаркове, крайселищни паркове и други паркови площи; зелени зони и системи около населени места и промишлени центрове;

5. други - семеипроизводствени насаждения и градини; горски разсадници; географски култури; хидроложки стационари; дендрариуми; гори около паметници на културата; научноизследователски и учебно-опитни гори; ловностопански територии, предназначени за развъждане на дивеч и за токовища, определени със заповед на министъра на земеделието, горите и аграрната реформа; ботанически и зоологически градини; до 200 м около хижите и манастирите; буферните зони на резерватите.

ПРАВИЛНИК ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ЗАКОНА ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА СОБСТВЕНОСТТА ВЪРХУ ГОРИТЕ И ЗЕМИТЕ ОТ ГОРСКИЯ ФОНД

Обн., ДВ, бр.29 от 1998 г.

Чл.1. С правилника се определят условията и редът за възстановяване на собствеността върху горите и земите от горския фонд, правата и задълженията на държавните и общинските органи и изискванията към физическите и юридически лица-собственици на гори и земи от горския фонд.

Чл.7. Собственици, на които е възстановено правото на собственост върху гори и земи от горския фонд, са длъжни да ги стопанисват съгласно Закона за горите, Закона за ловното стопанство, Закона за паметниците на културата и музеите и другите специални закони.

Чл.15. Кметът на общината в срок 3 месеца от влизането в сила на правилника предоставя на поземлената комисия информация за:

1. отчуждените гори и земи от горския фонд за държавни и общински нужди, в т.ч. включените в строителните граници на населените места;

2. изградените язовири, канали, помпени станции, съоръжения, инсталации, археологически и други обекти;

3. границите на землището на населеното място, строителните граници на населените места и границите на земеделските имоти, които се установяват от картата на землището, изработена с плана за земеразделяне.

ПРАВИЛНИК ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ЗАКОНА ЗА ТЕРИТОРИАЛНОТО И СЕЛИЩНО УСТРОЙСТВО

Обн., ДВ, бр.62 от 1973 г., изм., бр.24 от 1975 г., бр.87 от 1976 г., бр.37 от 1978 г., бр.7 и 44 от 1980 г., доп., бр.38 от 1983 г., изм., бр.48 от 1985 г., бр.37 и 53 от 1987 г., бр.2 от 1996 г., изм. и доп., бр.6 от 1998 г., попр., бр.14 от 1998 г.

Чл.1. (1) Централен специализиран орган по териториално и селищно устройство е Министерството на териториалното развитие и строителството. Издаваните от него актове в рамките на предоставената му компетентност са задължителни за държавните органи, за органите на местното самоуправление, за юридическите и физическите лица.

(2) Месни органи по градоустройството, строителството, архитектурата и благоустройството са общините.

(3) Службите в областните и общинските администрации, изпълняващи функции и задачи по териториалното и селищното устройство, се намират под методическото ръководство на Министерството на териториалното развитие и строителството.

Чл.36. (1) Териториалноустройствените планове на общините определят или отразяват предназначението на териториите според общия начин на тяхното ползване и устройство като:

1. населени места и друга селищни територии;
2. земеделски територии;
3. горски територии;
4. защитени територии;
5. нарушени територии.

(2) Общите градоустройствени планове определят предназначението на териториите в строителните граници на населените места според преобладаващото функционално предназначение и начина на ползване като:

1. жилищни;
2. производствено-складови;
3. паркове и зелени площи;
4. за спорт и рекреация;
5. обществено обслужване;
6. транспортна инфраструктура;
7. инженерно-техническа инфраструктура и комунално обслужване;
8. културно-историческо наследство;
9. курортни;
10. със специално предназначение;
11. с друго предназначение;
12. със смесено предназначение.

(3) Според преобладаващото предназначение и начин на устройство и застрояване териториите на населените места се обособяват в устройствени зони.

Чл.40. (1) Подлежат на приемане от Върховния съвет за териториално и селищно устройство, строителство и архитектура, преди одобряването им, териториалноустройствените планове на общините и общите градоустройствени планове на:

1. населените места с население над 30 000 жители;
2. промишлените центрове и комплекси;
3. курортните населени места и курортните комплекси;
4. населените места, части от тях и селищни образувания с историческо, археологическо, етнографско или архитектурно значение;
5. други населени места по предложение на съответния общински съвет.

(2) Общи градоустройствени планове, предвижданията на които засягат недвижими паметници на културата или близката им околна среда, се съгласуват, преди да бъдат приети от Върховния съвет за териториално и селищно устройство, строителство и архитектура и с Комитета за култура.

(3) Общи градоустройствени планове, предвижданията на които обхващат и части от републикански пътища, се съгласуват, преди да бъдат приети от Върховния съвет за териториално и селищно устройство, строителство и архитектура, и с Главното управление на пътищата.

(6) (отм - ДВ, бр.6 от 1998 г.)

Чл.46. (1) Със застроителен и регулационен план се предвиждат мероприятия по архитектурно-градоустройствено изграждане, преустройство, обновяване и развитие на съответното населено място и се установява предназначението на териториите в градоустройствено отношение.

(2) Със застроителен и регулационен план се предвиждат и регулационно се определят мероприятията на държавата и общината по архитектурно-градоустройственото развитие, изграждане и обновяване на селищната територия.

(3) За населени места или отделни квартали с историческо, археологическо, етнографско или архитектурно значение със застроителен и регулационен план се установяват специфични правила и норми с оглед да се запазят историческите и архитектурните ценности, околната среда и характерният архитектурно-градоустройствен образ на населеното място или на съответна част от него.

Чл.48. (1) Застроителният и регулационен план установява:

11. обявените за паметници на културата обекти;

Чл.55. (1) Задънени улици за осигуряване на достъп до ограничен брой парцели се допускат само в населени места или части от тях с историческо, археологическо, етнографско или архитектурно значение, в части на малки и много малки градове със селскостопански характер, във вилни зони и в селата. В тези случаи задънените улици (с изключение на улиците в населени места или части от населени места с историческо, археологическо, етнографско или архитектурно значение) трябва да имат ширина най-малко 3,5 м, а в градовете, когато обслужва повече от четири парцела - най-малко 6 м.

Чл.58. Очертанията на улиците, площадите и парцелите и техните размери в населени места с историческо, археологическо, етнографско или архитектурно значение, както и в квартали по улици или за имоти с такова значение в други населени места се установят със самия застроителен и регулационен план така, че да се запазят историческите и архитектурните ценности, ценната дървесна растителност, околната среда и характерният архитектурно-градоустройствен и строително-художествен образ на населеното място или на съответната му част.

Чл.71. (2) При разглеждане на проекти за населени места или на части от тях, в които се намират паметници на културата, в архитектурно-градоустройствената комисия участва и представител на Министерството на културата или на съответния упълномощен от него орган по опазване на паметниците на културата.

Чл.73. Подлежат на приемане от Върховния съвет за териториално и селищно устройство, строителство и архитектура преди одобряването им застроителните и регулационни планове на:

1. централните градски части и други значими територии в градовете с население над 100 000 жители по предложение на общинския съвет;
2. населените места и части от тях с историческо, археологическо, етнографско или архитектурно значение;
3. курортните населени места и курортните комплекси;
4. промишлените центрове и комплекси;
5. други населени места или части от тях по предложение на съответния общински съвет.

Чл.103. (1) Населените места с историческо, археологическо, етнографско или архитектурно значение, както и части, квартали, улици и имоти с такова значение в други населени места се застрояват при режим, установен със самите застроителни и регулационни, кварталнозастроителни и силуетни планове съгласувано с Националния институт за паметниците на културата.

(2) В одобрените планове регистрираните недвижими паметници на културата се нанасят с означения, определени съгласувано с Националния институт за паметниците на културата.

Чл.215. (1) Обектите на капиталното строителство в населените места и извънселищните територии са:

5. пътищата и железопътните линии в частите им, където се свързват с градове, с населени места с особено народностопанско или общонационално значение или в особено характерна природна среда и с населени места с историческо, археологическо, етнографско или архитектурно значение;

Чл.311. (1) Значително остарели паянтови и полумасивни сгради, които със своя вид загрозяват градовете, промишлени центрове, курортни места и курортни части от населени места, населени места с историческо, археологическо, етнографско или архитектурно значение, улици и площади в централни части на селата, републикански пътища, железопътни линии, гари, летища, места за отдих и обекти на туризма или затрудняват безопасното движение, се премахват.

(2) Сградите се преглеждат от комисия от специалисти, назначена от кмета на общината. В случая се прилага съответно чл.309, ал.3-5.

Чл.313. При разглеждане на въпроси за премахване на строежи в непосредствена близост до паметници на културата или исторически архитектурни ансамбли в комисията участва и представител на Комитета за култура, съответно представител на съвета за изкуство и култура при общината.

ПРАВИЛНИК ЗА ПРИЛОЖЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА ЗАЩИТА НА ПРИРОДАТА

Обн., ДВ, бр.33 от 1969 г., изм., бр.9 от 1978 г.

Чл.1. Стопанисването, ползуването и защитата на природата и природните богатства се извършва при спазване разпоредбите на съответните специални закони, Закона за защита на природата и на този правилник.

Чл.21. При устройството на историческите места се полагат грижи за запазване на растителността и обстановката на района, при който са се развили историческите събития.

Изучаването на историческите места, разработването на проекти за паметници, паметни плочи и др. и тяхното строителство се извършват под ръководството и контрола на Националния институт за паметниците на културата.

ПРАВИЛНИК ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ЗАКОНА ЗА ЕДИННИЯ КАДАСТЪР НА НАРОДНА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Обн., ДВ, бр.74 от 1983 г.

Чл.1. Обект на единния кадастър е територията на страната с природните ѝ ресурси и недвижими надземни и подземни материални ценности. Единният кадастър чрез планове, карти, графични, текстови, азбучно-цифрови и други материали осигурява необходимата информация за нуждите на социалното управление, обществено-икономическото планиране, териториалното и селищното устройство и опазването и възпроизводството на природната среда.

Чл.60. Комитетът за култура предоставя на централния кадастър и на съответния териториален кадастър данни за декларираните, обявените и заличените паметници на културата.

ПРАВИЛНИК ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ЗАКОНА ЗА КОНЦЕСИИТЕ

Обн., ДВ, бр.111 от 1995 г., изм., бр.15 от 1997 г., изм. и доп., бр.39 от 1998 г.

Чл.1. (1) С този правилник се уреждат условията и редът, при които се предоставят концесии на физически и юридически лица върху обектите по чл.4 и за дейностите по чл.5 от Закона за концесии, сключването и изпълнението на договорите за концесии и контролът върху тази дейност.

(2) При предоставянето на концесии държавните органи се ръководят от обществените интереси, опазването на държавната собственост и околната среда, развитието на националната икономика и закрилата на националните и чуждестранните инвестиции.

Чл.8. (1) Предложението пред Министерския съвет съдържа предмета, срока и мотивите за предоставяне на концесията.

(2) Неразделна част от предложението по ал.1 са:

1. правен анализ на концесията;
2. финансово-икономически анализ на концесията;
3. социален анализ на концесията;
4. екологичен анализ на концесията;
5. други анализи съобразно предмета на концесията.

(6) Екологичният анализ се изготвя от експерти, лицензирани от Министерството на околната среда и водите, и в зависимост от предмета на концесията съдържа:

1. обща характеристика на обекта или дейността - предмет на концесията: местонахождение; описание на обекта или дейността; технически параметри и граници; свързана с ползването на обекта или с извършване на дейността технология; инфраструктура; етапи на концесията;

2. описание и анализ на компонентите и факторите на околната среда, които се очаква да бъдат обект на въздействие в резултат от предоставянето на концесията: атмосферен въздух; повърхностни и подземни води; геоложка основа, релеф и почви; растителен и животински свят, включително защитени територии; ландшафт; санитарно-хигиенни условия; културно наследство; за действащите обекти - предмет на концесия, се описват и условията на съществуващата околна среда - обект на въздействие;

3. прогноза за предполагаемото въздействие върху засегнатите в резултат на предоставянето на концесията компоненти и фактори на околната среда;

4. мерки за намаляване отрицателното въздействие на обекта или дейността върху компонентите на околната среда;

5. план за действие при аварийни ситуации; мерки и средства за предотвратяване, ограничаване и отстраняване (ликвидиране) на аварийни изпускания на замърсяващи вещества;

6. план за собствен мониторинг за наблюдение на засегнатите в резултат на осъществяване на концесията компоненти на околната среда;

7. заключение за допустимото замърсяване на околната среда в съответствие с действащите в страната норми и стандарти.

ПРАВИЛНИК ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ЗАКОНА ЗА МОРСКИТЕ ПРОСТРАНСТВА НА НАРОДНА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Обн., ДВ, бр.9 от 1988 г., изм., бр.82 от 1988 г.

Чл.1. (1) Режимът за плаване на корабите във вътрешните морски води, пристанищата и рейдовете се определя от Министерството на народната отбрана (МНО) съгласувано с Министерството на транспорта (МТ).

(2) Редът за плаване на невоенини кораби в районите на пристанищата Варна и Бургас се определя с пристанищни правила на Държавната инспекция по корабоплаване, съгласувано с МНО и обявени в "Известие до мореплавателите".

Чл.35. (1) При използване на български и чуждестранни яхти, лодки и други плавателни средства за риболов, спорт, туризъм и развлечение, когато са на посещение и престой в пристанищата и водните бази или когато са на плаване във вътрешните морски води и в териториалното море, се забранява:

1. превозване на лица и стоки срещу заплащане без разрешение;
2. управление от лица в нетрезво състояние;
3. изваждане на предмети от морското дъно, представляващи културни, исторически и други ценности;
4. произвеждане на каквито и да са изстрели и взривове освен като сигнали за бедствие;
5. замърсяване на морската среда.

(2) Излизането на брега на плавателните средства по ал.1 се извършва във водните бази и пристанищата, както и в крайбрежни райони за временно излизане, определени от общинските народни съвети, след вземане мнението на Граничните войски. В случай на бедствие плавателното средство може да излиза на най-близкия бряг.

Чл.73. (1) Заявките за водолазна дейност за следващата седмица извън обявените полигони се представят на старшите военноморски началници съответно във Варна и Бургас всеки четвъртък до 9 часа, в които се посочват: целта, съставът на водолазната група, районът, времето за работа и осигуряваните мерки за безопасност. Заявките за водолазна дейност, свързана с археологическа цел, предварително съгласувани с Министерството на културата, науката и просветата, се изпращат в 2 екземпляра.

(2) Решението за извършване на водолазна дейност за следващата седмица се обявява до 12 часа всеки петък.

(3) Изменения и допълнения по планираните мероприятия в седмичните заявки се извършват най-късно до 15 часа на предишния ден за следващия.

(4) Старшите военноморски началници във Варна и Бургас информират ежедневно да 20 часа съответните гранични поделения за разрешените за следващия ден заявки.

Чл.77. При извършване на водолазна дейност, освен в случаите на специално разрешение от компетентните органи, се забраняват:

1. изваждане от морското дъно, преместване или фотографиране на паметници на културата и природни забележителности;
2. използване на апарати и системи за търсене на археологически обекти;
3. подводен риболов.

Чл.78. Контролът по изпълнението на разпоредбите по реда и извършването на водолазна дейност се осъществява от органите на МВР и МНО.

Чл.79. Нарушителите на реда за извършване на водолазна дейност се наказват с глоба от 50 до 5000 лв. по чл.78 от Закона за морските пространства на Народна република България, ако не подлежат на по-тежко наказание.

НАРЕДБА ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ЧЛ.5, АЛ.2 ОТ ЗАКОНА ЗА АМНИСТИЯ И ВРЪЩАНЕ НА ОТНЕТИ ИМУЩЕСТВА

Обн., ДВ, бр.61 от 1991 г., изм., бр.19 и 96 от 1992 г.

Чл.1. С тази наредба се определят начинът и редът на обезщетяване на амнистираните по чл. 1, 6 и 7 от Закона за амнистия и връщане на отнети имущества (ДВ, бр.1 от 1991 г.)

Чл.2. На връщане подлежат недвижими имоти, конфискувани по присъди за извършени престъпления от 17 март 1945 г. до 31 декември 1989 г., както следва:

1. по Закона за защита на народната власт: чл.1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, ал.4, чл.10, ал.1 и 2, чл.11, 12, 13, ал.2 и чл.15;

2. по Наказателния закон в сила до 13.03.1951 г.: чл.98, ал.1 - 3, чл.99, 99а, 99б, 99г, 99д, 100, 101, ал.4, 6 и 7, чл.102, ал.1 и 2, чл.103, 103а, 103б, ал.2, чл.104, 109, 110, 111, 111а, 111б, 111в, 111г, 111д, ал.1 - 4, чл.112, 112а, 112б, 112в, 113, 113а, 114, 115, 116, 117а, 138, 139, 140, 141, 143а, 143б, 144, 145, 154, 155а, 226, т.3 и 8 - предложения I и II;

3. по Наказателния закон, преобразуван в Наказателен кодекс - в сила от 13.03.1951 г. до 01.05.1968 г.: чл.70, 71, т.1, 2 и 4 във връзка с чл.314-317, 72, 72а, 72в, 73 - 80, 81, 82, 83, 85, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 117, 118, 119, 275 и 276;

4. по Наказателния кодекс - в сила от 01.05.1968 г.: чл.101, 111, 112, 112а, 113, 131, т.1 и 2 за лека телесна повреда, 144, 148, ал.1, т.3 и 4, чл.166, 273, 279, 280, 281, 300, 313а, ал.3, чл.321, 324, ал.2 и 3, чл.325, ал.1 и 2, чл.361, 362 и 363.

Чл.9. Конфискуваните или отнети недвижими имоти се считат унищожени, ако към момента на предявяване на искането за тяхното връщане:

1. са били отредени за мероприятия на държавата, на кооперациите и обществените организации по влезли в сила застроителни или регулационни планове и са предприети действия за реализиране на мероприятиято - проучване и проектиране, отстъпено с право на строеж или е издадено разрешение за строеж;

2. попадат в терени, представляващи плажове, язовири, дерета, реки, езера, резервати, паркове, линейни обекти (пътища, жп линии, електропроводи и др.), санитарноохранителни зони "А" на източници за питейно водоснабдяване, сметища, други защитени природни територии с национално и международно природоохранително значение, включително и в терените, под и върху които се намират археологически обекти или паметници на културата.

НАРЕДБА ЗА РЕДА ЗА ПОДАВАНЕ НА ЗАЯВЛЕНИЯ ЗА ОБЕЗЩЕТЯВАНЕ ЧРЕЗ ИНВЕСТИЦИОННИ БОНОВЕ ОТ ЛИЦАТА ПО § 6, АЛ.3 ОТ ПРЕХОДНИТЕ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИТЕ РАЗПОРЕДБИ НА ЗАКОНА ЗА ПРЕОБРАЗУВАНЕ И ПРИВАТИЗАЦИЯ НА ДЪРЖАВНИ И ОБЩИНСКИ ПРЕДПРИЯТИЯ
Обн., ДВ, бр.81 от 1994 г.

Чл.1. С тази наредба се регламентира редът за подаване на заявления за обезщетяване чрез инвестиционни бонове от:

1. собствениците на земи, които са били включени в трудовокооперативни земеделски стопанства, държавни земеделски стопанства или в други образувани въз основа на тях селскостопански организации и са застроени или върху тях са проведени мероприятия, които не позволяват възстановяване на собствеността - чл.10б, ал.1 от Закона за собствеността и ползването на земеделските земи (ЗСПЗЗ), с изключение на лицата по чл.18, ал.2 от Закона за преобразуване и приватизация на държавни и общински предприятия (ЗППДОБП);

2. собствениците на земи, одържавени по отменения чл.12 от Закона за собствеността на гражданите и собствеността на които не може да се възстанови поради обстоятелствата, посочени в т.1 - чл.10б, ал.2 ЗСПЗЗ;

3. собствениците, земите на които са отчуждени по отменения чл.8 от Закона за трудовата поземлена собственост от 9 април 1946 г. и не са получили обезщетение в съответствие с чл.14 и следващите от същия закон, чиято собственост не е възстановена по чл.10, ал.8 ЗСПЗЗ - чл.10б, ал.3 ЗСПЗЗ;

4. български граждани, чиито земеделски земи са послужили за погасяване на държавен дълг съгласно Спогодбата за уреждане на висящите финансови въпроси и развитие на икономическото сътрудничество между Народна република България и Кралство Гърция от 03.11.1964 г. (ДВ, бр.87 от 1964 г.) - чл.10в, ал.1, т.1 ЗСПЗЗ;

5. лицата, получили право на парично обезщетение по глава трета от Закона за уреждане собствеността на недвижимите имоти в Южна Добруджа (обн., ДВ, бр.157 от 1942 г.; отм., Изв., бр.16 от 1951 г.) - чл.10в, ал.1, т.2 ЗСПЗЗ;

6. собствениците, размерът на чиито земеделски земи, подлежащи на възстановяване в землището на съответното населено място, е намален - за разликата между внесената и възстановената земя - чл.15, ал.2 ЗСПЗЗ;

7. собствениците на земеделски земи, предоставени на научни, научно-производствени и учебни заведения, на местата за лишаване от свобода, на семеипроизводствени и племенни стопанства, на горски разсадници и на ловни стопанства, върху които държавата запазва правото си на собственост, в размери, определени от Министерството на земеделието - чл.24, ал.2 ЗСПЗЗ;

8. собствениците на земеделски земи, предоставени на Министерството на отбраната за военни цели, свързани с отбраната на страната, върху които държавата запазва правото си на собственост, в размери, определени от Министерския съвет - чл.24, ал.3 ЗСПЗЗ;

9. собствениците на земеделски земи, включени в резервати, определени по реда на Закона за защита на природата, както и в другите защитени природни територии с национално и международно природоохранно значение, включително и на земи, под и върху които се намират неотделими от тях археологически обекти и паметници на културата - чл.24, ал.4 ЗСПЗЗ;

10. бившите собственици на имоти или техните наследници по закон, за които не

са налице условията за възстановяване на собствеността върху имотите по чл.1 и 2 от Закона за възстановяване на собствеността върху одържавени недвижими имоти (ЗВСОНИ) - чл.3, ал.3 ЗВСОНИ, с изключение на лицата по чл. 18, ал.1 ЗППДОБП.

НАРЕДБА ЗА ОЦЕНКА НА ОБЕКТИТЕ, ПОДЛЕЖАЩИ НА ПРИВАТИЗАЦИЯ
Обн., ДВ, бр.50 от 1992 г., изм., бр.9 и 30 от 1993 г., бр.53, 63 и 96 от 1994 г., бр.32 от 1996 г., бр.26 от 1997 г., бр.39 от 1998 г., изм. и доп., бр.61 от 1998 г.

Чл.1. С тази наредба се уреждат процедурата и критериите за оценка на обекти за приватизация.

Чл.7. (1) Оценките се извършват от български или чуждестранни физически или юридически лица, получили разрешение (лиценз) от Агенцията за приватизация.

(2) Лиценз се издава за извършване на оценки за:

1. недвижими имоти;
2. машини и съоръжения;
3. права на интелектуалната и индустриалната собственост и други фактически отношения;
4. други активи (произведения на изкуствата, антиквариат, благородни метали и скъпоценни камъни недвижими имоти-паметници на културата);
5. цели предприятия по смисъла на чл.2, т.1;
6. финансови институции.

(3) Кандидатите за получаване на лиценз подават молба до Агенцията за приватизация, в която посочват за какъв вид оценки желаят да бъдат лицензирани.

(4) Лиценз на физически лица се издава за конкретни сфери на стопанската дейност (отрасли, подотрасли и дейности), а по т.5 на ал.2 - без оглед на конкретната сфера на дейност на основата на:

1. свидетелство за придобита специалност;
 2. данни за стаж по специалността и документи за извършени оценки;
 3. свидетелство за съдимост;
 4. диплома за завършено висше образование.
- (5) Условията по т.1, 2, 3 и 4 на ал.4 са задължителни за издаването на лиценза.
- (6) Юридически лица се лицензират на основата на:
1. удостоверение за актуална съдебна регистрация;
 2. състав на специализирания персонал;
 3. предмет и област на дейност;
 4. опит в областта на оценяването.
- (7) (зал., бр.32 от 1996 г.)

ПРАВИЛА И НОРМАТИВИ ЗА ПЛАНИРАНЕ НА НАСЕЛЕНИТЕ МЕСТА

Обн., ДВ, бр.21 и 22 от 1970 г., попр., бр.67 от 1970 г., изм., бр.69 и 70 от 1977 г., бр.22 от 1982 г., бр.33 от 1984 г., бр.73 и 87 от 1989 г.

Чл.1. Населените места се планират в рамките на плановете за социално-икономическо развитие на страната въз основа на предвижданията на районните териториално-устройствени планове и схеми в съответствие със специфичните местни социално-икономически, природо-географски, демографски, технически, комуникационни, естетически, санитарно-хигиенни и други условия, свързани с тяхното развитие, изграждане и преустройство и изискванията на съвременното социалистическо градоустройство.

Чл.2. Планирането на населените места трябва да осигурява най-благоприятни условия за живеене, труд и отдих съобразно с насоките за развитието на обществото при социализма и на науката и техническия прогрес, като все по-пълно се задоволяват материалните и културните потребности на народа.

Това се осъществява посредством:

- създаване на съвременна планова структура на населеното място чрез зонирание на територията по функционално предназначение в съответствие с изискванията и правилата на действащите разпоредби по проектирането и строителството;

- създаване на съвременни жилищни структурни единици (жилищни райони и микрорайони); подобряване и развитие на мрежата за обществено обслужване;

- подобряване и развитие на комуникационно-транспортните системи;

- подобряване и развитие на благоустройството озеленяване, водоснабдяване, канализиране, електрификация, телефонизация, топлофикация, газификация, надземно и подземно улично строителство и други;

- запазване и развитие на зелените площи в населените места;

- организиране на местата за отдих, туризъм, спорт и курортолечение;

- ограничаване и премахване на вредното въздействие на източници, които замърсяват въздуха, водите и почвата или произвеждат шум;

- необходимата охрана на природата и природните, историческите и архитектурните паметници;

- изграждане и подобряване на архитектурно-пространствената композиция на населеното място в цялост и по райони и микрорайони;

- повишаване на икономическата ефективност на капиталните вложения по пътя на най-целесъобразно и пестеливо използване на терените; установяване на рационална плътност на застрояване; изпълнение на строителството по индустриален начин; обединяване и групиране на промишлени предприятия, складове и помощни стопанства и други.

Чл.148. Райони с особено характерни природни качества в околорадската зона, защитени обекти, исторически места, участъци с паметници на културата и други се оформят като обекти под особен режим - резервати.

Границите на резерватите се определят, с оглед да се запазят природните красоти и особеностите на обектите.

Чл.149. Пътните артерии, които свързват града с обектите за туризъм, отдих и

курортоление, трябва да създават удобна връзка към защитени обекти, исторически места, паметници на културата и други - да откриват поглед към най-живописните места.

Автомагистралите, главните и първокласните пътища и жп. линиите в околградската зона се оформят съгласно ландшафтно-устройствени планове, които обхващат терените най-малко на 500 м от двете страни на пътя.

НАРЕДБА № 5 ЗА ПРАВИЛА И НОРМИ ПО ТЕРИТОРИАЛНО И СЕЛИЩНО УСТРОЙСТВО

Обн., ДВ, бр.48 от 1995 г., изм., бр.30 от 1996 г., изм. и доп., бр.7 от 1998 г.

Чл.1. (1) С тази наредба се определят правилата, нормите и нормативите за устройството и застрояването в населените места и извънселищните територии.

(2) По смисъла на чл.2 от Закона за териториално и селищно устройство (ЗТСУ) населени места са градовете и селата, както и териториите, предназначени за строителство за курортни, вилни, производствени, общественообслужващи, учебни, научни, здравни, комунални и други нужди (летища, пристанища, безмитни зони, гранични контролно-пропускателни пунктове и др.) и ограничени със строителни граници или околвърстен полигон.

(3) Обект на тази наредба са и териториите в границите на непосредственото влияние на много големите, големите и средните градове (крайселищните територии). Тези територии се определят с териториалноустройствените и общите градоустройствени планове.

(4) Не са обект на тази наредба териториите, определени със строителни граници и предназначени за линейни обекти на техническата инфраструктура (пътища, електропроводи, водопроводи и продуктопроводи, жп линии и др.).

(5) (Отм. - ДВ, бр.7 от 1998 г.)

Чл.2а. (1) За населени места и селищни образувания или за части от тях с историческо, археологическо, етнографско или архитектурно значение, както и с характерна селищна структура, с курортнолечебни ресурси и сложни теренни и геоложки условия може да се създават специфични правила и нормативи към общите и подробните градоустройствени планове.

(2) Специфичните правила и нормативи по ал.1 се одобряват от министъра на регионалното развитие и благоустройството преди одобряване на градоустройствените планове.

(3) Заповедите за одобряване на специфичните правила и нормативи се обнародват в "Държавен вестник".

Чл.5. (1) По общия начин на ползване, както и според преобладаващото си предназначение и застрояване устройствените зони се определят с градоустройствените планове като:

1. жилищни, означени като (Ж);
2. производствено-складови, означени като (П);
3. за отдих, означени като (О);
4. смесени, означени като (С).

(2) Освен зоните по ал.1 градоустройствените планове определят територии:

1. за обществено обслужване и делови дейности;
2. за озеленени площи, паркове и градини;
3. за спорт и атракции;
4. с културно-историческо наследство;
5. за движение и транспорт;
6. за инженерно-техническа инфраструктура и комунално обслужване;
7. със специално предназначение;
8. с друго предназначение.

Чл.36. (1) Териториите на културно-историческото наследство са:

1. обособени територии в строителни граници със статут на групови паметници на културата - резервати и ансамбли, както и териториите на паметници на градинско-парковото изкуство;

2. охранителни (контактни) зони около групови паметници на културата - резервати и ансамбли, и около паметници на градинско-парковото изкуство;

3. обособени територии в строителните граници на населените места, съдържащи значителен брой единични паметници на културата.

(2) Териториите и охранителните зони на културно-историческото наследство се определят с общи и подробни градоустройствени планове и съобразно разпоредбите на Закона за паметниците на културата и музеите.

(3) За териториите и охранителните зони на културно-историческото наследство се прилагат специфични правила и норми за застрояване, определени с подробните устройствени планове съгласно чл.37, ал.2 ЗТСУ.

Чл.37. Проектите за устройствени планове на населени места или части от тях, включващи територии и охранителни зони на културно-историческото наследство, както и проектите за тяхното изменение преди одобряване се съгласуват задължително с Националния институт по паметниците на културата.

НАРЕДБА № 1 ЗА ОБНОВЯВАНЕ НА ЖИЛИЩАТА И ЖИЛИЩНИТЕ СТРУКТУРНИ ЕДИНИЦИ

Обн., ДВ, бр.40 от 1989 г.

Чл.1. (1) С тази наредба се определят редът и изискванията за планиране, инвестиционно проучване, съгласуване и изпълнение на обновяването (възстановяване, усъвършенстване, преустройство, реконструкция и модернизация) на жилищата и жилищните структурни единици.

(2) Жилищни структурни единици по смисъла на тази наредба са жилищните райони, жилищните микрорайони, жилищните групи, както и елементите на жилищната група: квартали, ансамбли и група квартали.

(3) Наредбата не се отнася за архитектурни резервати.

(4) Отделни обекти и ансамбли - паметници на културата, като елементи на жилищните структурни единици може да се включат в обновяването им със съгласието на Министерството на културата, науката и просветата.

Чл.11. (1) Определените по единната генерална сметка разходи за обновяване на жилищните сгради и подобектите на общественото обслужване не трябва да превишават 75 на сто от средствата, необходими за събарянето на същите сгради и изграждането на нови, съгласно формулата: $< K_o = 0,75 K_n$, където:

К_о - разходи за обновяване на жилищните сгради и подобектите на общественото обслужване (част IV, т.33 и 34 по образца на генералната сметка - приложение № 1 към чл.15, ал.3 от Наредбата за взаимоотношенията в инвестиционния процес).

К_н - разходи за сноса на същите сгради и изграждане на нови (част II, т.8 и част IV, т.33 и 34 по образца на генералната сметка - приложение № 1 към чл.15, ал.3 от Наредбата за взаимоотношенията в инвестиционния процес).

(2) Изключенията от ал.1 се допускат за сгради, обявени за паметници на културата или ценни архитектурни обекти и ансамбли.

НАРЕДБА № 1 ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА ТЪРГОВЕ В СТРОИТЕЛСТВОТО

Обн., ДВ, бр.5 от 1993 г., попр., бр.41 от 1993 г., изм., бр.2 от 1995 г., попр., бр.7 от 1995 г., изм. и доп., бр.28 от 1997 г.

Чл.1. (1) С тази наредба се определят условията и редът за провеждане на търгове в строителството, наричани за краткост "търгове".

(2) Задължително посредством търг се възлагат строителството, реконструкцията, преустройството и основният ремонт на строежи, финансирани от търговски дружества с над 50 на сто държавно участие.

(3) Наредбата не се отнася за възлагане на проучване, проектиране и строителство със средства от държавния бюджет, държавните фондове, общинските бюджети и общинските фондове.

(4) Допуска се строежите по ал.2 с проектна строителна стойност (без технологичното съоръжаване и обзавеждане) до 150 млн. лв. включително да се възлагат чрез пряко договаряне при спазване на изискванията за публично обявяване на договарянето съгласно чл.13, ал.2, т.1 и 2. В тези случаи инвеститорът договаря условията с оглед най-доброто запазване на своите интереси.

(5) Търгове за строителство не се провеждат за строежи, за които изпълнителят е определен с акт на Министерския съвет.

Чл.4. Строежи по смисъла на тази наредба са:

1. жилищните и обществените сгради;
2. производствените и други сгради и съоръжения, вкл. и самостоятелно изпълняваните технологични линии и инсталации, определящи отделни производства;
3. второстепенните постройки със спомагателно и обслужващо предназначение, в които не се предвиждат помещения за обитаване, гаражите и паркингите в частните имоти;
4. инженерните строителни съоръжения;
5. инженерните снабдителни системи в т.ч. техническите проводни, мрежите, вътрешните инсталации и съоръженията към тях;
6. улиците, площадните пространства, обществените паркинги и пешеходните зони и пространства;
7. пътищата и железопътните линии, както и инсталациите и съоръженията към

тях;

8. благоустройствените системи и съоръжения;
9. корекциите на реки и водоеми, хидромелиоративните системи и другите хидротехнически обекти;
10. паркоустройствените и ландшафтните обекти;
11. реализирането на геозащитни, както и на други мероприятия, свързани с опазването и възстановяването на околната среда - доколкото те са свързани с изпълнението на строителни и монтажни работи;
12. обектите на синтеза на архитектурата и монументалните художествени произведения с траен характер, разположени неподвижно в селищната и извънселищната среда;
13. трайното архитектурно-художествено оформление на сградите, съоръженията и прилежащите им пространства, недвижимото обзавеждане и трайните елементи на визуалната комуникация;
14. консервациите и реставрациите на обекти на архитектурното и историческото наследство;
15. преустройствата, реконструкциите и основните ремонти на съществуващи строежи;
16. етапите от изграждане на нови строежи, в резултат на което се получава завършена част от строежа, за която може да се издава разрешение за ползване;
17. оформяне на територии без режим на застрояване - доколкото това е свързано с премахването (развалянето) на съществуващи строежи.

НАРЕДБА № 6 ЗА ДЪРЖАВНО ПРИЕМАНЕ И РАЗРЕШАВАНЕ ПОЛЗВАНЕТО НА СТРОЕЖИТЕ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Обн., ДВ, бр.28 от 1993 г., доп., бр.73 от 1993 г.

Чл.1. С тази наредба се уреждат условията и редът за приемане и разрешаване ползването на строежите на територията на Република България независимо от източника на финансиране и от изпълнителя.

ДОПЪЛНИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. (1) По смисъла на тази наредба строежи са:

1. жилищните и обществените сгради;
2. производствените и други сгради и съоръжения, вкл. и самостоятелно изпълняваните технологични линии и инсталации, за отделни производства;
3. второстепенните постройки със спомагателно и обслужващо предназначение, гаражите, паркингите, пристройките и надстрояването на сгради и оградите на парцелите;
4. инженерните строителни съоръжения;
5. инженерните снабдителни системи, в т.ч. техническите проводни, мрежите, вътрешните инсталации и съоръженията към тях;
6. улиците, площадните пространства, обществените паркинги и пешеходните зони и пространства;
7. пътищата и железопътните линии, както и инсталациите и съоръженията към

тях;

8. благоустройствените системи и съоръжения;

9. корекциите на реки и водоеми, хидромелиоративните системи и другите хидротехнически обекти;

10. паркоустройствените и ландшафтните обекти и оформянето на защитени природни обекти и резервати;

11. реализирането на геозащитни, както и на други мероприятия, свързани с опазването и възстановяването на околната среда - доколкото те са свързани с изпълнението на строителни и монтажни работи;

12. обектите на синтеза на архитектурата и монументалните художествени произведения с траен характер, разположени неподвижно в селищната и извънселищната среда;

13. трайното архитектурно-художествено оформление на сградите, съоръженията и прилежащите им пространства, недвижимото обзавеждане и трайните елементи на визуалната комуникация;

14. консервациите и реставрациите на обекти на архитектурното и историческото наследство;

15. преустройствата, реконструкциите и основните ремонти на съществуващи строежи;

16. етапите от изграждане на нови строежи, в резултат на което се получава завършена част от строежа, за която може да се издава разрешение за ползване;

17. оформяне на територии без режим на застрояване - доколкото това е свързано с премахването (развалянето) на съществуващи строежи.

(2) Всеки строеж има определено наименование и адрес (местоположение).

(3) Част (етап) от строеж е отделна (или отделни) сграда, съоръжения, комуникации от строежа със самостоятелно функционална или спомагателно и обслужващо предназначение, които могат да бъдат ползвани (въведени в действие) самостоятелно.

(4) Навсякъде под "строеж" да се разбира цялостният строеж или част (етап) от него.

(5) Навсякъде да се смята, че инвеститорът (собственикът) може да бъде представен от упълномощени по съответния ред от него лица под наименование инвеститорски контрол, резидент и др.

(6) Временни сгради (постройки) са строежи, свързани с нуждите по осъществяване на организация и изпълнение на строителството. След приключването му и преди приемането на обекта те се премахват.

(7) Второстепенни са постройки с обслужващо домакинско предназначение (летни кухни, леки постройки за отоплителни материали и беседки).

НАРЕДБА № 1 ЗА ОБЩЕСТВЕНАТА ОЦЕНКА НА ПРОГРАМИТЕ, ПЛАНОВЕТЕ И ПРОЕКТИТЕ ЗА ИЗГРАЖДАНЕ И БЛАГОУСТРОЯВАНЕ НА СЕЛИЩАТА И ИЗВЪНСЕЛИЩНИТЕ ТЕРИТОРИИ

Обн., ДВ, бр.48 от 1988 г.

Чл.1. С тази наредба се определят предметът и редът за извършване обществената оценка на териториалноустройствени, градоустройствени и архитектурни планове и проекти, обекти на монументално-пластичните изкуства и градския дизайн и на инвестиционната политика.

Чл.5. На обществена оценка могат да се подложат:

1. предварителните проекти на:

а) районни териториалноустройствени планове - за територията на отделни райони или териториални единици;

б) териториалноустройствени планове - за извънселищни територии;

в) градоустройствени планове (общи и подробни) - за отделни населени места, общини и свързаните с тях зони на влияние;

2. инвестиционните проучвания за големи, сложни и уникални обекти, определени от МС;

3. инвестиционните проучвания за обекти, които имат голям социален ефект или оказват значително отражение върху жизнената среда на съответната територия, определени съвместно от инвеститорите и народните съвети;

4. предварителните проучвания на строителни системи и подсистеми, определени от инвестиращите ги народни съвети;

5. проучвания и проекти за опазване на културно-историческото наследство и общественото му приспособяване, както и за обекти на монументално-пластичните изкуства и градския дизайн, определени от организаторите на обществената оценка;

6. определяне на приоритетните направления в петилетните и годишните планове за изграждане на населените места и необходимостта от извършване на строителство на едни или други обекти с местно значение;

7. други проекти и разработки с голямо социално значение по предложение на съорганизаторите на обществената оценка и експертните органи.

НАРЕДБА № 1 ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ, СЪГЛАСУВАНЕ И УТВЪРЖДАВАНЕ ТРАСЕТА И ТЕРЕНИ ЗА ЛИНЕЙНИ ОБЕКТИ СЪГЛАСНО ИЗИСКВАНИЯТА НА ЗАКОНА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОБРАБОТВАЕМАТА ЗЕМЯ И ПАСИЩАТА

Обн., ДВ, бр.83 от 1974 г.

Чл.1. (1) Тази наредба установява реда за определяне, съгласуване и утвърждаване трасета на линейни обекти, преминаващи през селскостопанския фонд или засягащи едновременно земи от селскостопанския фонд, горския фонд и фонд "Населени места", като се спазват изискванията на закона за териториално селищно устройство (ЗТСУ) (ДВ, бр.29 от 1973 г.) и Закона за горите (ЗГ) (Изв., бр.89 от 1958 г. изм. - бр.26 от 1968 г.).

(2) За поверителни обекти се спазва същият ред.

Чл.7. При определяне на трасетата се спазват и изискванията на ЗООЗП и ЗГ с оглед да се нанасят по-малко щети на селското и горското стопанство, за улесняване механизмираната обработка на културите, опазване на парковете, историческите паметници и ценните горски насаждения, развитието на населените места, устройството на територията и най-рационалното използване на необработваемите и слабопродуктивните земи от IV и V категория за нуждите на строителството, а именно:

1. трасетата да не разсичат в неправилни форми масиви от трайни насаждения, поливни площи и обособени селскостопански блокове;

2. трасетата да минават успоредно на минимално допустимо разстояние от съществуващи пътища, жп. линии, напоителни и отводнителни канали, реки, дерета, надземни и въздушни проводни или да се прекарват успоредно едно на друго в ивици, като се спазват минимално допустимите разстояния между тях;

3. трасетата да засягат предимно необработваеми и слабопродуктивни земи от IV и V категория и да минават по възможност по границите между различните културни видове и фондове;

4. трасетата за пътни обекти да ползват по възможност съществуващи селскостопански или черни пътища;

5. електропроводите в зависимост от мощностите, които ще пренасят, да бъдат по две тройки на една стълбова линия (в случаите, когато захранват отговорни консуматори I категория или подстанции, нямащи друго резервно захранване, те могат да бъдат с по една тройка на стълбова линия);

6. да се избягва преминаването на въздушни проводни над комплекси от лозя и овощни градини, земи, поливни чрез дъждуване, големи комплекси от високопродуктивни земи и ценни горски насаждения, за да не се затрудняват механизмираното обработване на земята, напояването чрез дъждуване, използването на селскостопанската авиация за борба с болестите и вредителите в селското и горското стопанство и внедряването на механизация при стопанисването на горите;

7. да се избягва преминаването на трасетата през населени места, зони за отдих, исторически паметници, резервати и паркове.

НАРЕДБА № 1 ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОЗЕЛЕНЕНИТЕ ПЛОЩИ И ДЕКОРАТИВНАТА РАСТИТЕЛНОСТ

Обн., ДВ, бр.26 от 1993 г.

Чл.1. С тази наредба се определя редът за опазване на озеленените площи и декоративната растителност в населените места и извънселищните територии.

Чл.4. Опазването на озеленените площи, обявени за паметници на културата, се извършва съгласно разпоредбите на Закона за паметниците на културата и музеите.

Чл.19. (1) Общинската дълготрайна декоративна растителност и картотекираните дървета и храсти в частни имоти могат да се преместват, отсичат или изкореняват въз основа на писмено разрешение от кмета на общината в следните случаи:

1. във връзка със строителство на сгради, съоръжения, пътища и други обекти на техническата инфраструктура;

2. при реконструкция на съществуващата растителност по утвърдени паркоустройствени проекти;

3. за изсъхнали дървета и храсти, както и за тези, чието състояние застрашава безопасността на движението или сигурността на гражданите, сградите и благоустройствените фондове;

4. във връзка с премахване на последиците от производствени аварии и природни бедствия.

(2) Дървета с историческо значение или дълготрайна декоративна растителност в озеленените обекти, обявени за паметници на културата, се премахват въз основа на писмено разрешение от местните органи на Министерството на образованието, науката и културата.

(3) Изсъхналите исторически дървета се подменят със същия вид дървета въз основа на изготвен от общината проект.

(4) Дървета, обявени за защитен природен обект, се премахват въз основа на писмено разрешение от органите на Министерството на околната среда.

НАРЕДБА № 4 ЗА ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА Обн., ДВ, бр.84 от 1998 г.

Чл.1. С тази наредба се определят условията и редът за извършване на оценка на въздействието върху околната среда (ОВОС) на проектите, обектите и дейностите, определени с чл.20 и § 9 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС).

Чл.2. (1) Предмет на ОВОС са:

1. националните и регионалните инвестиционни програми за развитие;

2. териториалноустройствените, общите и подробните градоустройствени планове и техните изменения, с които се предвижда промяна на функционалното предназначение на застрояването с производства и дейности, посочени в приложението по чл.20, ал.1, т.1 ЗООС;

3. застроителните решения, свързани с промяна на функционалното предназначение на земята в земеделския и горския фонд с производства и дейности, посочени в приложението към чл.20, ал.1, т.1 ЗООС;

4. проектите за нови обекти и проектите за разширение или преустройство с промяна на производствената дейност на обекта в случаите, когато тя попада в обхвата на приложението към чл.20, ал.1, т.1 ЗООС;

5. обектите в експлоатация по смисъла на чл.20, ал.4 от Закона за опазване на околната среда:

а) периодично - по списък, утвърждаван ежегодно от министъра на околната среда и водите, като за големи обекти замърсители оценка се прави поне веднъж на 5 години;

б) при констатирано системно нарушение на нормативната уредба по околната среда, със заповед на министъра на околната среда и водите;

6. обектите, които подлежат на приватизация или реституция - за случаите, за които с мотивирано предписание на компетентния орган по околната среда се предполагаг настъпили екологични щети от минали действия или бездействия до момента на приватизация или реституция.

(2) Оценка на въздействието върху околната среда може да се извършва и по предложение на заинтересувани физически и юридически лица до компетентния орган по чл.27 ЗООС, който се произнася по предложението в срок до 30 дни от постъпването му.

Чл.3. Резултатите от оценката на въздействието върху околната среда се оформят в доклад, изработен при условията и по реда на тази наредба.

Чл.13. (1) Докладът за ОВОС се изработва съобразно изискванията в приложенията на тази наредба:

1. доклад за ОВОС на програми и планове - съобразно общите изисквания на приложение № 1;

2. предварителен и/или окончателен доклад за ОВОС за проектите по приложението към ЗООС, включително за застроителните решения - съобразно изискванията на приложение № 2;

3. доклад за ОВОС на обекти в експлоатация, в това число за обекти, които подлежат на приватизация или реституция - съобразно изискванията на приложение № 3.

(2) С предварителния доклад за ОВОС се извършва оценка на въздействието върху околната среда, с която равностойно се разглеждат възможните начини за реализиране на проектите, включително “нулева” алтернатива, и се определят ограничителните параметри за следващите фази на проектиране.

(3) Предварителен доклад се изисква задължително за проекти, с който се предвижда етапно изграждане и въвеждане в експлоатация на обекта, като с предварителния доклад за ОВОС задължително се определя общото въздействие върху околната среда на целия обект.

(4) С окончателния доклад за ОВОС се оценяват нивото на технологиите в проекта, прави се инвентаризация на съвременното състояние на компонентите на околната среда и се дава прогноза за предполагаемите въздействия върху тях. На тази база се конкретизират мерките за осигуряване на допустимото въздействие върху околната среда.

(5) С доклада за ОВОС на обекти в експлоатация се извършва анализ и оценка на причиняваните от производствената дейност въздействия върху околната и работната среда, на съответствията и на отклоненията от нормативната уредба по околната среда, по осигуряването на здравословни и безопасни условия на труд и на програмата за решаване на екологичните и здравните проблеми.

ДОПЪЛНИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. По смисъла на тази наредба:

1. “Оценка на въздействието върху околната среда” е процес за установяване, анализиране, оценка и вземане на решение за възможните последствия от програми, проекти, обекти и дейности и техните практически алтернативи по отношение на риска за човешкото здраве и опазването на околната среда съобразно действащата в страната нормативна уредба по околната среда.

2. “Нормативна уредба по околната среда” са:

а) законите и подзаконовите нормативни актове, включително хигиенните, техническите и други норми и стандарти, които определят допустими въздействия

върху компонентите на околната среда (атмосферен въздух, повърхностни и подземни води, отпадъци, опасни вещества, вредни физични фактори, земи и почви, земни недра, растителен и животински свят, защитени природни територии, ландшафт, културно наследство, здравно-хигиенни аспекти на околната среда) и техните показатели и са свързани с опазването на околната среда и на живота и здравето на хората;

б) утвърдените от министъра на околната среда и водите методики, както и официално публикувани методики при съответна обосновка.

Приложение № 2 към чл.13, ал.1, т.2

Обхват и съдържание на доклада за ОВОС за проекти

1. Обща информация:

2. Анотация на проекта:

3. Анализ на съществуващото състояние, прогноза и оценка на предполагаемите въздействия върху компонентите на околната среда, които се очаква да бъдат засегнати от реализирането на проекта.

При извършването на анализа, прогнозата и оценката по отделните компоненти се определя прякото въздействие върху всеки един от тях при осъществяване на отделните дейности по време на строителството и в процеса на експлоатацията на обекта.

3.1. Атмосферен въздух:

3.2. Повърхностни и подземни води:

3.3. Отпадъци:

3.4. Опасни вещества (класификация по ООН):

3.5. Вредни физични фактори - шум, вибрации и вредни лъчения (йонизиращи, нейонизиращи топлинни и др.), микроклимат, високо налягане и др.:

3.6. Земи и почви:

3.7. Земни недра:

3.8. Растителен и животински свят, защитени природни територии:

3.9. Ландшафт:

3.10. Културно наследство:

3.10.1. Наличие на исторически, археологически и архитектурни паметници;

3.10.2. Прогноза и оценка за въздействията върху състоянието на историческите, археологическите и архитектурните паметници в резултат от реализацията на проекта.

НАРЕДБА ЗА ИЗНОС И ВНОС НА ВАЛУТНИ ЦЕННОСТИ

Обн., ДВ, бр.9 от 1994 г., изм., бр.24, 65 и 74 от 1996 г.

Чл.1. (1) С тази наредба се определят редът и размерите за износ и внос на български банкноти и монети, чуждестранна валута и други валутни ценности в наличност, както и редът за износ на чуждестранна валута по банков път.

(2) Въз основа на тази наредба митническите органи упражняват контрол върху износа и вноса на валутни ценности в наличност.

Чл.6. (1) Забранен е износът на предмети, включително монети, от злато, сребро и платина с историческа, археологическа, художествена и нумизматична стойност

освен в случаите, когато има издадено разрешение от министъра на културата по реда на чл.31 от Закона за паметниците на културата и музеите.

(2) Кои предмети и монети имат историческа, археологическа, художествена и нумизматична стойност, се определя от:

1. Министерството на културата-за предметите;
2. Министерството на културата и Българската народна банка - за монетите.

(3) Разрешенията по ал.1 съдържат подробно описание на предметите и монетите и данни за тяхното тегло и стойност.

НАРЕДБА ЗА УСЛОВИЯТА И РЕДА ЗА РЕГИСТРИРАНЕ И РАЗРЕШАВАНЕ НА ИЗНОСА И ВНОСА НА СТОКИ

Обн., ДВ, бр.126 от 1997 г., изм. и доп., бр.2 от 1998 г.

Чл.1. С тази наредба се уреждат условията и редът за регистриране и разрешаване на износа и вноса на стоки от юридически лица и еднолични търговци, наричани по-нататък "заявители".

Чл.4. (3) Предложенията на заявителите се съгласуват предварително, както следва:

2. при износ на:

б) произведения на изкуството и предмети с историческа, археологическа, нумизматична и антиковарна стойност (на основание на Закона за паметниците на културата и музеите) от т.1.8 на приложение № 2 - с Министерството на културата;

НАРЕДБА ЗА КОНТРОЛ ВЪРХУ ЗЛАТНИТЕ И СРЕБЪРНИТЕ ИЗДЕЛИЯ

Обн., ДВ, бр.47 от 1994 г.

Чл.1. (1) Златните и сребърните изделия, изработени в страната или внесени от чужбина и предназначени за продажба, подлежат на проверка за установяване съдържанието на чисто злато и сребро (титър) и на маркиране при спазване условията на тази наредба.

(2) На проверка и маркиране подлежат и златните дискове, ленти, припон, щифтове, тел и др. за зъболекарски цели, както и златните и сребърните изделия, изработени с материали на клиенти (на ишлеме).

(3) Задължително се проверяват и маркират златните и сребърните изделия, изоставени или отнети в полза на държавата за нарушения на Закона за митниците, както и на Закона за сделките с валутни ценности и за валутния контрол, когато се продават на държавни търговски предприятия за продажба на населението.

(4) Могат да бъдат извършвани и информационни изследвания, със или без маркиране, за установяване точния титър на всякакви златни и сребърни изделия, злато и сребро на ключета, пръчки, зърна и др. в сурово състояние, изпращани от еднолични търговци и юридически лица, по тяхно искане, включително и споменатите в чл.3.

(5) Информационни изследвания на такива изделия могат да бъдат извършвани и по искане на частни лица, неспоменати в чл.17, но представените изделия не се маркират.

Чл.3. (1) Освобождават се от проверка и маркиране следните златни и сребърни изделия:

1. произвеждани в страната или внасяни от чужбина за нуждите на президента орден и медали;
2. монети от държавни емисии;
3. внасяни за лични нужди от лица - членове на чуждестранни мисии, ползващи се с дипломатически имунитет;
4. получавани от чужди държави орден, медали и други отличия, с които се награждават български граждани;
5. притежавани от частни лица, както и внасяни от тях за лични нужди, в обичайни размери;
6. хирургически, физически и други подобни инструменти, уреди и апарати, включително и частите им, които служат за лечебни, научни, технически и други цели;
7. художествени, археологически, етнографски и други ценности - местни и чуждестранни, предназначени за художествени, музейни и други сбирки и изложби;
8. изделия-образци, временно внесени в страната като експонати за панаири, изложби и др., при условие, че ще се върнат обратно зад граница в определените срокове. Ако се обмислят за внос, с тях се постъпва съгласно ал.2 на чл.14.

(2) Не подлежат на проверка и маркиране местните и вносните изделия от бяло злато и платина.

(3) Министърът на финансите може да освобождава от проверка и маркиране и други златни и сребърни изделия.

ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 236 НА МС ОТ 1991 Г. ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ ОСНОВНИТЕ ФУНКЦИИ НА МИНИСТЕРСТВОТО НА РЕГИОНАЛНОТО РАЗВИТИЕ И БЛАГОУСТРОЙСТВОТО

Обн., ДВ, бр.107 от 1991 г., изм., бр.42, 68 и 70 от 1992 г., бр.3, 34 и 87 от 1994 г., бр.19, 29, 54 и 95 от 1995 г.

МИНИСТЕРСКИЯТ СЪВЕТ ПОСТАНОВИ:

Чл.1. (1) Определя основните функции на Министерството на регионалното развитие и благоустройството съгласно приложението.

(2) Министърът на регионалното развитие и благоустройството да утвърди правилник за устройството и дейността на министерството.

ПРИЛОЖЕНИЕ към чл.1, ал.1

Основни функции на Министерството на регионалното развитие и благоустройството

Чл.4. (9) Министерството осигурява:

7. съвместно с Министерството на културата условията за опазване и социализиране на културно-историческото наследство;

ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 335 НА МС ОТ 1997 Г. ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ОСНОВНИТЕ
ФУНКЦИИ И ЗАДАЧИ НА МИНИСТЕРСТВОТО НА ВЪНШНИТЕ РАБОТИ
Обн., ДВ, бр.73 от 1997 г.

МИНИСТЕРСКИЯТ СЪВЕТ ПОСТАНОВИ:

Чл.1. (1) Определя основните функции и задачи на Министерството на външните работи съгласно приложението.

(2) Министърът на външните работи да утвърди правилник за устройството и дейността на Министерството на външните работи съобразно определените основни функции и задачи.

ПРИЛОЖЕНИЕ

Основни функции и задачи на Министерството на външните работи

Чл.1. (1) Министерството на външните работи, наричано по-нататък “министерството”, е орган на Министерския съвет за непосредствено провеждане на външната политика на Република България.

(2) В изпълнение на своите правомощия министерството осъществява следните основни функции и задачи:

4. защитава правата и интересите на българската държава и на нейните граждани в чужбина; информира и разяснява политиката на Република България, като:

г) предприема дипломатически действия за опазване на български държавни имоти, имущество, културно-историческо наследство и паметници в чужбина;

ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 431 НА МС ОТ 1997 Г. ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ОСНОВНИТЕ
ФУНКЦИИ, СТРУКТУРАТА И ЧИСЛЕНОСТТА НА ОБЛАСТНАТА
АДМИНИСТРАЦИЯ
Обн., ДВ, бр.112 от 1997 г.

МИНИСТЕРСКИЯТ СЪВЕТ ПОСТАНОВИ:

Чл.1. Определя:

1. основните функции и задачи на областната администрация съгласно приложение № 1;

2. структурата на областната администрация съгласно приложение № 2;

3. общата численост на персонала на областните администрации съгласно приложение № 3.

ПРИЛОЖЕНИЕ № 1 към чл.1, т.1

Основни функции и задачи на областната администрация

I. Областната администрация подпомага дейността на областния управител при изпълнение на функциите и правомощията му в следните основни направления:

1. По провеждането на държавната политика на територията на областта при:

е) координиране, подпомагане и контролиране на дейността в областта на териториално-селищното устройство, геодезията и кадастъра, гражданското състояние, гражданската регистрация и административното обслужване на физически и юридически лица, благоустройството, комуналната дейност и строителството, транспортното обслужване и безопасността на движението, опазването на околната среда и културно-историческото наследство, изповеданията и юридическите лица с нестопанска цел, които извършват дейност, присъща на изповедание, или осъществяват религиозна или религиозно-просветна дейност;

ЛИТЕРАТУРА

в. Известия на президиума на Народното събрание

в. Държавен вестник

Международни договори на България, изд. Алма ЕООД и ЮС
Контракт ЕООД

сп. Куриер на ЮНЕСКО, изд. Комитет за култура

сп. Музеи и паметници на културата, изд. Комитет за култура